Stratejik Tesislerin Güvenliği ve Özel Askeri Şirketler

Kasım-2016

İstanbul

GÜVENLİK YÖNETİŞİMİ DERNEĞİ

Stratejik Tesislerin Güvenliği ve Özel Askeri Şirketler

1	**Stratejik Tesislerde Güvenlik Yönetişimi**
	Öğr. Gr. (E) Tankçı Binbaşı Murat Papuç
	Elektrik/Elektronik Mühendisi, İstanbul Üniversitesi
2	**Savunma Sanayi Tesilerinin Güvenliği ve Gizlilik Kriterleri**
	(E) Tankçı Albay Özcan Özgen
	Makine Mühendisi, Savunma Sanayi Tesis Güvenlik Süreç Yönetimi Uzmanı
3	**Stratejik Tesislerde Siber Güvenlik/İş Sürekliliği**
	Ali Dinçkan
	Bilişim Sistemleri Güvenliği Uzmanı
4	**Savunma Politikalari Kapsaminda Ozel Askeri Sirketlerin Incelenmesi**
	J. Üsteğmen. Alper Ekmekçioğlu
	Jandarma Genel Komutanlığı, Hacettepe Üniversitesi
5	**Uluslararası Sahada Özel Askeri Şirketler/Deneyimler ve Gelecek Projeksiyonu**
	(E) Tankçı Albay Murat Kaymakçılar
	Makine Mühendisi, Uluslararası İlişkiler, Ortadoğu Teknik Üniversitesi
6	**Denizyolları Tesisleri ve Araçlarının Güvenliği**
	Öğr. Gr. (E) Deniz Kurmay Albay Nadir İsmet Hergünşen
	Elektrik/Elektronik Mühendisi, Bahçeşehir Üniversitesi
7	**Uluslararası Terörizm ve Stratejik tesilerin Güvenliği**
	(E) İstihbarat Albay Erol Tatlı
	Uluslararası Terör Uzmanı
8	**Stratejik Tesilerin Güvenliği Örneğinde Nükleer Tesislerin Güvenliği**
	(E) Tankçı Albay Mustafa Basım
	Makine Mühendisi, Özel Kuvvetler Harekatı Uzmanı

Stratejik Tesislerin Güvenliği ve Özel Askeri Şirketler

Murat PAPUÇ
Güvenlik Yönetişimi Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı

A. Güvenlik Yönetişimi Derneği Stratejik Plan-2016

Stratejik plan Güvenlik Yönetişimi Akademisi Derneğinin neden kurumsallaştırıldığı; amaçları, hedefleri ve buna nasıl ulaşacağına ilişkin metindir.

Stratejik plan Güvenlik Yönetişimi konsepti altında biraraya gelmiş olan kurum, kuruluş yöneticileri ile uzmanların en önemli düşüncelerini, ele aldığı konuları ve önceliklerini öğrenmek isteyenler için hazırlanmıştır.

Çalışma gurubunda yer alan kurum ve kuruluşların, arayüzü olarak biçimlendirilmiş ve dernek formasyonu ile bir araya gelen uzmanlardan oluşacak olan 'Güvenlik Yönetişimi Akademisi' nin yönetim kurulu üyeleri tarafından hazırlanan stratejik plan; çalışma alanında yer alan gönüllüleri, hedef grupları, fon sağlayıcılar, basın-yayın kuruluşları ve genel olarak toplumun güvenliğe ilişkin alanlara yönelimi olan b ütün kurum, kuruluş ve kişileri muhataplar arasında saymaktadır.

Stratejik Plan Akademinin amaçlara uygun içerik ve biçimi saptaması için oluşturmakla birlikte geleceğe ilişkin planı en iyi biçimde ortaya koymak ve açıklamaya hizmet etmesi, muhatapların çalışmaları ile ortaklaşması için de başlangıç belgesi olması amacıyla oluşturulmuştur.

Güvenlik Yönetişimi Akademisi Derneği' nin faaliyet gösterdiği 'Güvenlik ve Emniyet' alanı değişmekte/dönüşmektedir. Dernek formasyonunda yola çıkan 'Güvenlik Yönetişimi Akademisi' Güvenlik ve Emniyete ilişkin bütün çalışma alanlarının dinamik ortama uyum sağlaması gereği stratejik planlamamızın temel iddiasıdır. Bunun için stratejik planlamada, Güvenlik ve Emniyet alanı ile birlikte ilişkin çalışma başlıklarının nasıl değiştiğinin ve değişeceği temel argümanlarla birlikte aktarılacak ve bu değişmelere uygun olarak Akademi Yönetim Kurulunun geliştirdiği kararalar dolayımsız olarak vurgulanacaktır.

Güvenlik Yönetişim Akademisinin oluşturduğu strateji Güvenlik ve Emniyet alanında olumsuz gelişmelere karşı dinamik karşılıklar üretmek için oluşturulmuştur. Stratejik plan dinamik karşıtlar üretebilmek için yapılan çalışma ve araştırmalar ile sahip olunan akademik olduğu kadar uygulama alanlarında da sahip olunan bilgiler ve değişikliklere karşı verilecek bilinçli tepkiler içermektedir.

Stratejik planlama çalışmasının son aşamasında ise dönüşüme uğrayan 'Güvenlik ve Emniyet' e ilişkin alan ve başlıklarda yerel ihtiyaçların ve birikimlerin konu edileceği otorite odağının unsuru olabilecek kurum, kuruluş ve ara yüzeylerin oluşturulması ve arayüzeylerin ' Güvenlik Yönetişimi' konsepti ile koordine edilmesi ile ulaşılacaktır.

Dernek formasyonlu Güvenlik Yönetişimi Akademisi bileşeninde yer alan komite, komisyon ve uzmanlar Güvenlik ve emniyet ile ilişkin radikal dönüşümleri öngörerek süreci var olan safhaya taşımışlar ve gelecekte öngörülen hedeflere nasıl varılacağını da stratejik planda ortaya koymaktadırlar.

Bir önceki aşamada belirlenen vizyon ve amaçlarına uygun olarak izleyecek yoldaki orta ve uzun vadeli hedefler ve bunlarla ilgili zaman planları belirlenmiştir. Başarım ölçümü için hedefler ölçülebilir etkinlik ve uygulamalar da yine stratejik plan da belirlenmiştir. Burada söz konusu olacak strateji, amaç ve hedeflerde Güvenlik Yönetişimi Akademisi bileşenleri olan ve konusunun uzmanlarından oluşan komite ve komisyonların iç grup tartışmaları ile yakın çevrelerinin görüşleri de dahil edilerek belirlenmiştir.

Stratejik plan oluşturulurken Güvenlik Yönetişim Akademisinin çekirdeğini oluşturan olan dernek kurucu ve yönetim kurulu üyeleri ile ilk safha da akademi üyesi yapılması hedeflenenlerin kritik konularla ilgili olarak ne yapılacağı konusunda hemfikir olması amaçlanmış ve bu amaca ulaşılmıştır.

Stratejik rapor böylesi bir sürecin ve aşamaların çıktısıdır ve 'Güvenlik ve Emniyet' alanında meydana gelen köklü değişiklikleri yerel ölçüt ve öncelikler gözeterek düzenleyecek otorite odağı olmak adına düzenlemenin genel stratejisini, uzun vadeli amaçlarını ve kritik konulara ilişkin hedeflerini ortaya koyan bir özeti olarak değerlendirilmelidir.

B. Stratejik Tesislerde İş Sürekliliği ve Güvenlik Yönetişimi

Hizmet ve mal üretim sürecini etkileyen, güvenlik ve güvenliğe ilişkin "tehdit ve unsurları", uluslararası düzeyden ulusal yapıya kadar makro boyutta, sektörün veya işletmenin özelliklerine göre ise mikro boyutta ölçeklerle belirlenmektedir.

"İş süreçleri" ile "iş sürekliliği" ni devlet kurumlarının, iş dünyasının ve akademinin faklı önceliklerle kurguluyor olması ille beraber, tehdit ve unsurlarında farklı düzeylerde ve saiklerle – ölçekler dışında da- belirleniyor olması, faklı kurum ve kuruluşların görev-yetki-sorumluluk çerçeveleri çizmeleri başta iş sürekliliğini riske etmekte ve güvenlik boşluklarına neden olmaktadır.

Güvenlik boşluğu vurgusunda konu edilen "güvenlik" savunma odaklı olarak üretilen -koşulsuz savunmacı güvenlik anlayışından farklı olarak hizmet ve mal üretiminin sürekliliğini merkeze koyan "güvenlik hizmeti" anlayışıdır. Güvenlik ile ilişkisi ise "Savunma " konseptli güvenliktir.

Güvenlik hizmeti ile Savunma argümanlarının birbirinin yerine kullanılması başlıbaşına sorun olmakla birlikte, her iki alanın tehdit ve unsurlarının boyutları ve ölçekleri devlet kurumlarında, iş dünyasında farklı önceliklerle belirlenmelidir.

Güvenlik boşluklarındaki belirsizliklerin en aza indirilmesi için "İş sürekliliği güvenliği" stratejik, yönetsel ve uygulama (mühendislik) düzlemlerinde senkronize edilmelidir. Bu düzlemlerde iş sürekliliği ile güvenlik hizmetinin kesiştiği kavram olan "İş süreci güvenliği" ;

-Mülkiyet Güvenliği ve Koruma (Fizik Özel Güvenlik)
-İş Sağlığı ve Güvenliği
-Acil Durum ve Afet Yönetimi (İş Sürekliliği Güvenliği)
-Bilgi Teknolojileri ve Güvenliği (Siber Güvenlik)

disiplinlerinin konusudur.

İş devamlılığına konu edilen "süreklilik" ile "süreç" in güvenlik hizmeti ile ilişkisi ise hizmet ve malın üretildiği "mekân ile zaman" a içkindir. Yani "iş yeri" ve "iş akışı" üretim için "fiziki güvenlik" olduğu kadar işin sürekliliğini hedefleyen " Güvenlik Süreç Yönetimi" dir.

Sıralanan disiplinlerin faklı öncelik, farklı karar alma metod ve teknikleri ile kurgulanmış, yasalaştırılmış ve modellenmiş olması var olan ve kronikleşmiş güvenlik boşluklarını daha da derinleştirmektedir.

Hizmet ve mal üretim süreçlerinde olası bir aksama, sorunun ilişki kurulduğu disiplinin argümanları ile tarif edilmesi, salt savunmacı güvenlik anlayışı ile irdelenmesi, sorun ile çözümler arasında doğrusal ilişki kurulmasına ve dahası sorunun kaynağının –yani türediği tehdit ve unsurlarının- belirsizleşmesine neden olmaktadır. Sorun ve nedenler arasındaki İlişki her zaman göründüğü kadar doğrusal olmamakta, güvenliğin muğlak olduğu dönemler ise ardıl değil, birbirini kesen ve örten "kriz yönetimi" ile aşılmaya çalışılmaktadır

Güvenliksiz muğlak alanın belirginleştirilmesi, sayılır ve öngörülür verilerle dönüştürülmesi akademinin konusudur. Ve yine birbirinin yerine kullanılan Risk/Kriz/ İtibar Yönetimlerinin hizmet ve mal üretimi süreçlerinin yönetimini önceleyecek içerek ve modellerle iç içe geçirilmesi de akademinin konusu edilmelidir.

Güvenlik boşluklarının ortadan kaldırılması adına geliştirilen konseptin oluşturma adımlarını şöyle sıralayabiliriz;

- "Türkiye Güvenlik Modeli" nin "Kurumsal Güvenlik Yönetişimi" içeriği ile yapılandırılması
- Devlet kurumlarının savunma konsepti ile iş dünyasının farklı önceliklerinin gözetilmesi,
- Güvenliğe ilişkin disiplinlerin "İş Sürekliliği" prensibi ile entegre edilmesi,
- "Güvenlik Stratejisi", "Güvenlik Süreç Yönetimi" ve "Güvenlik Mühendisliği/Mimarisi" ile yapının kurulması,
- Kritik Altyapılı/Stratejik tesislerin güvenlik modellerinin oluşturulması
- Tehdit ve unsurlarını belirlerken "yerel ölçütler" ve gerçekliklerin taban alınması.
- Kritik Altyapılı/Stratejik tesislerin güvenlik modellerine uygun olarak ' Özel Askeri Şirketlerin' yapılandırılmasına ilişkin kriterlerin belirlenmesi

Tehdit ve unsurlarının belirlenmesinde yerel ölçütler taban alırken ve geliştirirken karşılaşılan en büyük engel ve tutukluk nedeni kriz ve risk algılarının iş süreçlerine olumsuz ve çarpık yansımalarıdır. İş süreçleri ve iş sürekliliği yönetimi "risk analizi" ile şekillendirilirken, süreç "kriz yönetimi" ne evirilmektedir; "önleyici tedbirler" es geçilmekte, zarar ve kayıplardan arta kalanlar kurtarılmaya çalışılmaktadır. Olumsuz ve çarpık yansımaların, kayıpların temel nedenleri ise sosyal olgulardır.

Çarpık algının sonucu olan risk-kriz yönetimi karmaşasına neden olan sosyal verilerin-olguların sayılaştırılması ve yeni karar alma yöntemleri ile tekniklerin ortaya çıkartılması da yine akademinin konusudur.

Devlet kurumlarında iş sürekliliğinde ve yeni teşebbüslerde yatırımcıların ihtiyacı olan, "güvenlik ihtiyacının" korku unsurunu öne çıkartan tehditler dolayımı ile sunulması değil; doğru ve gerçekçi kararlar almayı sağlayacak "kabuledilebilir riskler" in belirlenmesi, siyasi, ekonomik ve sosyal olarak süreklileşmiş kriz koşullarında, "iki kiriz arasındaki sessiz dönem" de iş sürekliliğinin koşullarının sağlanmasıdır.

Kendi içinde tutarlı modeller geliştirebilmek için öncelikle sayısallaştırılmış sosyal olguları da içerecek biçimde risklerin tespit edilmesi ve skalaya dökülmesi; analizlerinde ise görsel-sayısal altlıkların, güvenlik süreç yönetim yazılımlarının, coğrafi bilgi sistemlerinin, ileri düzeydeki bilişim teknolojilerinin kullanımı ise elzemdir. Son dönemde uluslararası boyutu da olan terör olayları var olan güvenlik sitemlerinin entegre edilmesini, şehir güvenliği modellerini, güvenliğin entegrasyonu için faklı havuzlarda biriken güvenliğe ilişkin bilginin "Büyük Veri" de toplanmasını yine güvenlik disiplinleri kapsamına giren cihaz ve makinelerin otomasyonunda ise "Nesnelerin İnterneti" için ARGE çalışmalarına öncelik ve hız verilmiştir.

Ve artık güvenliğe ilişkin bilgi ihtiyacı, anlık hava durumu ve akan trafik akış bilgisi kadar güncel ve hatta dakik olarak sağlanmalıdır.

Makro düzeyde ve uzun zaman dilimleri için belirlenen savunma konsepti ile üretilmiş güvenlik stratejileri ile yerel, sektörel kısa erimli güvenlik bilgi ihtiyaçlarını karşılanması için geliştirdiğimiz konsept makro ve mikro ölçekte uygulanabilir olan ve akademik dünyada ilk defa bu boyutta literatüre dâhil ettiğimiz "Güvenlik Yönetişimi" konsepti devlet kurumlarının ve diğer sektörlerin tasarrufuna sunulmaktadır.

Sıralanan model, yönetim, yönetişim, mühendislik ve mimari alanlarında uzmanlar, çalışma grubu olarak süreci evirmiş" Güvenlik Yönetişim" konsepti altında kurumsallaşacak biçimde çalışma alanlarını birbirleriyle ilişkilendirmişlerdir. Bu ilişki ve biçimlendirme devlet kurumlarına iş dünyasına, sektörlere, işletmelere, girişim ve teşebbüslere, öncelikle de şehir güvenliğinin odakları olan "Kritik altyapılı Tesislerde" ulusal veya uluslararası yatırımlar için uygulanabilir olması öncelenecektir.

Bütün kritik altyapılı tesislere ilişkin güvenlikte ana unsurlar olan enerji ve siber güvenlik, bilişim iletişim, büyük veri, makinelerin interneti bağlamında güvenliğe ilişkin bütün disiplinleri ve sektörleri kapsayan "araştırma ve uygulama merkezleri" Güvenlik Yönetişimi Akademisi çatısı altında yapılandırılması hedeflenmiş ve bu hedefe uygun olarak araştırma ve uygulama merkezleri kurulmasına öncülük edilmiştir.

Sıralanan nitelikteki tesisler stratejik tesislerdir ve bu tesislerin güvenliğinin klasik fiziki güvenlik sağlayan ' Özel Güvenlik' anlayışı ile kurgulanması yeterli olmayıp ' Özel Askeri Şirket' lerin değişik versiyonları konu edilmektedir.

Konu ettiğimiz güvenliğe ilişkin disiplinlerde ve kritik altyapılı tesislerde faklı ülke modellerinin ve tehdit algılamasının konu edildiğini vurgulayarak kronikleşmiş güvenlik sorunun kaynağına ise şimdilik işaret etmiş oluyoruz.

Hedeflenen uygunluk kriterinin uluslararası düzlemde uygulanabilir olması "devlet kurumlarından yetki çekilmesi" ve yerel gereklilikleri karşılayacak "sertifikasyon/akreditasyon" ile olabilir, yerel çıkış noktasından, uluslararası standartlara tümevarımla ulaşabilir. Bu erim yasal düzenlemelerin değil düzenlemeye ortam hazırlayacak olan kurum veya kuruluşların prestijiyle ve kurum ve kuruluşların ortak vizyon da olmasını sağlayacak otoritenin de güvenliğe ilişkin gelişmelerin odağında olması ile gerçekleşebilir.

Yönetişim bir odak ve otorite odağının önceliklerine uygun olarak çevresel ilişkilerin yönetilmesidir.

"Güvenlik Yönetişimi" konseptinin kurumsallaşacağı biçim ve işbirliklerinin önceliği; iş sürekliliği güvenliğine ilişkin disiplinlerin entegrasyonu ile devlet kurumlarından yetki çekilmesi ve teori geliştirilmesi için "Güvenlik Yönetişiminin" yönetsel ve uygulama düzlemlerinde işlevli hale gelmesini sağlamaktır.

Makro düzeyde; Bütün sektörlerin "güvenlik ihtiyacını" karşılamak için güvenlik ile ilişkin hizmetlerin uluslararası standartlara uyumu sağlayacak; iş dünyasının ulusal, bölgesel ve küresel ölçekte rekabet dinamiklerinden olan güvenliğe ilişkin araştırmalar yapılmalı referanslar sağlanmalı, arayüzler, çözüm ve araçlar üretilmelidir.

Mikro düzeyde;- ise- kritik altyapılı tesisler öncelikli olmak üzere, devlet kurumları ile iş dünyasının güvenliğe ilişkin ihtiyaç duyduğu her alanda işbirliği geliştirmeli, her düzlemde akademik çalışmalar yapılmalı iş gücü, kaynak ve itibar yitimlerine son verecek modeller geliştirilmeli ve projeler gerçekleştirilmelidir.

Sonuç olarak; stratejik hedef yeri geldikçe 'Stratejik Tesis' olarak adlandırılan ' Kritik Alatyapılı Tesislerin' güvenliğini ' İş Sürekliliği Güvenliği' perspektifi ile sağlayacak modeller geliştirmek ve bu modellere içkin olarak da ' Özel Askeri Şirketler' i de konu etmektir.

C-Stratejik Tesislerin Güvenliğinde Türkiye Modeli

Güvenlik sektörünün karşı karşıya olduğu standart eksikliği konusunda çalışmalar yapmak ve bu konuda ilerleyebilmenin stratejisini belirlemek maksadıyla 2015 yılı başında, proje sahibinin önerisiyle "Güvenlik Yönetişimi Çalıştayı" düzenlenmiştir.

Çalıştayda temel olarak; bu konuda mevzuatın düzenlenmesi için öncülük yapılması kararı alınmıştır. Ardından ilk adım olarak bu çalışmaları yürütebilmek için özel güvenlik alanında çalışanlar, sektörel uzmanlar ve akademisyenlerden oluşan "Güvenlik Yönetişimi Çalışma Grubu" oluşturulmuştur.

Meslek standartları Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından yetkilendirilen, sektörünü temsil etme yeteneği ve yetkinliği olan kurumlarca hazırlanabileceği gibi MYK tarafından oluşturulan çalışma gruplarınca (meslek kuruluşları, işveren kuruluşları, işçi kuruluşları) da hazırlanabilmektedir.

Çalışma gurubu tarafından yapılan incelemeler sonrasında; güvenlik sektörünü de içine alan on iki sektör üzerinden çalışmanın ilerletilmesine karar verilmiştir.

Enerji, maden, hizmet, ulaşım, bilişim, uluslararası barış misyonları gibi on iki sektör ve özel durumları kapsayan otuzu aşkın alan uzmanlığı tespit edilmiş ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde bu konu için oluşturulan Mesleki Yeterlilik Kurumuna (MYK) mevzuatına uygun başvurular yapılmıştır.

Kuruma yapılan başvurular, kurum başkanı ve ilgili uzmanları ile birlikte Emniyet Genel Müdürlüğü'nün güvenlikle ilgili departman yöneticilerin önerileri ile güncellenmiştir. Güncelleme ise çalışma grubunda yer alan akademiysen ve uzmanların yeni birleşimi ile işlevli hale getirdiği meslek kuruluşu çatısı altında yapılmıştır. Bu safhada ise çalışma grubunun ağırlık odağı, güvenlik sektörünün işveren ve işçi kuruluşları ile bağ kuran ekip tarafından belirlenir olmuştur.

Çalışma gurubunun merkezi halkasında yer alan ve sürekliliği sağlayan ekip "Adalet ve Güvenlik Sektörü" komitesinde yer alan bütün kuruluş temsilcilerinin ilgili yöneticileri ile ayrı ayrı görüşmeler yapıştır. Muhataplar, çalışmalarımızın güvenlik sektörünün bu konudaki ihtiyaçlarını temelden çözmek adına ciddi ve ilk adımları olduğu konusunda ikna edilmiş, şifai destekleri sağlanmıştır. Bu görüşmelerin içeriği ve alınan öneriler Emniyet Genel Müdürlüğü yöneticileri ile değerlendirilmiş ve yol haritası çıkartılmıştır.

MYK standart belirleme sürecinde hızlı ilerleyebilmek ve kısa sürede somut sonuçlara ulaşabilmek maksadıyla, bütün sektörlerin orta ve üst düzey yöneticilerinin "Güvenlik Yönetişim Uzmanı" olarak yetkinleştirilmesine olanak sağlayacak uluslararası standartlara uygun sertifika programı ve eğitici kadrosu oluşturulmuştur.

Güvenlik sektörünün temsilcileri ile yapılan toplantı sonucunda başvuru için yetkin hale getirdiğimiz meslek kuruluşu ön yetki almış, ön protokoller için ise standart belirleme sürecine katkı vermek isteyen kurum ve kuruluşların temsilcileri ile görüşmeler yapılmıştır.

Bu safhada ise çalışma gurubumuz orta ve üst düzey özel güvenlik yöneticileri için programları üniversite ile işbirliği ile ilerletebilecek formata getirilmiş, akademik referansların devamını sağlamak için üniversiteler bünyesinde sertifika programları ile birlikte akademi- iş dünyası ilişkisinin zeminini yaratacak şekilde işlev değiştirmiştir.

Son adımda ise Güvenlik Yönetişimi çalışma gurubunda sadeleşmeye gidilmiş, çalışmaya dahil olma motivasyonlarının farklılığı nedeniyle ortaya çıkan enerjinin günlük ve kısa erimli karşılığını tercih edenlerin guruptan ayrılmaları teşvik edilmiş, güvenlik sektörünün bütün alanlarını içerecek programlar ve lisansüstü eğitimlere başlayabilecek şekilde müfredat ve kadro oluşturulmuş, "Güvenlik Akademisi" tesisi için ön adımlar atılmış, "Akademi Proje Ekibi" olarak yeniden organize olunmuştur. Proje ekibinin kurucu üye olduğu ' Güvenlik Yönetişimi Akademisi' dernek formasyonunda kurulmuştur.

Güvenlik Yönetişimi Çalışma Gurubu'nu oluşturanların motivasyonların yönlendirilmesi, doğru belirlemeler, uygun müdahale ve etkin yöntemleri Güvenlik Sektörünü olumlu anlamda sarsmış; ezberleri bozan enerjinin, ortaya çıktığı gibi kısa sürede doğru zeminde stabilize edilmesi için olanaklara yönelinmiştir.

Güvenlik sektörünün uzmanlarının, akademisyenler ile aktörlerinin Güvenlik Yönetişimi Akademisi çatısı altında bir araya gelmesi farklı kurum ve kuruluşlarda nitelik kazanan çalışmaların iş dünyasının ve diğer sektörlerle buluşabileceği zemin sağlayacak ve güvenlik sektörü ve ilişkin bütün sektörlere katkı sağlayacak şekilde süreklileşmesi hedeflenmiştir.

Akademi proje gurubunun temel misyonu, temel varlık nedeni ve ana görevleri uyum içindedir ve senkronizasyon sağlanmıştır. Güvenlik ve Emniyet ile ilişkin bütün alanlarda otorite odağı olmayı hedefleyen dernek, meslek kuruluşu, sivil toplum kuruluşu, sendika, bilimsel araştırma ve uygulama merkezleri ortaklaşmış misyon ve vizyon ile hareket edebilmektedir. Otorite odağı olmak dolayımıyla güvenlik ve emniyete ilişkin bütün çalışma alanlarında yapılacak yasal düzenlemeler için lobi faaliyetleri yapmak, standartları belirlemek için mevzuata uygun girişimlerde bulunmak, uluslararası standartlara uygun sertifikalar vermek ve akreditasyon sağlamaktır.

Güvenlik Yönetişimi çalışma gurubundan, dernek formasyonlu Güvenlik Yönetişimi Akademisi için uzmanlarla yönetim kurulunun oluşturulmuş olması, üniversitelerde Güvenliğe ilişkin başlıklarda araştırma ve uygulama merkezleri kurulmasına ilişkin önerilerin uygulamaya geçmiş olması, Güvenlik Bilimleri Bölümünün kuruluyor ve bu bölümde güvenlik ve emniyet başlıklarında lisansüstü eğitim programları için akademik kadro ve müfredat belirleniyor olması otorite odağı olmak için uygun davranıp davranıldığının en somut ve olumlu göstergeleridir.

Belirlenmiş misyonun doğrultusunda hareket edildiği en belirgin başarısı çalışma ve proje guruplarının yoğunlaştığı kurum, kuruluş, dernek, sendika, akademi, araştırma ve uygulama merkezleri kurulması kadar bunlar arasında işbirliği ve ortak projeler geliştiriliyor olmasıdır. Bu adımlar ve sonuçlar misyonun başarıldığını tanımlanabilir ölçütleridir. Sıralanan gelişme ve başarılar nedeniyle 'Güvenlik ve Emniyet' il ilişkin alanlarda otorite odağında olmak misyonunun gerçekleştirilmiş olması 'Güvenlik Yönetişimi -Akademisi- Derneği' ni alandaki diğerlerinden ayırmaktadır. Bu ayrım ve fark yerel ölçütlerle tanımlanan tehdit ve unsurlarına ilişkin toplumda var olan güvenlik gereksinimine cevap vererek bir ciddi bir boşluğu doldurmaktadır.

Toplumda var olan güvenlik gereksiniminin yoğunlaştığı mekânlar; sosyal ve ticari, hizmet ve mal üretimi, iş sürekliliği anlamda yaşamsal önemi olan kritik altyapılı ve stratejik tesislerdir ve bu tesislerde tanımlanan ve karşılığı bulan güvenlik ihtiyacının giderilmesi toplumun genel anlamda güvenliğinin ölçütlerinin de belirlendiği alanlardır. Bu nedenle çalışma ve proje grupları, var ettiği arayüzlerdeki bütün çalışma başlıklarını kritik/stratejik altyapılı tesislerde güvenliğine ilişkin' ne, nasıl ve neden" ine yoğunlaşmıştır. Güvenlik Yönetişimi -Akademisi- Derneğinin hedef kitlesi kritik/stratejik altyapılı tesisler, böylesi tesislerde hizmet ve mal üreten özel ve resmi ulusal veya uluslararası kuruluşlar ile bu kurum ve kuruluşların üst düzey yöneticileridir. Çalışma takvimine uygun olarak arayüzler oluşturulmuş ve misyona uygun olarak devlet kurumlarından yetki çekilmesini sağlayacak kritik eşik geçilmiştir. Güvenlik ve

Emniyet ile ilişkin başlıklarda otorite olmanın göstergesi olarak belirlenen son adım Kritik altyapılı/ Stratejik tesisin güvenlik modelinin güvenlik yönetişimi konseptine göre belirlenmesi ve tesisin güvenliği için ' Özel Askeri Şirket' kriterlerinin belirlenmesi, askeri endüstri içinde yer alan ve ilişkin bütün sektörlerde yer alan şirketler arasında işbirlikleri geliştirilmesidir.

Bu amaçlar ulaşmak için Güvenlik Yönetişimi -Akademisi- derneği bünyesinde komiteler oluşturulmuştur.

a. Güvenlik Stratejisi Danışmanlığı Komitesi
b. Güvenlik Mimarisi Danışmanlığı ve Denetçiliği Komitesi
c. Güvenlik Plan ve Proje Danışmanlığı Komitesi
d. Güvenlik Süreç Yönetişimi Yazılım Destek Komitesi
e. Sertifika Programları ve Akreditasyon Komitesi
f. Mesleki Standart Geliştirme/Sınav ve Belgelendirme Komitesi
g. Güvenlik Başlıklarında Sigorta Risk Analizi ve Danışmanlık Komitesi
h. Adli Konularda Kurumsal Bilirkişilik Komitesi
ı. Kritik Alt Yapılar ve Özellikli Tesislere ilişkin Çalışma Komitesi;
j. Yayınlar ve Kılavuzlar Komitesi

D Stratejik Tesislerin Güvenliğinde Uluslararası Model ve Yol Haritası

Güvenlik Yönetişimi Akademisinin dernek formasyonu içindeki ana amacı tüm sektörlerdeki Kritik altyapılı Tesislerde 'Güvenlik ve Emniyet' başlığı altında yer alan; İş Sağlığı ve Güvenliği, Acil Durum ve Afet Yönetimi, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik (Özel Güvenlik), Bilgi Teknolojileri ve Güvenliği (Siber güvenlik) konularını, "Güvenlik Yönetişimi" kapsamı içinde; "Güvenlik Stratejisi ve Mimarisi" uygulamaları ile "Güvenlik Psikolojisi" ve "Güvenlik İletişimi" kavramları bağlamında değerlendirmek ve yerel tehdit ve unsurlarını önceleyen 'Güvenlik Modeli" ni oluşturmak ve sürekli geliştirmektir.

"Güvenlik Yönetişim" modeline ait uygulamaları, araştırma merkezleri, üniversiteler, meslek kuruluşları ile koordineli olarak, ARGE destekli ve akademik bakış açısı ile irdelenmiş sektörel çözümler şeklinde ihtiyaç sahiplerine/ talep edenlere "güvenilir hizmet" şeklinde sunmak dernek formasyonlu Güvenlik Yönetişimi Akademisinin temel çalışma alanlarıdır.

"Güvenlik Yönetişimi" nin geliştirilmesi için güvenlik ile etkileşimli alanlarda yapılacak araştırmalar ile "yönetişim" anlayışının gerekliliği ve etkinliği hakkında kamuoyunda farkındalık yaratmak, Kamunun merkeziyetçi yönetim biçimini özel sektörün öncelikli ihtiyaçlarını gözeterek regüle eden "Yönetişim" biçiminin Güvenlik sektörü ile hizmet sunduğu bütün sektörlerde bilinir hale gelmesi için çalışmalar yapmak, farklı öncelik ve düzlemlerde uygulanan tüm Yasa, Tüzük, Yönetmelik ve Yönergelerin uyumlulaştırılması için çalışmalar yapmak model geliştirmek için zorunlu çalışma başlıklarıdır.

"Güvenlik Yönetişimi" anlayışı ve konseptini geliştirecek çalışmaları İş Güvenliği ve Sağlığı Uzmanı, Acil Durum ve Afet Yönetimi Uzmanı, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Uzmanı ile Bilgi Güvenliği Uzmanının birlikte yapması öngörülmüştür. Uzmanların hizmet sundukları sektörlerde, söz konusu uzmanların mesleki yetkinliklerini ve uyumlarını sağlamak, Bütün sektörlerde "Güvenlik Yönetişimi" ne ilişkin tanım, yetki ve sorumluluklarının Yasa, Kararname ve Yönetmelikler yoluyla düzenlenmesi için çalışmalar yapmak, her uzmanın faklı yönelimlerini ve çalışma başlıklarındaki kesişmeleri göz önünde tutarak ' Güvenlik Yönetişimi' alanında standartlar belirlemek yine model geliştirebilmek için zorunlu çalışma başlıklarıdır.

Türkiye'de güvenliğe ilişkin ilişkin tüm tarafların ihtiyaç ve beklentilerine dünya standartlarında cevap verebilecek nitelikte akredite olup; eğitim, sertifikasyon, referans ve otorite merkezi olmak, Ulusal Güvenlik konseptine olan ihtiyacı vurgulayarak güvenliğe ilişkin bütün alanlarda modeller geliştirmek, hizmet alan/sağlayan kurum ve kuruluşlara, kamu kuruluşlarına ve kamuoyuna tanıtıcı/bilgilendirici/farkındalık yaratıcı faaliyetler (film, bildiri, broşür, kılavuz, dergi, kitap, seminer, eğitim, konferans, çalıştay v.b.) düzenlemek, Güvenliğin sağlanmasında paydaşların ortak sorumlulukları ve sürdürülebilir emniyette olma durumları yönünde akademik çalışmalar yapmak ve desteklemek, kurs ve seminerler düzenlemek, sertifikalı personel yetiştirilmesi çalışmalarını yürütmek, uygun görülen kişilere burs vermek, Güvenlik ve güvenliğe ilişkin bütün sektörlerin yapısını düzenleyecek denetim ve faaliyet organlarını tanımlamak, tüm ülke genelinde yayılmayı temin edecek birlik ve organizasyon çalışmalarını yürütmek, ' Güvenlik ve Emniyet' e ilişkin bütün çalışma alanlarında otorite odağı yaratmak, arayüzler oluşturmak erkinde olan ' Güvenlik Yönetişimi Akademisinin' iç içe geçmiş, birbiri ile ilişkili ve herbiri nitelikli yapılması gereken çalışma başlıkları olarak belirlenmiştir.

E. Güvenlik Modeli Geliştirilme Sürecinde Kritik Konular ve Stratejiler

- Savunma ve güvenlik anlayışının yer değiştirmesinin iş dünyasına ve bütün sektörlere yansımasının analiz edilmesi
- Risk yönetimi ile kriz yönetimi modellerinin "Güvenlik Yönetişimi" anlayışıyla irdelenmesi
-Mevcut güvenlik yapılanmasının, "Güvenlik Yönetişimi" biçimi ile domine edilmesinin – parçalanmasının ve farklılaştırılmasının- ortaya çıkartacağı sonuçlar
- Güvenlik sektörünün köken sorunu olan "devlet kurumları hassasiyeti ile iş dünyasının ihtiyaçları arasındaki çelişkinin analiz edilmesi
- Güvenliğe ilişkin; iş sağlığı ve güvenliği, acil durum ve afet yönetimi ile mülkiyet koruma ve güvenlik olarak ayrıştırılan üç düzeyin iş dünyasının önceliği ile irdelenmesi
- Güvenlik yönetişimi anlayışı ile sertifika edilen çalışanlar ile yeniden organize edilecek, akredite edilecek güvenlik şirketlerinin bütün sektörlere sağlayacağı olanak ve niteliğin tespit edilmesi
- Uluslararası sertifika ve akreditasyon ile uluslararası yatırım ilişkisi
- Güvenlik ihtiyacının, "Güvenlik Stratejisi" belirlenimi ve Güvenlik Mimarisiyle" karşılanmasın olası etkileri
- Kritik altyapılı/Stratejik tesislerin güvenlik kriterlerinin belirlenmesi ve yerel modeller oluşturulması
- Güvenlik, savunma ve emniyet ile ilişkili alanlarda mal ve hizmet üreten şirketlerin savunma sanayi ARGE işbirliğinin irdelenmesi ve işbirlikleri geliştirilmesi
- Büyük ölçekli ve uluslararası yatırım projelerinin irdelenmesi ve projelerle ilişkili şirketlerin güvenlik ihtiyaçları için işbirliği önerileri geliştirilmesi
- Yerel ihtiyaçla ve uluslararası yatırımların güvenliği için yerel tehdit ve unsurlarını ölçek alan Özel Askeri Şirketlerin modellerinin oluşturulması ve akreditasyonu için kriterler belirlenmesi

F. Güvenlik Yönetişimi -Akademisi- Derneği Profili ve Tarihi

- "Güvenlik Yönetişimi Çalıştayı" düzenlendi
- Ulusal ve uluslararası literatür incelendi
- Güvenlik ve ilişkin sektörlerle mevzuat incelendi
- Çalışma grubu oluşturuldu
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) mevzuat incelendi
- MYK Başvuruları yapıldı
- "Adalet ve Güvenlik Sektörü" kuruluşlarının temsileri ile görüşmeler yapıldı
- Proje ekibi oluşturuldu
- İş planı çıkartıldı
- Sertifika programı, müfredat ve eğitici kadro belirlendi
- "Güvenlik Akademisi" /"Güvenlik Enstitüsü" profili çıkartıldı
- Sertifika programları ve fonlar için ön protokol taslakları hazırlandı
- Kurumsal Güvenlik Yönetişim Uzmanı Sertifika Programı yapıldı.

- Sektör ve meslek komiteleri çalışma grupları olanakları incelendi.
- İstanbul Güvenlik Konferansı öncesinde, ilgili devlet kurumlarından gözlemcilerinin katılımıyla, Stratejik Tesislerin Güvenliği ve Özel Askeri Şirketlere ilişkin Türkiye Cumhuriyetinin yerel ve bölgesel Stratejik Hedeflerine uygun Türkiye Modeli geliştirilmesini hedefleyen, İstanbul ve Ankara' da kapalı çalıştaylar düzenlendi.
- İşbirliği geliştirebilecek kurum/kuruluş ve şirketler ile gizlilik sözleşmeleri imzalandı

G. Program Amaç ve Hedefleri "eylem planı"

1. Analiz Düzlemi;

A. Güvenlik ve İlişkin Ulusal Mevzuat
B. Güvenlik ile İlişkin Uluslararası Literatür
C. Mesleki Yeterlilik Kurumu Mevzuat
D. Proje ile ilişkin kurum ve kuruluşlar ve üniversite ilişkisi

2. İnceleme ve Analiz Yöntemleri;

Güvenlik ve ilişkin sektörleri ilgilendiren başlıkların; mevzuat ve literatür çerçevesinde analizi, mevcut durum düzleminde karşılaştırması, tartışılması ve olanakların belirginleştirilmesi.

H. Sonuç

Bütün sektörlerin "güvenlik ihtiyacını" karşılayacak, güvenlik ile ilişkin hizmetinin uluslararası standartlara uyumunu sağlayacak, iş dünyasının ulusal, bölgesel ve küresel ölçekte rekabet dinamiklerinin belirleyicileri konusunda çalışmaların araştırmaların yapılması için referans olabilecek, mikro düzeyde ise iş dünyasının ihtiyaç duyduğu her alanda işbirliği ve ortak projelerin gerçekleştirilmesini referansların belirleyecek araştırma ve çalışmalar yapılması ihtiyacı göz önüne alınarak otorite odağı meydana getirilmiştir.

Sıralanan bütünlüğün sağlanması ise iş dünyasının önceliklerini gözeten "TÜRKİYE GÜVENLİK MODELİ" ile senkronize bir şekilde kurum kuruluş ve şirketlerin işbirlikleri geliştirilmelidir. Bu kapsam ve içerikteki Güvenlik Yönetişimi –Akademisi- Derneğinin otorite odağı çeperinde konsepte uygun olarak arayüzler, kurum ve kuruluşlar arasında işbirlikleri geliştirilecek, odak etrafındaki halkalar genişletilmeye devam edilecektir.

Savunma Sanayi Tesislerinin Güvenliği ve Gizlilik Kriterleri

Özcan ÖZGEN
Güvenlik Yönetişimi Derneği
Yönetim Kurulu Üyesi

Dünyada ve Türkiye'de Savunma Sanayi Tesislerinin Güvenliğine İlişkin Yasal Mevzuat

Silah ve silahlarla ilgili/bağlantılı teknolojiler, yani savunma sanayi ürünleri, gücü ve doğal olarak hegemonyayı doğurduğu/artırdığı için, ülkeler açısından son derece önemli unsurlardır. Dolayısıyla bu alandaki merak ve kontrol güdüsü de kaçınılmaz hale gelmektedir. Bırakın üretiminin güvenliğini, hareketlerini bile kontrol altında tutmak elzem görülmektedir. İşte bütün bu konular ve bunların her türlü uzantıları "savunma sanayi güvenliği" kavramının kapsamı içinde yer almaktadır.

Savunma sanayi sahibi olan ve olmaya çalışan hemen bütün ülkeler, harp araç ve gereçleri ile silâh, mühimmat ve patlayıcı madde üreten sanayi kuruluşlarının kurulması, işletilmesi ve yükümlülükleri ile denetimlerine ilişkin esas ve usulleri düzenlemeyi zorunlu görmüşlerdir. Çünkü kontrolsüz güç, güç değildir ve haberin olmayan/kontrol etmediğin namlu bir gün sana dönebilir. Genellikle kuzey yarıkürede bulunan ve dünyanın diğer kesimlerini sömüren "savunma sanayi sahibi" olan ülkelerin hemen hemen tümü iç hukuklarını birbirlerine az çok benzer şekillerde düzenlemişlerdir. Bununla birlikte, kendilerinden çıkan ürünleri (sattıkları/hibe ettikleri v.b.) de kontrol altında tutabilmek için çeşitli mekanizmalar geliştirme yoluna gitmişlerdir.

Bu bağlamda; dünyada, silah ve bunlarla ilgili teknolojilerin (savunma sanayi ürünlerinin doğal olarak) kontrolsüz bir şekilde yayılmasını önlemek maksadıyla; ülkelerin, sattıkları (ihraç ettikleri) silah ve teknolojilerinin nelerden ibaret olduğu konusunda birbirlerini haberdar (Information Exchange) etmek üzere gönüllülük esasına göre kurdukları ihracat kontrol rejimlerine "Silah İhracat Kontrol Rejimleri"[1] adı verilmektedir.

Bu "Rejim"lerde amaç; silah ve bunlarla ilgili teknolojileri tarif etmek, teknolojik limitleri belirlemek, silah ticareti yapanları mevzuatlar çerçevesinde kontrol ve denetim altında tutmak ve pazar (Marketing) ortamına sunulan ürünlerin güvenirliği olmayan ülkelere satışını engellemektir. Ayrıca, hangi ülkenin nereye ne sattığına ve hangi ülkeye satılmasına izin vermediğine ilişkin bilgileri "Rejim"e üye ülkelerle paylaşmak hedeflenmiştir.

Burada en önemli husus ise; "Silah İhracatı Kontrol Rejimleri" toplantılarında alınan kararların; üye ülkelerce kendi iç hukuklarında yapacakları düzenlemelerle "Silah Yayılmacılığının Önlenmesi (Non Proliferation)" konusunda uluslararası gayretlerin arttırılmasını sağladığı beklentisidir. Çünkü; bu "Rejimler"de alınan kararlar bağlayıcı olmamakla birlikte; üye ülkelerin, siyasi ve ekonomik hayatta ve bunlarla ilgili platformlarda ağırlıklarını artırmakta ve ülkelerin elini kuvvetlendirmektedir.

Benzer maksatlarla kurulan "Silah İhracat Kontrol Rejimleri" aşağıdadır:

- Wassenaar Düzenlemesi (Wassenaar Arrangement/WA)[2],
  WA, 1996 yılında kurulan, konvansiyonel silahlar ile çift kullanımlı malzeme ve teknolojilerin ihracatını kontrol altında bulundurmayı amaçlayan 41 üyeli bir rejimdir. Türkiye, WA'nın kurucu üyelerindendir.
- Füze Teknolojisi Kontrol Rejimi (Missile Technology Control Regime/MTCR)[3],
  Kitle İmha Silahları (KİS)'e ilişkin insansız taşıma sistemlerinin (balistik füzeler, Cruise füzeleri ve insansız hava araçları) ve bunlarla ilgili teknoloji ve malzemenin yayılmasının önlenmesi maksadıyla 1987 yılında kurulan ve "gönüllülük" esasına dayalı rejime Türkiye 25 Nisan 1997 tarihinde taraf olmuştur. MTCR'nin 34 üyesi mevcuttur.

[1] http://www.ihracatkontrol.org/web/index.php?option=com_content&task=view&id=5&Itemid=6
[2] http://www.wassenaar.org/
[3] http://mtcr.info/

- Avustralya Grubu (Australian Group/AG)[4],
  Kitle İmha Silahları (KİS)'nın yayılmasını önlenmeyi amaçlayan çabalar kapsamında, Kimyasal Silahlar Sözleşmesi (KSS) ve Biyolojik Silahlar Sözleşmesi (BSS)'nden daha sıkı bir ihracat kontrol rejimidir. Biyolojik ve kimyasal silahlar ile anılan silahların üretiminde de istifade edilebilecek çift kullanımlı malzeme ve teknolojilerin ihracatını denetleyen gönüllü bir örgüttür. Türkiye 2000 yılında AG üyeliğine kabul edilmiştir. AG'nin Avrupa Birliği dahil 42 üyesi bulunmaktadır.
- Nükleer Tedarikçiler Grubu (Nuclear Suppliers Group/NSG)[5],
  1974 yılında kurulan NSG, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı bünyesinde, nükleer teknolojide kullanılan maddelerin ve çift kullanımlı malzemelerin ihracatını belirli denetim ilkelerine bağlamak amacıyla faaliyet göstermektedir. 2000 yılında üye olduğumuz ve gönüllülük esasına dayalı NSG'nin 48 üyesi bulunmaktadır.
- Zangger Komitesi (Zangger Committee/ZC)[6]'dir.
  Nükleer madde, malzeme ve teknolojileri konu alan ihracatın kontrol altına alınması amacıyla, 15 devlet tarafından 1971 yılında kurulan komite; NSG'nin çift kullanımlı ürünler listesinin ikinci bölümü dışında kalan radyoaktif ve nükleer maddelerin ithal/ihraç listelerini hazırlamaktadır. 1999 yılında üye olduğumuz Zangger Komitesi'nin 39 üyesi bulunmaktadır.

"Silah İhracat Kontrol Rejimleri" kapsamında geliştirilmiş uygulamalardan; "İhracat mevzuatı ile gümrük mevzuatına uygunluk (Enforcement Requirement)", "Kontrol altına alınan malzeme ve teknoloji mevzuatına uygunluk (Technical Requirement)" ve "Bilgi değişimi (Information Exchange) uygunlukları" bu alandaki önemli disiplin mekanizmalarıdır. Bu bağlamda; Ulusal Mevzuatımıza göre "İhracat mevzuatına yönelik lisans (licencing) faaliyetleri" MSB ilgili birimlerince, "Gümrük (Custom) mevzuatına uygunluk" ise Gümrük Müsteşarlığı tarafından takip ve kontrol edilmektedir. İhracat mevzuatımıza göre; ihracına izin verilen malzeme ve teknolojilerin "Liste"si her yıl Ocak ayında 5201 sayılı Kanun gereğince; "Kontrole Tabi Tutulacak Harp Araç Gereçleri ile Silah ve Bunlara Ait Yedek Parçalar, Askerî Patlayıcı Maddeler, Bunlara Ait Teknolojiler" adıyla MSB.lığı Tebligatı olarak Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır. İşte bu listedeki malzemeler ile bir şekilde alâkanız varsa, alıyor ya da satıyor iseniz veya hammadde-ara mamul olarak kullanıyorsanız ve yahut benzer işlerden birine niyetleniyorsanız, o zaman 5201 Sayılı Kanun kapsamına giriyorsunuz demektir. Bu durumda savunma sanayine dahil oluyorsunuz ve sizin için zorunluluklar başlıyor.

Yukarıda kısaca açıklanan rejimlerde/gruplarda, genellikle, ABD, Kanada, Arjantin, İngiltere, İrlanda, Yeni Zelanda, Avrupa Devletlerinin tamamına yakını, Balkan ülkelerinin bazıları, Türkiye, Rusya, Ukrayna, Güney Kore ve Japonya gibi (Güney Afrika, Avustralya ve Arjantin gibi eksen dışı olan bazı ülkeleri saymaz isek) ağırlıklı olarak gelişmiş kuzey yarı küre ülkeleri bulunmaktadır. Bu ülkeler ulusal standartlardan sonra uluslararası standartları aramaktadırlar. Yani, önce ulusal savunma sanayinin bir oyuncusu olacaksınız, müteakiben de uluslararası oyuncu.

Savunma sanayine ilişkin faaliyetler, uluslararası alanda çoğunlukla ikili anlaşmalar yoluyla esasa bağlanmakta ve gizlilik kriterleri de anlaşmanın içinde bir madde olarak var olmaktadır. Yukarıda belirtilen çoklu anlaşmalar için de benzer hususlar dile getirilebilir.

Türkiye'de Durum, Bu Alanda Yürütülen Çalışmalar ve Olanaklar

Türkiye yukarıdaki rejimlerin/grupların tamamında yer almış/almaktadır ve üye diğer ülkeler gibi iç hukukunda gerekli düzenlemeleri yeterli seviyede yapmış bulunmaktadır. Buna göre ulusal mevzuatımız aşağıdadır:

- 5201 Sayılı Harp Araç Gereçleri ile Silâh, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanun[7],

[4] http://www.australiagroup.net/en/
[5] http://www.nuclearsuppliersgroup.org/en/
[6] http://www.foi.se/en/Customer--Partners/Projects/zc/zangger/

- 5202 Sayılı Savunma Sanayi Güvenliği Kanunu[8],
- 4691 Sayılı Teknoloji Bölgeleri Geliştirme Kanunu[9],
- 5201 Sayılı Kanunun Uygulamasına İlişkin Hazırlanan "Harp Araç ve Gereçleri ile Silâh, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik"[10],
- 5202 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Hazırlanan "Savunma Sanayi Güvenliği Yönetmeliği"[11],
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği[12],
- Millî Savunma Bakanlığı Savunma Sanayi Güvenliği Yönergesi[13],
- Yıllık Kontrole Tâbi Malzeme Listesi[14].

Dünya üzerinde uluslararası ortamdaki hareketleri, taraf olunan ikili ve çoklu anlaşmalarla (kontrol rejimleri ile) takip etmeyi öngören Türkiye, 5201 ve 5202 Sayılı Kanunlar ve ilgili diğer mevzuat ile ülke içindeki hareketleri denetlemeyi amaçlamaktadır.

Bu bağlamda; 5201 Sayılı Kanun, harp araç ve gereçleri ile silâh, mühimmat ve patlayıcı madde üreten sanayi kuruluşlarının kurulması, işletilmesi ve yükümlülükleri ile denetimine ilişkin esas ve usulleri düzenlemeyi amaçlamaktadır. Kanun, harp araç ve gereçleri ile silâh, mühimmat ve bunlara ait yedek parçalar ve patlayıcı maddeleri üretecek kuruluşların kurulmasını ve işletilmesini, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Millî Savunma Bakanlığının iznine bağlamaktadır. Bu çerçevede, üretim tesislerinin nerelerde kurulacağı ve depolarıyla satış yerlerinin nerelerde bulunacağına ilişkin yatırımcı kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilerin teklifleri, İçişleri ve Çevre ve Orman bakanlıklarının uygun görüşü alındıktan sonra Millî Savunma Bakanlığınca onaylanmaktadır.

Yıllık listelerde belirlenen silâhlar ile bunlara ait mühimmat ve yedek parçaların iç pazara üretici veya dağıtıcı firmalarca sunulmasına, Genelkurmay Başkanlığı ve İçişleri Bakanlığının olumlu görüşleri alındıktan sonra Millî Savunma Bakanlığınca izin verilmektedir.

5202 Sayılı Kanun ise, savunma sanayii kapsamında yapılan anlaşmalarda yer verilen ve doğrudan satın alma, müşterek proje programlarına katılım, teşvik veya yatırım yolu ile tedarik edilecek veya savunma sanayii, teknoloji ve teçhizatı sahasında araştırma, geliştirme, imalat ve montaj yapan gerçek ve tüzel kişilerle bu konularda çalışan şahıslara ait her türlü gizlilik dereceli bilgi, belge, proje, malzeme ve hizmetlerin ve bunlarla ilgili yerlerin güvenliğinin ve korunmasının sağlanmasını amaç olarak ortaya koymaktadır.

Bu Kanun, savunma sanayiine ait gizlilik dereceli her türlü anlaşma ile bilgi, belge, proje, malzeme veya hizmetlerin alımını, satımını, üretimini, araştırma ve geliştirmesini, muhafazasını ve depolanmasını yapacak veya yaptıracak bütün kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişileri ve bunların faaliyet gösterecekleri tesisler ile 26 Haziran 2001 tarihli ve "4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu"na göre kurulan tesisleri kapsamaktadır.

Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında bulunan askerî tesisler ile personeli bu Kanunun kapsamı dışında bırakılmıştır. Ancak, askerî tesislerde gerçekleştirilen savunma sanayii projelerinde bu Kanun'da belirtilen sanayi güvenliği esasları ve kontrolü uygulanması zorunlu kılınmıştır.

NATO'yu ilgilendiren iş ve projelere ait güvenlik işlemlerinin ise, sorumlu makam olan Kuzey Atlantik Anlaşması Merkez Kurulu Başkanlığı tarafından, NATO güvenlik esas ve usulleri çerçevesinde Millî Savunma Bakanlığı ile koordineli olarak yürütüleceği hususu esasa bağlanmıştır.

Savunma sanayi sektöründe faaliyet gösteren/gösterecek üreticilerin/firmaların sahip oldukları "Kritik Alt Yapılı/Stratejik Tesisler"in, Milli Savunma Bakanlığı ihtiyaçlarını karşılayacak üretimleri yapabilmeleri ve müteakiben de dünyaya açılabilmeleri, yani uluslararası standartlara erişebilmeleri, dünya ile senkronize

---

[7] https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5201.html
[8] www.msb.gov.tr/Content/Upload/Docs/.../EK-B_5202_Sayili_Kanun.doc
[9] http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/07/20010706.htm#1
[10] http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070506-1.htm
[11] http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/06/20100604-2.htm
[12] http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140312-2.htm
[13] http://www.msb.gov.tr/Content/Upload/Docs/teknikhizmetler/MSY%20317-2(C)%20Sav%20San %20G%C3 %BCv%20Yng%205inci%20De%C4%9F%20%20%C4%B0NTERNET.pdf
[14] www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160410-20.htm

olabilmeleri için bu alanda kontrolü sağlayacak bir yapıya kavuşmaları ve bazı belgeleri almaları gerekmektedir.[15]

5202 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinde "Makamdan; gizlilik dereceli bilgi, belge, proje veya malzemeye nüfuzu gerektiren savunma sanayii konuları ile ilgisi olan her kişi için Kişi Güvenlik Belgesi ve projenin uygulanacağı tesis veya yer için de Tesis Güvenlik Belgesi alınması zorunludur. Bu belgeler temin edilmeden, ilgililere, gizlilik dereceli bilgi, belge, proje veya malzeme açıklanamaz ve verilemez; bunların bulunduğu yerlere ve tesislere girilemez; gizlilik dereceli bilgi ihtiva eden anlaşma, sözleşme veya alt sözleşme çalışmalarına ve uygulamalarına iştirak edilemez." hükmü mevcuttur.[16]

Konunun önemi yukarıdaki ifadelerden yeterince anlaşılmaktadır. "Tesis Güvenlik Belgesi" yoksa, "bilgi, belge, proje verilemez, açıklanamaz." İşin esası gerçekte de budur. Teknolojik sırlara sahip olanların bu konuda kıskanç davranmalarının sebebi budur. Bilgiye sahip olan gücü elinde bulundurur. Gücü elinde tutan da huzur ve refah içinde yaşar.

Teknolojik sırlara sahip çıkmak, bilgiye sahip olmak ve gücü elinde bulundurmak, böylece huzur ve refah içinde yaşamak için, 5202 sayılı Kanun, "Savunma Sanayii Millî Güvenlik Makamınca yapılan belgelendirmenin amacının, her türlü casusluk, sabotaj, baskın, yıkıcı faaliyet, hırsızlık, yangın, iş kazalarına karşı tesis, personel, bilgi, doküman, araç, gereç, makine güvenliğini sağlamak, gizlilik dereceli bilgi, belge ve malzemeye yetkisiz şahısların ulaşmasını engellemek, proje çalışmaları için güvenilir bir ortam hazırlamak"[17] olduğunu ortaya koymaktadır.

Kanun'a uygun olarak düzenlenmiş Yönetmelik, konuya ilişkin detaylara işaret etmektedir. Yönetmeliğin ortaya koyduğu esasları, uygulamaya dönüştürmeyi amaçlayan Yönerge ile alan, tam olarak kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda Yönerge, ikinci bölümde "Bilgi, Belge ve Malzeme Güvenliği" esaslarını ortaya koyarken "Gizlilik Kriterleri"ni de belirlemektedir.[18]

Söz konusu esaslar,

- "Savunma sanayii ile ilgili gizlilik dereceli bilgi, belge veya malzemenin işaretlenmesi, kayıt, çoğaltım ve tercümesi, üçüncü kişi ve kuruluşlara aktarılması, açıklanması, taşınması ve imhası işlemleri, adı geçen Yönerge'de belirtilen esas ve usuller çerçevesinde, gizlilik seviyesine uygun güvenlik tedbirleri alınarak yapılır.
- Projeye ilişkin gizlilik dereceli herhangi bir bilginin yükleniciye açıklanması proje makamının sorumluluğundadır. Savunma sanayii kuruluşlarınca gizlilik dereceli bir bilginin kamuya açıklanması ise, Millî Savunma Bakanlığınca ilgili makamlarla yapılacak koordinasyon sonrasında verilecek izne bağlıdır.
- Savunma sanayii kuruluşları tarafından, gizlilik dereceli bilgi, belge veya malzemenin üçüncü kişi ve kuruluşlara aktarılması veya yurt içi/yurt dışı güzergâhlarda taşınmasına ihtiyaç olması durumunda yapılacak işlem için proje makamı koordinesiyle Savunma Sanayii Millî Güvenlik Makamından onay alınır. GİZLİ gizlilik dereceli bilgi ve dokümanın yabancı ülke sanayisine aktarılması gerektiğinde alıcı ülkenin resmî muhatap makamına iletilmek üzere devletten devlete esasına göre işlem yapılır.
- Bir evraka veya dokümana gizlilik derecesi verme yetki ve sorumluluğu, o evrakı veya dokümanı çıkartan makama aittir.
- Gizlilik derecesi, bir projenin sadece zorunlu kısımlarına uygulanır; ancak, projenin gizlilik derecesi, en yüksek gizlilik derecesine sahip kısmın gizlilik derecesi ile belirlendiğinden, yüklenici

[15] www.msb.gov.tr/TeknikHizmetler/icerik/savunma-sanayi-guvenligi, Kişi Güvenlik Belgesi, Tesis Güvenlik Belgesi, Üretim İzin Belgesi, İthalat İzin Belgesi, İhracat İzin Belgesi gibi belgeler en önemlileridir.
[16] www.msb.gov.tr/TeknikHizmetler/icerik/savunma-sanayi-guvenligi, s.6-1
[17] www.msb.gov.tr/TeknikHizmetler/icerik/savunma-sanayi-guvenligi, Altıncı Bölüm, s.6-1
[18] www.msb.gov.tr/TeknikHizmetler/icerik/savunma-sanayi-guvenligi, İkinci Bölüm, s.2-1/2-6

ile proje bilgilerinin tamamına ulaşabilecek diğer kişi ve kuruluşlar, bu seviyeye uygun gizlilik dereceli güvenlik belgelerine sahip kişiler arasından seçilir."[19] hükümlerini içermektedir.

Savunma sanayine üretim yapacak tesislerin kuruluş işlemleri dördüncü bölümde, kontrole tabi malzemelerin üretim izni işlemleri yedinci bölümde, söz konusu maddelerin ithal ve ihraç işlemleri ise sekizinci bölümde ele alınmaktadır.[20]

Kuruluş işlemleri ile ilgili esaslara göre,

- "Kontrole Tâbi Liste kapsamında bulunan bir malzemenin üretimini yapacak isteklilerin, öncelikle Savunma Sanayii Millî Güvenlik Makamından "Kuruluş İzni" almaları gerekir.
- Bu kapsamda faaliyet göstermek isteyen kuruluşlar, Millî Savunma Bakanlığınca aranan istek ve özellikleri en kısa süre içinde tamamlar ve "Kuruluş İzni" verilmesi talebiyle başvuruda bulunur.
- Kurulması plânlanan tesisin bulunduğu arazinin 2565 sayılı "Askerî Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu"nda belirtilen araziler içerisinde yer almaması güvence altına alınmış olmalıdır."[21]

Kontrole tabi malzemelerin üretim esasları da şu şekildedir;

- "Kontrole Tâbi Liste kapsamında bulunan bir malzemenin üretimi için, Savunma Sanayii Millî Güvenlik Makamından "Üretim İzni" alınır.
- Kurulu durumda bulunan ancak savunma sanayii alanında faaliyet göstermek üzere iş değişikliği yapmak veya alt yüklenici olarak çalışmak isteyen kuruluşlar da Savunma Sanayii Millî Güvenlik Makamından izin alırlar. Kontrole Tâbi Liste kapsamındaki malzemelerin üretimi ile ilgili olmayıp üretimi destekleyici nitelikteki hizmet üretimi kapsamına giren, malzeme taşıma, sigorta gibi üretime yardımcı faaliyetler için "Üretim İzin Belgesi" alınmasına gerek yoktur.
- Belgelendirilen kuruluşlarca, belgelendirme tarihini takip eden dönem içindeki; sermaye ve hissedarlar, faaliyet alanları, yıllık üretim cins ve miktarları, personel adedi gibi bilgilerde olabilecek değişiklikler ile Kontrole Tâbi Liste kapsamındaki ürünler için alınan siparişler, siparişin cins ve miktarları ile sipariş veren kimlikleri gibi bilgiler, Savunma Sanayii Millî Güvenlik Makamına bildirilir.
- Firmanın kabiliyetleri doğrulanarak "Üretim İzin Belgesi" verilmiş olması, o firmanın idarenin düzenleyeceği tedarik ihalelerinde öncelik kazanması ve/veya her defasında ihaleye davet edileceği anlamına gelmez."[22]

Kontrole tabi malzemelerin ithal ve ihraç işlemleri ile ilgili esaslar da aşağıdaki gibidir;

- "Kontrole Tâbi Listede yer alan malzemenin ihracı veya yurt dışına çıkarılmasına, Genelkurmay Başkanlığı ve Dışişleri Bakanlığının görüşleri de alındıktan sonra Savunma Sanayii Millî Güvenlik Makamı tarafından izin verilebilir.
- Kontrole Tâbi Listede yer alan malzemenin, satışı destekleme faaliyetleri kapsamında test, demonstrasyon, brifing, inceleme, sergileme, fuar, numune ya da benzeri amaçlarla yurt dışına çıkarılmasına Savunma Sanayii Millî Güvenlik Makamı tarafından izin verilebilir.
- 5201 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren kuruluşlar tarafından, Kontrole Tâbi Listede yer almaması nedeniyle izne gerek görülmeden dış satış bağlantısı yapılmış veya Kontrole Tâbi Listede yer aldığı için ilgili mercilerden dış sipariş kabulüyle ilgili izin verilmiş malların, gelişen hükümet politikası, ülke menfaati ve benzeri şartlar dolayısıyla müşterisine teslimine mâni olunması durumunda; satıcının kusuru dışında maruz kalacağı zarar ve ziyan Bakanlar Kurulu kararı ile Hazine tarafından ilgili kuruluşa ödenir.
- Kontrole Tâbi Listede yer almayan ancak Tüm Hassas Maddelerin İhracatının Kontrolü uygulaması kapsamında, kitle imha silahlarının geliştirilmesinde kullanılabileceğinden şüphe duyulabilecek çift

[19] www.msb.gov.tr/TeknikHizmetler/icerik/savunma-sanayi-guvenligi, İkinci Bölüm, s.2-1
[20] www.msb.gov.tr/TeknikHizmetler/icerik/savunma-sanayi-guvenligi, İlgili Bölümler
[21] www.msb.gov.tr/TeknikHizmetler/icerik/savunma-sanayi-guvenligi, Dördüncü Bölüm, s.4-1
[22] www.msb.gov.tr/TeknikHizmetler/icerik/savunma-sanayi-guvenligi, Yedinci Bölüm, s.7-1

kullanımlı malzeme ve teknolojinin ihracatında; söz konusu malzeme ve teknolojinin kitle imha silahları geliştirdiğinden şüphe duyulan bir son kullanıcıya ihracının söz konusu olması, ihracatçı firma tarafından ihracata konu olan malzemenin tamamının veya parçasının kitle imha silahlarının geliştirilmesinde kullanılabileceğinden kuşku duyulduğu yönünde beyanda bulunulması, ulusal ve uluslararası güvenliğin tehlikeye düşebileceği ve insan haklarının ihlaline yol açabileceği durumlarda yukarıda bahsedilen tazminat ile ilgili hükümler uygulanmaz.

- Kontrole Tâbi Listede yer alan ve ihracatı diğer kurum ve kuruşların da iznine tâbi olan malzeme için, ihracatı gerçekleştirecek kuruluş tarafından, ilgili diğer kurum ve kuruluşlardan da gerekli izinler alınır.
- Kuruluşlarca, Kontrole Tâbi Listede yer alan malzeme ve sistemlerin herhangi bir ülkeye veya yurt dışı kuruluşa tanıtımı veya pazarlanması maksadıyla faaliyet icra edilmeden önce, tanıtım ve pazarlama yapılacak kuruluş/ülke, paylaşılacak bilgi düzeyi, gizlilik derecesi, numune gönderimi ile ilgili bilgiler çerçevesinde başvurularak Millî Güvenlik Makamından izin alınır."[23]

Yönerge, talep sahiplerini yönlendirebilmek adına hazırlanmış yol gösterici bir kılavuzdur. Yönergede belirtilen esaslara uygun hareket edildiği takdirde "savunma sanayi güvenliği" için doğru ve yeterli adımlar atılmış olacaktır.

Uzun soluklu, zor ve zahmetli "Tesis Güvenlik Belgesi" alım sürecinde, altı (06) ay gibi bir süre sonunda belge sahibi olan ilgili tesis, asgari seviyede "güvenli" hale gelmiş olmaktadır. Ancak; söz konusu güvenlik daha ziyade "fiziki güvenlik" ağırlıklıdır. Mümkünse kalite yönetimi konusunda deneyimli/bilgili, Lise mezunu "Güvenlik Koordinatörü" güvenliğin tesisinden ve takibinden sorumludur. İşçi sağlığı ve iş güvenliği başka bir birimin sorumluluğundadır. Doğal afet ve kriz yönetimi "gösteri" düzeyinde mevcuttur. "İş sürekliliği" kavramı neredeyse hiç yoktur. Bilgi teknolojileri güvenliği de neredeyse sadece fiziki önlemler ile sınırlıdır.

Bu alanların herhangi birindeki bir aksaklık, "iş sürekliliği"ni ortadan kaldırabilecek derecede zarar verebilmektedir. Bu sebeple hedef, "iş sürekliliği"ni sağlamak olmalı, bunun için "3D-360 Derece Güvenlik"[24] düşünülmeli ve tesis edilmeli, hangi alanda anlık risk fazla ise o alana ağırlık verilmeli, kısaca kelimenin tam anlamıyla "Güvenlik Yönetişimi"[25] yapılmalıdır.

Dünya savaşları sonrasında yaşanan "soğuk savaş" döneminde şekillenen bazı kavramlar, günümüzde halen varlıklarını devam ettirmektedir. Geçmiş dönemde, örneğin "dış tehdit" ve "tarihi düşman" gibi kavramlar, "güvenlik" algısının zorunlu olarak ön plana alınması sonucunu doğurmuş ve "iş süreçleri" ile "iş sürekliliği" devlet kurumları, iş dünyası ve akademi tarafından faklı önceliklerle kurgulanmıştır. Bunun gibi tehdit ve unsurlar da farklı düzeylerde ve saiklerle -bazen ölçekler dışında da olsa- belirlenmiştir. Bugün geldiğimiz noktada ise, farklı kurum ve kuruluşların görev-yetki-sorumluluk çerçeveleri çizmeleri, başta iş sürekliliğini riske etmekte ve güvenlik boşluklarına neden olmaktadır.[26]

Ülkemizde güvenliğe ilişkin mevcut mevzuat ile tanımlanmış dört hukuki alan,

- Mülkiyet Güvenliği ve Koruma (Fiziki Özel Güvenlik),
- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği,
- Acil Durum ve Afet Yönetimi,
- Bilgi Teknolojileri ve Güvenliği (Siber Güvenlik) disiplinlerine aittir.

Sıralanan disiplinlerin faklı öncelik, farklı karar alma metod ve teknikleri ile kurgulanmış, yasalaştırılmış ve modellenmiş olması, var olan ve kronikleşmiş güvenlik boşluklarını daha da derinleştirmektedir.

Fırsatlar-Öneriler

[23] www.msb.gov.tr/TeknikHizmetler/icerik/savunma-sanayi-guvenligi, Sekizinci Bölüm, s.8-1
[24] Bu ifade, bu alanda ciddi saha tecrübeleri olan UA bir şirketin Güvenlik Müdürü Sayın Onur DİRİK'e aittir.
[25] Güvenlik Yönetişimi Derneği'nin "marka"sıdır.
[26] Güvenlik Yönetişimi Derneği, Bkz. Stratejik Plan B Yönetici Özeti

"Devletin doğası" değişirken "güvenliğin sınırları" da değişmiştir. "Kritik Alt Yapılı/Stratejik Tesisler"in güvenliğinin sağlanması konusu tekrar düşünülmeli ve güvenlik boşluklarındaki belirsizliklerin en aza indirilmesi için "iş sürekliliği güvenliği" stratejik, yönetsel ve uygulama (mühendislik) düzlemlerinde senkronize edilmelidir.[27]

Herhangi bir savunma sanayi firmasının "Tesis Güvenlik Belgesi" alma talebi neticesinde, mevcut Yönerge kapsamında yapılması gerekenler incelendiğinde, zaten ilkel bir "güvenlik disiplinleri senkronizasyonu çabası"nın varlığı hemen göze çarpmaktadır, tabii ki yukarıda belirtilen eksiklikleri ile birlikte.

Savunma Sanayi Güvenliği Yönergesi'nin Altıncı Bölümü "Tesis Güvenlik Belgeleri" ile ilgili esasları içermektedir.[28]

Altıncı bölümün 3'üncü fıkrasında "Tesis Güvenlik Belgesi İçin Aranan İstek ve Özellikler" başlığı altında "…….Belgelendirme veya kontrol maksadıyla yapılacak denetlemelerde aranacak diğer hususlar aşağıdadır:

- Fizikî Güvenlik İçin Alınacak Önlemler,
  - Tesisin çevresi; en az 35 cm yüksekliğinde beton üzerine, 185 cm yüksekliğinde, üst tarafından 35 cm. lik kısmı yatayla 45 derecelik açı yapan direkler ile çevrelenmeli, direklerin arası, tel veya çelik tel örgü ile kapatılmalıdır.
  - Personel ve araç giriş kontrolü, oluşturulan güvenlik teşkilatı tarafından yapılmalı ve tesise giriş yerleri sınırlı olmalıdır.
  - Giriş kartları renk, fon ve seri numaralarına göre hazırlanmalı ve personel tarafından devamlı olarak kullanılmalı ve kullanılmasına yönelik kuruluşun muhtelif yerlerine uyarı levhaları asılmalıdır.
  - Ziyaretçilerin tesis içinde dolaşması gerektiğinde, refakatçi görevlendirilmelidir.
  - Tesis girişinde genel ziyaret için ziyaretçi odası bulunmalı, ziyaretçi odasında ziyaretçilerin uyması gereken kurallar asılı olmalı, giriş kartları güvenlik görevlisinin görebileceği bir yerde takılı olmalı ve yerli ve yabancı ziyaretçi kaydı ayrı ayrı tutulmalıdır.
  - Tesis içinde izinsiz fotoğraf ve film çekiminin yasak olduğunu gösteren bir uyarı levhası, tesis giriş bölgesinde ve uygun yerlerde asılı olmalıdır.
  - Tesis çevresine uygun aralıklarla ve her cepheden görünecek şekilde 60x90 cm. ebadında ve kırmızı zemin üzerine beyaz renkte "GİRİLMEZ" yazılmış uyarı levhaları asılmalıdır.
  - Gizlilik dereceli çalışma yürütülen kontrollü bölgelere ziyaretçi kabul edilmemeli, bu bölgeye giriş ve çıkışlar sınırlandırılmalı ve kontrollü bölge çalışma talimatı hazırlanarak güvenlik esasları belirlenmelidir.
  - Kontrollü odaların, varsa pencereleri; dışarıdan girişi engelleyecek şekilde demir parmaklıkla takviye edilmeli ayrıca, görüşü engelleyecek şekilde güvenlik altına alınmalıdır.
  - Beklenmedik durumlar ile olağanüstü hallere karşı (deprem, sel, yangın vb.) gizlilik dereceli belge ve malzemeler ile üretim kolaylıkları ve personelinin korunması, yerinin değiştirilmesi veya kurtarılması hususunda, tesise özgü "Tesis Olağanüstü Hâl Planı" ve sabotajlara karşı "Tesis Sabotaj Planı" hazırlanmalıdır.
  - Tesiste, normal çalışma saatleri dışında mesai yapmak gerektiğinde, çalışacak personel isimlerinin güvenlik koordinatörü bilgisi dâhilinde ve izlenebilir şekilde kaydı alınmalı ve bu hususa yönelik uygulama esasları tanımlanmalıdır.
  - Tüm güvenlik aydınlatmaları, güç kaynakları, kameralar, zil, çan ve sirenler, elektrik sistemleri, ısıtma sistemleri ile üretim maksatlı diğer sistemlerin yer emniyet tedbirleri alınmalı ve bu sistemlerin sorumlu personeli belirlenmeli ayrıca periyodik olarak bakım ve kontrol işlemleri yapılarak kayıt altına alınmalıdır.
  - Tesise giriş yapan araçlar kontrol edilmeli, araç giriş kartı verilmelidir.
  - Tesis içinde kullanılan telefonların üzerinde, telefonlarda gizlilik dereceli bilgilerin konuşulamayacağına ilişkin güvenlik ikazları, masalarda ise masa taahhüt kartları bulunmalıdır.

[27] Güvenlik Yönetişimi Derneği, Bkz. Stratejik Plan B Yönetici Özeti

[28] www.msb.gov.tr/TeknikHizmetler/icerik/savunma-sanayi-guvenligi, Altıncı Bölüm, 6-1

- Kapı, kasa ve dolap gibi evrakın konulduğu yerlere kontrol formu ve belgeleri konulmalı ve kayıt altına alınmalıdır. Üzerine "AÇIK" veya "KAPALI" durumda olduğunu gösteren işaret levhası asılmalıdır
- Girişin sınırlı olduğu oda, salon, depo ve atölyelerin girişlerine "GİRİLMEZ" işareti asılmalıdır.
- Her odada bulunması gereken günlük güvenlik kontrol çizelgesi, kapı arkasına veya çıkışa yakın uygun bir yere asılmalı, yetkili veya ilgili personel tarafından kontrolü yapılmalıdır.
- Yangın ve tehlike anında personeli uyarmak için sesli ve/veya görüntülü uyarı sistemi mevcut olmalıdır.
- Tesis çevresindeki bütün sahayı sürekli olarak denetim altında bulundurmak için, yeteri kadar nöbetçi/kamera sistemi bulundurulmalı, tesis çevresi aydınlatılmalıdır.
- Güvenlik sisteminde görevi bulunan tüm personelin görev tanımları yapılmalı ve oluşturulacak bir güvenlik organizasyonu altında konuşlandırılmalıdır. Ayrıca varsa nöbetçi kulübelerinde, nöbetçi talimatı bulunmalıdır.
- Her oda için bir kapı numarası verilmeli, kapı numaraları oda anahtarlarına da verilmeli, bunlar mesai saatleri dışında güvenlik görevlisinin odasında kilitli bir dolap içerisinde muhafaza edilmeli ve nöbetçiler arasında devir teslim belgesi düzenlenmelidir.
- Tesis içinde ve dışına yönelik her türlü iletişim ile bilgi ve belge paylaşımına hususunda, gerekli emniyet tedbirleri alınmalıdır.
- Kuruluşun Tesis Güvenlik Sistemi bu yönergede belirtilen tüm güvenlik sistem elemanlarını ihtiva edecek şekilde, tepe yönetici ve Güvenlik Koordinatörü sevk ve idaresinde oluşturulmalı ve alınan önlemler ile güvenliğe yönelik uygulama esasları Tesis Özel Güvenlik El Kitabında (TÖGEK) tanımlanmalıdır.

- Yangına Karşı Alınacak Önlemler,
  - Binaların ve tesislerin içinde ve yakınında kolayca yanabilecek madde, kuru ot, benzin ve benzeri yanıcı maddeler bulundurulmamalıdır.
  - Yangından korunma konusunda bir talimat hazırlanmalı ve bütün personelin görebileceği yerlere asılmalıdır.
  - Yangın söndürme cihazları ve sayısı, nitelik yönünden, çıkabilecek her türlü yangın ihtimali göz önünde tutularak tespit edilmeli ve bulundurulmalıdır.
  - Yangın söndürme cihazlarının haftalık bakımları kullanıcı tarafından, aylık kontrol ve muayeneleri teknik personel tarafından yapılmalı, her cihaz için asil ve yedek kullanıcı isimleri tespit edilmelidir.
  - Yangın söndürme cihazlarının üstünde veya yakınında, bunların nasıl kullanıldığına dair bir kullanma talimatı bulundurulmalıdır.
  - Yangın söndürme ekibinde görevli personel, yılda en az iki defa periyodik eğitime tâbi tutulmalı ve kayıt altına alınmalıdır.
  - Yangın ve infilâk riski taşıyan binalar diğerlerinden ayrılmalı, benzin ve yanıcı maddeler güvenlik önlemleri alınmış yerlerde saklanmalıdır.

- Toplantı Odaları İçin Alınacak Önlemler,
  - Katılımcılar, istenen güvenlik önlemleri hakkında önceden bilgilendirilmelidir.
  - Gizlilik dereceli toplantılar için, toplantı odasının kapısında güvenlik görevlisi görevlendirilmelidir.
  - Toplantıya katılan personelin güvenlik kleransları kontrol edilmeli ve toplantının gizlilik derecesine uygun Kişi Güvenlik Belgesi bulunmayanların toplantıya katılımı önlenmelidir.
  - Her toplantı için, konu başlığı, gizlilik derecesi, tarih ve saatin belirtildiği, katılanların isim, kurum, iletişim bilgileri ve imzalarının kaydedildiği bir Toplantı Katılım Listesi tutulmalı, tanzim edilen Toplantı Katılım Listesi güvenlik koordinatörü kontrolünde belirlenecek uygun bir zaman aralığında izlenebilir şekilde kayıt altına alınmalıdır.
  - Gerektiği zaman toplantı salonunda teknik ve elektronik arama yapılmalıdır.
  - Toplantı aralarında gizlilik dereceli evrakların güvenliği sağlanmalı, ses dinleme ve kayıt cihazlarının olup olmadığı kontrol edilmelidir.

- Personel Güvenliği İçin Alınacak Önlemler,
  - Görevleri gereği gizlilik dereceli yer ve belge ile ilişiği olan personel için Kişi Güvenlik Belgesi alınmalı, personele her altı ayda bir güvenlik ile ilgili brifing verilmeli ve kayıt altına alınmalıdır.
  - İvedi bir durum karşısında, personele daha kolay ulaşma imkânı sağlamak amacıyla, personel ev adresleri ve telefon numaralarının güncel listesi tutulmalıdır.
  - Personelin fotoğrafı ve el yazısı örneği ile onaylı evlenme cüzdanı örneği, özlük dosyasında muhafaza edilmelidir.

- Evrak, Doküman ve Malzeme Güvenliği İçin Alınacak Önlemler,
  - Gelen ve giden evrak, MİLLÎ ve NATO olacak şekilde farklı kayıt sistemlerinde ayrı ayrı numaralandırma yöntemiyle kayıt altına alınmalı, ÖZEL ve üzeri gizlilik dereceli evrak ve dokümanların Kontrollü Odada, HİZMETE ÖZEL evrak ve dokümanların ise kontrollü bölge içinde çift kilitli dolaplarda muhafaza edilmesi sağlanmalıdır.
  - Gelen evraka, gizlilik derecesine uygun işlem yapılmalı ve bu evraka istinaden yapılacak yazışmalarda aynı gizlilik derecesi korunmalıdır.
  - Şirket/kuruluş tarafından başlatılabilecek bir proje veya hazırlanacak yazı için uygun bir gizlilik derecesi verilmelidir.
  - Gizlilik dereceli bilgi ihtiva eden evrak üzerine gizlilik derecesi işaretlenmelidir.
  - Gizlilik dereceli evrakın çoğaltılması önlenmeli, zorunlu hâllerde belirlenen prosedürler çerçevesinde işlem yapılmalıdır.
  - Gizlilik dereceli bilgi ve malzeme transferi gerektiğinde öncelikle Proje ve Savunma Sanayii Millî Güvenlik Makamından izin alınmalı ve transfer özel önlemler alınarak gerçekleştirilmelidir.
  - Kurye hizmetleri için özel talimatlar hazırlanmalı ve kurye olarak görevlendirilecek personel için, uygun gizlilik dereceli Kişi Güvenlik Belgesi alınmalıdır. Kişi Güvenlik Belgeli kurye/kuryeler Makama bildirilmelidir.
  - Gizlilik dereceli evraklar imha edilirken imha tutanağı tutulmalı ve bu tutanak muhafaza edilmelidir.

- Kontrollü Bölge Güvenliği İçin Alınacak Önlemler,
  - Gizlilik dereceli proje çalışmalarının yapıldığı bölümler, kontrollü malzemelerin bulunduğu depolar ile anılan malzemelerin üretildiği alanlar için, yetkisiz kişilerin girişine engel olacak fizikî önlemler alınmalıdır.
  - Giriş bölgelerine girilmez işaretleri asılmalıdır.
  - Giriş ve çıkışlar kayıt ve kontrol altına alınmalıdır.
  - Elektronik ve sair iletişim imkânları ile nüfuz edilmesine karşı tedbir alınmalıdır.
  - Kontrollü bölge çalışma talimatları oluşturulmalı ve personele duyurulmalıdır.

- Kontrollü Oda Güvenliği İçin Alınacak Önlemler,
  - MİLLÎ/NATO ÇOK GİZLİ, GİZLİ ve ÖZEL gizlilik dereceli evrak ve doküman ile diğer materyalin muhafazası için aşağıda belirtilen özelliklere sahip bir kontrollü oda hazırlanmalıdır:
  - Giriş kapısında en az iki kilit sistemi bulunmalı, çelik kapılı olmalı ve odaya girmek için yetkilendirilmiş personel belirlenmelidir.
  - Oda duvarları ile kapı, tavan ve zemin takviye edilmiş olmalıdır.
  - Varsa pencereler, sızmayı önleyecek sıklık ve mukavemette demir parmaklıklarla donatılmalıdır.
  - Dolap ve dosyalar, NATO ve MİLLÎ gizlilik dereceli doküman için ayrı ayrı işaretlenmelidir.
  - Odanın kontrolsüz açılması veya herhangi bir zorlama durumunda, emniyet birimlerini veya güvenlik birimini ikaz edecek bir alarm sistemi tesis edilmiş olmalıdır.
  - Kasa/dolaplar döşemeye sabitlenmelidir.

- Kontrollü odanın kilit şifreleri altı ayda bir değiştirilmeli, bu şifreler acil durumlarda kullanılmak üzere kapalı ve mühürlü zarf içerisinde uygun Kişi Güvenlik Belgesine sahip Firma üst düzey yöneticileri ve/veya Tesis Güvenlik Koordinatörü tarafından muhafaza edilmelidir.
- Kontrollü oda ve bölgelere girmeye yetkili Kişi Güvenlik Belgesine sahip şahıslar için resimli imza örnekli personel tanıtım kartları hazırlanarak kapı girişlerine asılmalıdır.

- Bilgisayar ve Bilgi Güvenliği İçin Alınacak Önlemler,"
  - Askerî ve ulusal güvenlik amaçlı yazılım üretenler ile en az GİZLİ gizlilik dereceli bilgi üreten, bu bilgi ile çalışan veya elektronik ortamda depolayan kuruluşlar tarafından, bilginin üretildiği ve depolandığı bilgi sistem odalarında ve bilgisayar sistemlerinde kullanılan, enerji iletim, iletişim ve veri hatlarına dışarıdan müdahaleye ve bilgi sızmasına engel olacak güvenlik tedbirleri alınır. Bu sistemlere yönelik TEMPEST koruması sağlanır. TEMPEST korumasının sağlanmasına yönelik alınan tedbirler, akredite kuruluşlarca belgelendirilir ve alınan belge, kuruluş tarafından Savunma Sanayii Millî Güvenlik Makamına gönderilir. Ayrıca aşağıdaki tedbirler alınır:
  - Otomatik bilgi işlem sistemlerinin kullanılacağı ortamın fizikî ve elektronik güvenliği sağlanmalı ve bu ortam, casusluklarının ve dışarıya sızmaların önlenmesi için emniyet çemberi ile çevrilmeli ve kontrollü giriş-çıkış yapılmalıdır.
  - Otomatik bilgi işlem merkezi, elektronik dinlemeye karşı bir tedbir olarak, binanın veya kontrol altındaki sahanın mümkün olduğu kadar ortasına yakın bir yere kurulmalıdır. Gizlilik dereceli bilgi bulunan sunucu ile diğer sunucu ve elektronik cihazlar arasında en az bir metre, kablolar arasında ise en az 15 cm mesafe bulunmalıdır.
  - Otomatik bilgi işlem sisteminde, kullanıcı işlemleri ile yönetim işlemleri birbirinden kesin olarak ayrı olmalıdır.
  - Sistemin yönetim ve kontrol yazılımı, kullanıcılara sadece ihtiyaç duydukları imkânları sağlayacak şekilde kontrol edilebilir olmalıdır.
  - Otomatik bilgi işlem birimlerinde çalışacak personel, uygun gizlilik dereceli Kişi Güvenlik Belgesine sahip şahıslar olmalı, bilgi işlem birimi ile sunucu mahalleri Kontrollü Bölge olmalıdır.
  - Bilgisayarlar, bilgiye erişmek isteyen kullanıcının yetkili olup olmadığını test edecek şekilde programlanmalı, bu durumun sistem tarafından kontrolü sağlanmalıdır. Sistem üzerinde kullanıcıların kullanacakları alanlar için yetkilendirme yapılmalıdır.
  - Merkezi bilgisayar sisteminin tek bir yetkilinin kontrolüne bırakılması önlenmelidir.
  - Otomatik bilgi işlem birimlerine yetkisiz kişilerin girişini engelleyecek güvenlik tedbirleri alınmalı, bu birimlere girmesi gerekenler için güvenlik koordinatöründen izin alınmalıdır.
  - Bilgisayarlarda kullanıcıların yetki ve sorumluluklarının yer aldığı bilgisayar kullanma talimatı oluşturulmalıdır.
  - Yedekleme (back-up) yapılmalı ve kayıtlar saklanmalıdır.
  - Sistem ve kullanıcılara ait kayıtlar (log) tutulmalı ve kayıtlara yapılan işlemler tanımlanmalıdır.
  - Disket, harici disk, CD, flash bellek vb. yardımcı bilgi depolama araçlarının kuruluş içinde kullanımı ile kuruluş dışına çıkarılmasına yönelik önlemler alınmalıdır.
  - Tesisteki internet bilgisayarları için ayrı bir ağ kurulmalı, gizlilik dereceli bilgi bulunan ve üzerinde gizlilik dereceli çalışma yapılan bilgisayarların internet bağlantısı engellenmeli, tesiste kablosuz internet/intranet erişimi bulunmamalıdır.
  - İnternet ortamından alınan bilgilerin virüs kontrolleri yapılmalıdır.
  - Üzerinde gizlilik dereceli bilgi bulunan CD, DVD, taşınabilir bilgisayar, flash bellek vb. bilgi depolama aygıtları Kontrollü Bölge dışındaki bilgisayarlarda kullanılmamalıdır."[29]

Görüldüğü gibi mevcut hali ile fiziki güvenliği ön plana alan, özellikle siber güvenlik ve acil durum ve kriz yönetimi açılarından yetersiz ve uygun olmayan bir yapıdır. "İş sürekliliği" olgusunun başat aktörü olmasına rağmen "İşçi sağlığı ve iş güvenliği"nde ise neredeyse hiç bahsedilmemektedir. Yapıyı kuracağı ve idame ettireceği öngörülen "güvenlik koordinatörü"nün eğitim seviyesi ve yetenekleri çoğu zaman bu

[29] www.msb.gov.tr/TeknikHizmetler/icerik/savunma-sanayi-guvenligi, Altıncı Bölüm, Lütfen bölümün tamamını inceleyiniz.

işe yeterli değildir. Bahse konu dört alanı senkronize edecek ve eş zamanlı bir şekilde yöneterek "iş sürekliliği"ni sağlayacak kritik bir oyuncuya ihtiyaç vardır. Bu oyuncu gerekli niteliklere sahip "Güvenlik Yönetişim Uzmanı"[30]dır.

"Güvenlik Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi"[31] sertifikasyon süreçlerinde eğitilerek gerekli yetenekleri kazanmış "Kritik Alt Yapılı/Stratejik Tesis Güvenlik Yönetişim Uzmanı", sahip olduğu nitelikler ile güvenlik boşluklarını ortadan kaldırabilecek, "iş sürekliliği"nin sağlanmasına ciddi katkı koyacak ve varlığı ile "Güvenlik Yönetişim Modeli"nin övünç kaynağı olacaktır.

Üniversite destekli olarak araştırma ve uygulama merkezi tarafından oluşturulacak "Türkiye Güvenlik Modeli"nin "Kurumsal Güvenlik Yönetişimi" içeriği ile doldurulmasını takiben, "Kritik Alt Yapılı/Stratejik Tesisler"in güvenliği bugün düşündüğümüzden daha önemli bir iş haline gelecektir. Böylece, gerekli hukuki altyapının da oluşturulmasıyla, "Kritik Alt Yapılı/Stratejik Tesisler"in güvenliği "güvenlik yönetişimi" anlayışıyla iş görecek "Özel Güvenlik (Askerî Nitelikli) Şirketleri" tarafından sağlanacaktır.

Özellikle, lojistik ve hizmet desteği alanlarında iş görmek üzere yapılandırılacak, benzer yetkinlikteki yöneticilere sahip güvenlik sektörü (safety, security and technical security, IT) firmaları, kolaylıkla yurt dışında NATO ve BM ihalelerine girebilecekler ve hem kendilerine ve çalışanlarına, hem de ülkelerine her alanda katma değer yaratmış olacaklardır.

Yine benzer sertifikasyon süreçlerinden geçerek gelen çeşitli alanlarda yetkinleşmiş "Güvenlik Yönetişim Uzmanları", ülkesini yurt dışında temsil edecek ve gerçekten "bölgesel güç" olmasının yolunu açacak "Özel Askerî Şirketler"in öncü kurucuları/yöneticileri olarak tarihe geçeceklerdir.

Tüm bunların gerçekleştirilebilmesi için "Güvenlik Yönetişimi Derneği" tarafından geliştirilen konseptin kullanılması yeterli olacaktır. Bu bağlamda;[32]

- "Türkiye Güvenlik Modeli" "Kurumsal Güvenlik Yönetişimi" içeriği ile yapılandırılmalı,
- Kritik Altyapılı/Stratejik tesislerin güvenlik modelleri oluşturulmalı,
- Kritik Altyapılı/Stratejik tesislerin güvenlik modellerine uygun olarak "Özel Askerî Şirketler"in yapılandırılmasına ilişkin kriterler belirlenmelidir.
- Bahse konu alanlarda iş görecek personel gerekli konularda, ihtiyaç duyulan nitelikler kazandırılacak şekilde sertifikasyon süreçlerinden geçirilerek eğitilmelidir.

[30] Güvenlik Yönetişimi Derneği'nin Sertifikasyon Süreci'ne tabi tutulmuş ve bu alanda gerekli eğitimleri alarak ilave yetenek/ler kazandırılmış mühendisler kastedilmektedir.

[31] Söz konusu merkezin proje sahibi Güvenlik Yönetişimi Derneği olup; projeyi hayata geçirmek maksadıyla iki ayrı üniversite ile protokol imzalanmıştır.

[32] Güvenlik Yönetişimi Derneği, Bkz. Stratejik Plan B Yönetici Özeti

Kritik Altyapılarda ve Stratejik Tesislerde Siber Güvenlik

Ali DİNÇKAN
Güvenlik Yönetişimi Derneği
Yönetim Kurulu Üyesi

Kritik altyapılar devlet düzeninin ve toplumsal düzenin sağlıklı bir şekilde işlemesi için gerekli olan ve birbirleri arasında bağımlılıkları olan fiziksel ve sayısal sistemlerdir. Enerji üretim ve dağıtım sistemleri, telekomünikasyon altyapısı, finansal servisler, su ve kanalizasyon sistemleri, güvenlik servisleri, sağlık servisleri ve ulaştırma servisleri en başta gelen kritik altyapılar olarak sıralanabilir. Kritik altyapıların korunması, gelişmiş ülkelerin önemli gündem maddelerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ülkeler, kritik altyapıların korunması ile ilgili yasal, teknik, idari, kurumsal ve dokümantasyon çalışmalarında ciddi yol almışlardır. Ülkemizde, bu konuda 2009 senesinde bazı resmi başlangıç çalışmaları yapılmıştır ancak Türkiye'nin önünde uzun bir yol olduğu söylenebilir.

"Kritik altyapı" terimi ilk defa Ekim 1997 tarihli "Amerika Birleşik Devletleri Başkanlık Komisyonu'nun Kritik Altyapıların Korunması Hakkında Raporu" nda kullanılmıştır. 192 sayfa ve 12 bölümden oluşan söz konusu raporda temel tanımlamalar ve durum analizi yapılmış, alınması gereken önlemler listelenmiştir. Yeni bir kavramı tanıtmak ve bu kavram hakkında bilgilendirme yapmak amacıyla hazırlanan bu rapordan yedi ay sonra 18 sayfalık "Başkanlık Karar Direktifi" dönemin Amerikan Başkanı Bill Clinton tarafından 22 Mayıs 1998 tarihinde imzalanmıştır.[33] Söz konusu direktifte başkanın hedefi, ulusal hedefler, kritik altyapıların listesi, kurumların gerçekleştirmesi gereken adımlar, eşgüdüm ile ilgili hususlar, yeni yapılanmalar ve ulusal koordinatör ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Başkanlık karar direktifinde, silahlı kuvvetlerin ve ekonominin kritik altyapılara ve sayısal sistemlere artan bir hızla bağımlı olduğunun altı çizilmiştir. Kritik altyapılar, ekonomi ve hükümetin sağlıklı bir şekilde işlemesi için ciddi öneme sahip olan fiziksel ve sayısal sistemler olarak tanımlanmıştır. Kritik altyapıların kamu kurumları veya özel sektör tarafından işletilebildiğinin altı çizilmiş, iletişim, enerji, bankacılık, ulaşım, su sistemleri ve acil durum servisleri örnek kritik altyapılar olarak zikredilmiştir.

Kritik altyapı kavramının ortaya çıkmasının en önemli nedeni bilgi teknolojilerinin yaygın bir şekilde kullanılmasıdır.[34] Kritik altyapılar ve bilgi teknolojileri birçok yönden ve ciddi şekilde kesişmektedir. Bu kesişimler bilgi teknolojilerinin önemini çok açık bir şekilde göstermektedir. Bu önem, "kritik bilgi altyapıları" teriminin ortaya çıkmasına yol açmıştır. OECD, kritik bilgi altyapılarını, fonksiyonelliğini yitirmesi durumunda sağlık hizmetlerine, toplumsal emniyet ve güvenliğe, vatandaşların ekonomik refahına veya hükümetin/ekonominin verimli çalışmasına ciddi yönde tesir eden bilgi ağları ve sistemleri olarak tanımlamaktadır. [35]

Türkiye'de Durum, Bu Alanda Yürütülen Çalışmalar ve Olanaklar

Gelişmiş ülkeler kritik altyapıların korunması ile ilgili programını oluşturmuş ve bu program çerçevesinde çalışmalarına başlamıştır. Ayrıca, NATO'nun bu konuda çalışmaları bulunmaktadır.
Hemen hemen tamamı aynı zamanda OECD üyesi olan gelişmiş ülkeler kritik altyapıların korunması ile ilgili olarak yasalarını düzenlenmiş, bu ülkelerde yeni kurumlar kurulmuş, hâlihazırdaki kurumlarda değişiklikler yapılmış, koordinatörler belirlenmiştir. Bu faaliyetler bizzat devlet başkanlarının direktifi ile başlatılmış ve himayesinde devam etmektedir. Bu ülkeler aynı zamanda devlet başkanı himayesinde ve bilgisinde hazırlanmış ulusal bilgi güvenliği politikası belgesine sahiptirler. Söz konusu politika belgelerine de bakıldığı zaman kritik altyapı teriminin sıklıkla kullanıldığı görülmekte, siber savaşta öncelikli hedef olacak bu altyapıların etkilenmesi durumunda ülke ekonomisinin ve toplumsal düzenin ciddi zararlar göreceği belirtilmektedir.

[33] Jones A., "Critical Infrastructure Protection", Computer Fraud & Security, s. 11-15, Nisan 2007
[34] USA Presidential Decision Directive/NCS-63,http://www.fas.org/irp/offdocs/pdd/pdd-63.htm,1998
[35] OECD, Working Party on Information Security and Privacy, "Recommendation of the Council on the Protection of Critical Information Infrastructures", Ocak 2008

Avrupa Birliği kritik altyapıların korunması ile ilgili ilk adımı 2004 senesinde atmıştır. Bu kapsamda, Avrupa Konseyi'nden gelen talep doğrultusunda Avrupa Komisyonu "Terörle Mücadele için Kritik Altyapı Korunması" başlıklı bir belge yayınlamış ve bu belgeyi Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'na göndermiştir.[36] Bu raporun ardından, "Kritik Altyapıların Korunması için Avrupa Programı" başlıklı bir program açılmıştır.[37]

Ülkemizde kritik altyapılar ile ilgili 2009 Sonbaharı' nda Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan ve çalışmalarına fiilen 3 Mart 2009 tarihinde başlayan e-Mevzuat Çalışma grubu, 7 Ağustos 2009 tarihi itibarıyla "e-Devlet ve Bilgi Toplumu Kanun Tasarısı Taslağı" nı hazırlamıştır. E-Devlet ve Bilgi Toplumu Kanun Tasarısı Taslağı'nda kritik altyapı ve kritik bilgi altyapısı terimleri geçmemektedir. Bununla beraber taslak içerisinde "Kritik Bilgi Sistemi" nin tanımı "İşlevlerinin tamamen veya kısmen yerine getirilememesi halinde kamu güvenliği ve düzenini önemli derecede etkileyen bilgi sistemleri" olarak tanımlanmıştır. Kanunda geçen "Bilgi Toplumu Ajansı" içerisindeki "Bilgi Toplumu Dairesi" nin görevlerinden bir tanesi de "kritik bilgi sistemlerini belirlemek ve bu sistemler için uygulanacak asgari güvenlik standartlarını tespit etmek" şeklinde belirtilmiştir.

Ülkemizde kritik altyapıları denetlemek ve düzenlemek ile ilgili kuruluşlar "Kritik Altyapılarda Bilişim Sistemleri Güvenliği – Minimum Güvenlik Önlemleri" başlığında bağlı kuruluşlara tebliğlerde bulunmuştur. Bu kapsamda sistemlerin yetkisiz erişimden korunması, yetkili personelin sistemlere erişiminin yönetilmesi, sistem tedarik, geliştirme ve bakımının yönetilmesi, iş sürekliliği önlemleri, bilişim sistemleri güvenliği yöneticisi ve personel istihdamı ve dokümantasyon gereksinimleri başlıklarında güvenlik kontrolleri ilgili kuruluşlara duyurulmuştur.

Son olarak T.C. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşeme Bakanlığı tarafından 2016-2019 Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi yayınlanmıştır. Bu strateji belgesi içerisinde siber savunmanın güçlendirilmesi ve kritik altyapıların korunması ayrı bir başlık olarak ele alınmıştır. Ek olarak siber güvenliği Milli Güvenliği entegrasyonunun nasıl yapılacağı hususuna değinilmiştir. Yeni dönemde ulusal kritik altyapı envanterinin oluşturulması, kritik altyapıların güvenlik gereksinimlerinin karşılanması ve bu kritik altyapıların bağlı oldukları düzenleyici kurumlar tarafından denetlenmesi planlandığı belirtilmiştir.

Fırsatlar-Öneriler

Kritik altyapıların korunması ile ilgili olarak gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de resmi çalışmaların arttırılması gerekmektedir. Resmi çalışmaların ana çerçevesinin siber güvenlik olması ve kritik altyapıların korunmasının bu ana çerçevenin bir alt maddesi olması bazı gelişmiş ülkelerin izlediği ve ülkemize de uygun bir yapıdır. Bu kapsamda:

- Ulusal siber güvenlik stratejisinin planlandığı şekilde uygulanabilmesi için destekleyici mevzuat hazırlanmalı, güncellenmesi ve değiştirilmesi gereken hali hazırdaki mevzuat tespit edilmelidir.
- Siber savunma ve kritik altyapıların korunması ile ilgili ulusal bilincin oluşturulması adına çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Kritik altyapıları işleten kurumların gerçekleştirmesi gereken çalışmalardan vatandaşın yapması ve yapmaması gerekenlere kadar birçok konuyu kapsayan bilinçlendirme programı için ulusal medya, Internet siteleri gibi kaynaklar kullanılmalıdır.
- Siber ihlallere karşı tepki yeteneği geliştirmek amacıyla ulusal siber olaylara müdahale ekibinin yetenekleri geliştirilmelidir. Kritik altyapıları işleten kurumlar da etkin siber olaylara müdahale ekipleri oluşturulmalıdır. Hali hazırda havacılık, haberleşme, finans gibi sektörlerde

[36] Commission of the European Communities, "Critical Infrastructure Protection in the Fight Against Terrorism", 2004

[37] EPCIP – European Programme for Critical Infrastructure Protection, http://ec.europa.eu/justice_home/funding/2004_2007/epcip/funding_epcip_en.htm

siber olaylara müdahale ekiplerinin oluşturulmaya başlandığı görülmektedir. Ayrıca farklı siber olaylara müdahale ekipleri arasında koordinasyon yeteneği oluşturulmalıdır.

- Internet altyapısının güçlü ve alternatifli bir duruma getirilmesi dağıtık servis dışı bırakma saldırılarından en az seviyede zarar görmek için gereklidir. Telekomünikasyon altyapısı ve Internet önemli kritik altyapılardır. Bu bağlamda, Internet servis sağlayıcıları ile koordinasyon diğer önemli bir husustur.
- Son olarak, ülkemiz siber savaş konusunda uluslararası işbirliğine önem vermelidir. Gelişmiş ülkeler ve OECD, NATO gibi organizasyonlar siber güvenlik ve siber savunma konusunda oldukça fazla yol almışlardır. Türkiye bu tecrübelerden faydalanmalıdır. Tüm dünyayı içine alan ve sınırları olmayan devasa bir ağ durumundaki Internet siber saldırıların da kaynağıdır. Ülkemiz bilgi sistemlerine yapılacak bir siber saldırının kaynağı herhangi bir ülkedeki bilgisayarlardan kaynaklanabilir. Uluslararası işbirliğinin önemi saldırılara karşı önlem alma noktasında önemli bir diğer husustur.

Siber saldırıların başarıya ulaşmış olmasının en önemli nedeninin yönetimi sağlıklı bir şekilde yapılmayan bilgi ve iletişim teknolojileri olduğu değerlendirilmektedir. Kritik altyapıların güvenliğinin sağlanmasında insan faktörünün ve güvenlik bilincinin en önemli parametrelerin başında geldiği düşünülmektedir. Bilgi ve iletişim sistemlerinin güvenlik hedefleri göz önüne alınarak yönetilmesi ve temel güvenlik önlemlerinin alınması durumunda siber güvenliğin büyük oranda sağlanacağı ve sistemlerin siber saldırılara karşı korunaklı duruma geleceği şüphesizdir. Bunun sağlanabilmesi için ülkemizde öncelikle konunun üst düzey devlet birimlerince sahiplenilmesi, yasal altyapının oluşturulması ve sorumlulukların belirlenmesi gerekmektedir. Ülkemizde siber güvenlik konusunda yarım kalan çalışmaların tamamlanması gerekmektedir. Ayrıca, kritik altyapıların belirlenmesi, kritik altyapılara yönelik risklerin tespit edilmesi, rol ve sorumlulukların belirlenmesi ve bu çerçevede çalışmaların başlatılması gerekmektir.

Savunma Politikaları Kapsamında Özel Askeri Şirketlerin İncelenmesi

Alper EKMEKCİOĞLU
Hacettepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
İçişleri Bakanlığı-Jandarma Genel Komutanlığı

1.Araştırmanın Amacı ve Problemi

Bu çalışmanın amacı, dünyada savunma sektöründe her geçen gün etkinliği ve sayısı artan özel askeri şirketlerin (ÖAŞ) kamu politikaları transferi potansiyeli açısından değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucunda özel askeri şirketlerin kullanımı konusunda genelde ulus devletler ve özelde Türkiye için bazı önerilerde bulunulmasıdır. Bu kapsamda; ana aktör olarak orduların yer aldığı savunma sektörünün etkinlik, etkililik, verimlilik, profesyonellik ve öngörülebilirlik ölçütleri açısından değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu araştırmanın odaklandığı sorunlar; devletlerin güvenlik politikalarının başlıca uygulayıcısı konumundaki orduların etkililik, etkinlik ve verimliliğinin artırılması, 21. Yüzyıl başında "vekalet savaşları" adıyla ortaya çıkan yeni paradigmaya orduların uyumunun sağlanması, zorunlu askerliğe olan bağımlılığının azaltılması ve dış politikaya yönelik askeri güç uygulamalarında devletlerin sorumluluğunun daha iyi yönetilebilmesidir.

2.Kuramsal/Kavramsal Arka Plan

Özel askeri şirketlerin ABD Ordusu başta olmak üzere, İngiltere ve Güney Afrika ordularındaki uygulamaları da göz önünde bulundurularak "Yeni Kamu İşletmeciliği" ve "Yönetişim" yaklaşımları çerçevesinde incelemesi gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, özel askeri şirketler konusu incelenirken, bu kavramın dünya çapında yaygınlaşmasının nasıl bir fırsat penceresinin açılmasıyla olduğunu anlatabilmek Kingdon' un (1995) çoklu akımlar modeli (multiplestreams model); bu uygulamaların siyasi maliyetleri değerlendirilirken de asil-vekil kuramı kullanılmıştır.

3.Araştırma Sorusu/ veya alt soruları

Bu araştırma "Özel askeri şirketler savunma politikaları açısından etkin olarak nasıl kullanılabilir?" sorusuna cevap aramaktadır. Bu kapsamda araştırmanın alt soruları ise şu şekilde sıralanmıştır:

a. Bir kamu politikası olarak özel askeri şirketlerin kullanımı ABD, İngiltere ve Güney Afrika'da nasıl gerçekleştirilmektedir?

b. Ordulara nazaran özel askeri şirketlerin faaliyetleri hangi açılardan daha etkindir?

c. Türkiye'de özel askeri şirketlerin bir kamu politikası aracı olarak faaliyet göstermesi ile ilgili fırsat penceresi açılmış mıdır?

4. Araştırmanın Alana Katkısı

Bu araştırma, özel askeri şirketlerin doğası ve faaliyetlerinin kamu politikası açısından incelenmesi yönündeki araştırmaların alan yazınında eksik olduğu tespiti ile söz konusu boşluğu doldurmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

5. Yöntemi

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak yazılı kaynakların analizi ve konu uzmanlarıyla yapılan mülakatların kullanılması tercih edilmiştir. Bu kapsamda İngilizce ağırlıklı olmak üzere, konuyla ilgili Türkçe ve İngilizce kaynaklardan faydalanılmıştır. Kaynakların seçiminde alandaki temel kaynakların incelenmesine özen gösterilmiştir. Ayrıca incelenen ülkelerde konu ile ilgili yasal mevzuat ve devletlerin nitelikleri ve bu alandaki davranışları anlaşılmaya çalışılmıştır.

Mülakat kapsamında ise akademisyenlerden, askerlerden, iş adamlarından, bürokratlardan ve özel güvenlik sektörü yöneticilerinden oluşan 18 kişi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan mülakatların amacı, konunun Türkiye'deki uygulama düzeyini tespit etmek ve inceleme sonucunda yapılan önerilerin sağlam bir temele oturmasını sağlamaktır.

Çalışmada, orduların ÖAŞ kullanmalarını haklı kılan sebepler göz önüne alınarak dört temel ölçüt açısından değerlendirme yapılmıştır. Bunların ilki siyasi maliyettir. Siyasi maliyette; başarısız devletlerde ÖAŞ'lerin kullanımı, asil-vekil yaklaşımı, zayiat durumu ve siyasi ve işlevsel kontrol açılarından değerlendirmeler esas alınmıştır. İkinci ölçüt olan ulusal güvenlik ise, sosyal kontrol, lojistik destek, seferberliğe yönelik yedek askeri yapı, üs bölgesi, konvoy ve personel koruması bakımından incelenmiştir. Üçüncü ölçüt olan ekonomik maliyet; işlem maliyeti kuramı, ÖAŞ'lerin türlerine göre pazarın yapısı ve istihdam yaratma açılarından değerlendirilmiştir. Dördüncü ölçüt olarak ele alınan ahlakilik/yasallık; ÖAŞ'lerin davranış kuralları ve düzenlenmesi alt başlıklarıyla ele alınmıştır.

Uluslararası Sahada Özel Askeri Şirketler

Deneyimler ve Gelecek

Projeksiyonu

Murat Kaymakçılar

Güvenlik Yönetişimi Derneği

ÖZET

Bu bildiri, kısaca güvenliğin anlamı ve günümüzde güvenlik kavramının nasıl anlaşılması gerektiğini açıklamayı müteakip, Uluslar arası alanda son yıllarda bir fenomen olan özel askeri şirketlerin rolü ve ulusal ve uluslar arası güvenliğe etkileri konusundaki genel algıyı Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Komisyonu (İHK) Paralı Asker Çalışma Grubu raporlarının bakış açısıyla tanımlamaya çalışmaktadır. Bu incelemede yakın geçmişte yaşanan örneklerden yola çıkılarak ÖAGŞ'nin güvenlik alanında faydalı olup olmayacağı, faydalı olabilmesi için nelerin yapılması gerektiği bu konudaki deneyimlerden yola çıkarak açıklanmaktadır. Yazı, özel askeri ve güvenlik şirketlerinin (ÖAGŞ) yükselen güç ve etkisi ile birlikte, ona paralel olarak yükselen insan hakları ihlalleri konularındaki temel problematiği sorgulamakta, ulusal ve uluslar arası hukuki altyapının gerekliliğini ele almaktadır.

Genel olarak ÖAGŞ'ne eleştirel bir gözle yaklaşan yazının sonunda, Türkiye'de şimdilik bu şekliyle mevcut olmayan Özel Askeri Şirket (ÖAŞ) konseptinin kendine özel bir model olarak ortaya çıkması ve dünyada özellikle ülkemizin etkin olduğu coğrafyalarda kullanılması imkânları konusunda bir değerlendirme ile birlikte geleceğe yönelik bir perspektif bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Güvenlik, Özel Askeri /Güvenlik Şirketleri, güvenliğin özelleşmesi, Montreux dokümanı, Uluslararası davranış kodları (ICOC)

1. Güvenlik kavramı ve güvenliğin özelleştirilmesi

Özel Askeri Şirketler (ÖAŞ), Milattan Önce 2090'lı yıllarda Ur kralı Şulgi'nin ordusunda kullanıldığından bu yana, çeşitli şekillerde karşımıza çıkan paralı asker müessesesinin günümüzdeki görünümüdür.

Dünyayı sarıp sarmalayan liberal politikaların bir gereği olarak özellikle soğuk savaş dönemi sonrası büyük bir hızla yayılma eğilimine girmiş ve 1648 Westfalia Ulus – Devlet düzenini temsil eden günümüzdeki milli devletlerin ordularının da yerine göz dikmiş durumdadır. Dünya zaten paralı askerlerden, ulus devlet sistemiyle vatandaşlık esasındaki orduya geçiş yapmıştır. Acaba şimdi yine tersine bir dönüş mü yaşanmaktadır? Genel kabul ve anlayış olarak tarihte hiç olmadığı kadar insan haklarına önem verilen modern çağımızda paralı askerlerin geri dönüşü ile insan hakları ihlallerinin yaşanmasına göz mü yumulacaktır.

Bu soruların cevaplarını araştırabilmek ve günümüze dönük saptamalarla birlikte geleceğe yönelik bir perspektif ortaya koyabilmek için güvenliğin tanımına ve günümüzde geldiği noktaya göz atmakta fayda görülmektedir.

Güvenlik geçmişten günümüze, insanlığın en önemli ontolojik ihtiyaçları arasında olmuştur. 1943'de Abraham Maslow[38], meşhur ihtiyaçlar piramidinde güvenliği, nefes almak, yemek, içmek, cinsel ilişki, uyumak gibi en temel insan ihtiyaçlarından sonra ikinci sırada konumlandırmıştır.

İlk insandan itibaren çağlar boyunca güvenliğin görünümü değiştikçe, güvenliğe atfedilen anlamın da değişiklik gösterdiğini görüyoruz. Bu değişiklik, zaman içerisinde küçük farklılıklarla güvenlik tanımlarına yansısa da esas büyük değişiklik soğuk savaş sonrası dönemde ortaya konmuştur.

"Güvenlik" teriminin ("security") etimolojik sözlükteki karşılığı, "güvenli olma hali" şeklinde verilmiştir.[39]

17nci Yüzyılda güvenlik, İngiliz filozof Thomas Hobbes tarafından güç ve devlet perspektifinden bakılarak tanımlanmaya çalışılmış ve "state of nature" doğal durum ve toplum sözleşmesi kavramlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bu anlayışa göre birey, özgürlüklerinin bir kısmından taviz vererek bir nevi güvenlik satın alır ve bu da toplumsal bir sözleşmedir.[40]

[38] Maslow, Abraham H.; Motivation and Personality; NY Harper, 1954; S.35-39,
[39] ETYMOLOGY DICTIONARY, 28 MARCH 2016, 1100AM, http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=securit; Erişim zamanı 19 Ekim 2016, 15.47
[40] EMEKLIER, Bilgehan; GÜVENLİK STRATEJİLERİ DERGİSİ, 2011; A Compherative Analysis of the Security Concepts in Thomas Hobbes and John Locke S.104

Yüzyıllar sonra, John Locke güvenlik konseptini bireysel hak ve özgürlükler üzerine inşa eden bir yaklaşım göstermiştir. Liberalizm ağırlıklı görüşlerinde birey vurgusu ön plandadır.[41]

1980 sonrası ve ağırlıkla soğuk savaş döneminin sona ermesiyle de İngiliz Akademisyen Barry Buzan; özellikle güvenliği ulus-devlet güvenliği ve askeri konular içine hapseden yaklaşımların artık yetersiz kaldığını ve güvenliğin kapsamının aslında yeni bir anlayışla tanımlanması gerektiğini ifade etmiştir. Bu yeni anlayışa göre güvenlik, askeri güvenlikle birlikte politik, ekonomik, sosyal ve çevresel sektörlerle de ilintilidir ve bu şekilde tanımlanmalıdır.

Bu yeni yaklaşımlar, dünyada yaygın olarak uygulanan liberal sistemlerle bir araya geldiğinde, uluslar arası sistem içindeki aktörlerin ulus devletler ve uluslar arası organizasyonlarla sınırlı kalmaması sonucunu getirmektedir. Yeni güvenlik dünyasında çok farklı aktörlerle karşılaşabileceğimiz yeni bir dönem başlamıştır. Egemen güçlerin kabul ettiği bu ÖAGŞ'lerinin rolleri konusunda uluslar arası geniş bir mutabakata da ihtiyaç duyulmuyor. İşte son yıllardaki gelişmeler, Özel Askeri Şirketler (ÖAŞ)'in bu aktörlerden biri olduğunu ya da daha doğru bir tabirle olacağını işaret etmektedir. Günümüzde bununla ilgili gelişmeler, gelecekte uluslararası arenada da bu şirketlere önemli söz hakları verilebileceği doğrultusundadır. Bugün, ÖAŞ/ÖGŞ'leri, liberalizmin ana enstrümanlarından biri olma yolundadır.

Dünyada bu sektörün ivmelenerek yükselmesi, liberal politikaların uygulayıcısı devletler üzerinden başlamış olsa da, bugün dünyadaki ulus devletlerin büyük bir kısmını kaplamış görünmektedir. Sektörün yükselişindeki hız, maalesef onun modern dünyada öne çıkan birey odaklı yaklaşım ve politikalarla paralel ilerlemesine engel olmaktadır. Güvenlik sektöründeki personel ihtiyacının fazla olması, maliyetlerin ucuza getirilmesi çabası vb. sebepler, bu güne kadar bu sektörün en büyük dezavantajı olarak görülen insan hakkı ihlalleri konularına çözüm bulunmasının önüne geçmiştir. Tehdit, sadece insan hakları ihlallerine ilişkin bir tehdit olmayıp, ulus devletlerin otoritesinin büyük ölçüde ortadan kalkması aşamasını ifade etmektedir.

Güvenlik, aynı zamanda en temel bir insan hakkını ifade etmektedir. Insanlığın "insan hakları evrensel beyannamesini yayınladığı 1948 yılına kadar Fransız devrimi (The Declaration of the Rights of Man and of the Citizen of 1789) ve bir ölçüde Amerikan devrimi, (İngiliz monarşisi ve aristokrasisini yıkan Amerikan

[41] EMEKLIER, Bilgehan; GÜVENLİK STRATEJİLERİ DERGİSİ, 2011; A Compherative Analysis of the Security Concepts in Thomas Hobbes and John Locke, S.99

kolonileri, Birleşik Krallık otoritesini devirerek Amerika Birlieşik Devletlerini kurmuştur.) şüphe götürmeyecek bir şekilde insan hakları düşüncesinin olgunlaşmasında önemli rol oynamıştır.

Buna göre insan hakları, bir kişinin kişi olarak güvenliği ile başlamaktadır. (ki bu güvenlik kavramı, aile içinde veya akli melekelerini kullanma konusu da dâhil olacak şekilde kendisinin şiddete maruz kalmama güvencesi ile başlayıp, sahip olduğu mülkiyetinden serbestçe yararlanma hakkı ve siyasal katılım hakkı ile devam etmektedir.) [42]

İşte bu noktada, insan haklarının özel güvenlik kavramı arkasında tahrip edilmemesi ve bu firmaların görev yaptıkları yerlerde her türlü insan hakkına riayet etmeleri için uluslar arası düzenlemelere uymalarının sağlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

2. Uluslar arası Alanda ÖAŞ'ler

Bütün bunlarla birlikte, bu şirketlerin kullanım alanlarında yaşanan sorunlar farklı bir resim ortaya koymaktadır. Bu günkü liberal politikalar, her konuyu ekonomiye bağlamakta ve ortaya çıkan devasa eşitsizlikler ve insan hakları ihlallerine rağmen her gün daha fazla kâr etmek için, girişimcileri acımasız bir rekabet içerisinde olmaya zorlamaktadır. ÖAŞ'lerin uluslar arası ve hatta uluslar ötesi karakteri de düşünüldüğünde, ulusal / uluslar arası alanda oluşan hukuki boşluklardan istifade edilmesi kolaylaşmakta, ilgili ülkelerin insan hakları ihlallerinin üzerinde ısrarla durmaması ile de sorun, sadece ihlali yaşayan ve genellikle üçüncü dünya halklarından oluşan bir kitlenin sorunu olarak kalmaktadır. Uluslar arası, hatta uluslar ötesi yapıda çalışan şirketlerde olanları ise küresel ölçekte incelemek gerekmektedir ve bu bilgiye ulaşmak genellikle çok zahmetli olmaktadır. Konuyla ilgili ahlaki ve etik kaygılar, öncelikle kötü örneklerden yola çıkarak ortaya konmaktadır. Önde gelen kötü örnek olaylar, ağırlıklı olarak Sierra Leone[43], Kongo Demokratik Cumhuriyeti[44], Sri Lanka, Irak (Bağdat merkezde ve Abu Gharib hapishanesinde), ve Kolombiya gibi ülkelerde yaşanmışsa da, benzer hadiselere, silahlı özel askeri şirketlerin bulunduğu hemen her yerde farklı yoğunluklarda rastlanmaktadır. A.J. Venter kitabında paralı askerliği, "Başkalarının harplerinde savaşmak" olarak adlandırmaktadır.[45]

[42] Rotschild, Emma,; What is security? International Security, Volume III, SAGE Library of International Relations Publications 2007, (Edited by Barry Buzan and Lene Hansen), S.11
[43] Selber, Jesse, MPH; Jobarteh, Kebba MPH; From Enemy to Peacemaker, The Role of Private Military, Companies in Sub-Saharan Africa; http://www.ippnw.org/pdf/mgs/7-2-selber.pdf Erişim zamanı 19 Ekim 2016, 18.40
[44] Schreier, Fred, and Caparini, Marina; Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) Occasional Paper - №6; Geneva, March 2005; Privatising Security: Law, Practice and Governance of Private Military and Security Companies
[45] Venter, A.J.; Casemate, 2006; War Dogs:*Fighting Other People's Wars. The Modern Mercenary in Combat*

Günümüzde bu ihlallerin bir uluslar arası hukuki altyapıya bağlanarak hesap verilebilir bir hale getirilmesi çabaları çerçevesinde, ileri gelen ülkeler ve Birleşmiş Milletler tarafından gönüllü ve yaptırımlı olmak üzere iki tür yaklaşım ortaya konmuş bulunmaktadır.

Özellikle Birleşmiş Milletlerin yaklaşımı açısından bakıldığında, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu Paralı Asker Çalışma Grubu, bu sektörün büyük bir süratle geliştiğinin ve büyüdüğünün bütün ülkeler tarafından farkına varılması gerektiğini dillendirmektedir. Bu konu, sorunun tespitinden önce kabul edilmesi gereken bir durumdur. Bunun yanında ÖAGŞ'lerinin kısa sayılabilecek bir periyodda nasıl bu kadar büyüme kaydettikleri de ayrıca sorgulanması gereken bir hususdur.

Uluslar arası hukuki altyapı ve yasal düzenlemeler konusundaki çalışmalar, şu anda çok uçlu bir şekilde oluşmuş ve çeşitlenerek büyümektedir. Çok uçlu olmasının sebebi, yapılan çalışmalarda gönüllü (kendi kendine denetim – self regulation) ve yaptırımlı olmak üzere iki hukuki altyapı öngörüsünün ortaya çıkmış olmasıdır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu Paralı Askerler Çalışma Grubu, daha önce BM tarafından kabul edilerek 2001 yılında yayınlanan paralı askerliği yasaklayan düzenlemenin dışında bir çalışma yürütmekte ise de, bu çalışmada temel olarak uluslar arası alanda kullanılacak ÖAŞ'lerin sebep olabilecekleri insan hakları ihlallerine engel olabilecek yine uluslar arası bir yasal düzenleme hedeflenmektedir. Bu çalışmada bugüne kadar çalışma grubu tarafından ortaya konmuş bir taslak metin de bulunmaktadır.[46] Bu yaklaşım, BM'in kuruluş felsefesine de uygundur, BM, kendinden önceki Milletler Cemiyeti gibi, aslında Müşterek Güvenlik (Collective Security)[47] esasına dayalı olarak kurulmuştur.

Bunun dışındaki diğer çalışmalar arasında, gönüllü bir yaklaşımı öngören ve İsviçre Hükümeti ve Uluslararası Kızıl Haç Örgütü (ICRC) tarafından başı çekilen ICOC[48] (International Code of Conduct) Uluslar arası Davranış Kuralları ve Montreux Dokümanı[49] (2008) bulunmaktadır. (Belgenin kısıtlayıcı karakteri, uluslararası insancıl hukukun sadece silahlı çatışma içinde geçerli olduğuna işaret etmektedir.) Bu dokümanların hazırlanmasındaki inisiyatif, İsviçre Hükümeti ve ICRC'den kaynaklanmış olsa da, bu çalışmalara ve yapılan toplantılara özel güvenlik / askeri şirketlerin temsilcileri ve bazı sivil toplum kuruluşları da katılmışlardır. (Buradaki çalışmalarda özellikle iyi uygulamaların toplanarak ortaya konulma çabası faydalı görülmekle birlikte, ÖAGŞ'lerinin uygulamalarına bakıldığında bundan istifade

[46] Working Group on the use of mercenaries, UNHR; http://www.ohchr.org/EN/Issues/Mercenaries/WGMercenaries/Pages/WGMercenariesIndex.aspx/ Erişim zamanı 19 Ekim 2016, 10.24
[47] https://global.britannica.com/topic/collective-security; Erişim zamanı 19.Ekim.2016,17.55
[48] The ICoC Association web page; http://www.icoca.ch/en/history; Erişim zamanı 19.Ekim.2016,19.05
[49] Switzerland Federal Department of Foreign Affairs web site; https://www.eda.admin.ch/eda/en/fdfa/foreign-policy/international-law/international-humanitarian-law/private-military-security-companies/montreux-document.html; Erişim zamanı 19.Ekim.2016,19.17

edilmediği görülmektedir.[50]) Diğer bir inisiyatif ise ABD kaynaklı olarak yapılmış olan çalışmaların uluslararası alana yayılması ve diğer ülkeler tarafından da bir standart olarak kullanılmasının sağlanması maksadıyla ortaya konan ANSI/ASIS PSC serisi dokümanlardır. Bu dokümanlar, ABD ile birlikte yirmiden fazla ülke temsilcisinin de katılımı ile son halini almış ve uluslar arası kullanıma sunulmuştur.

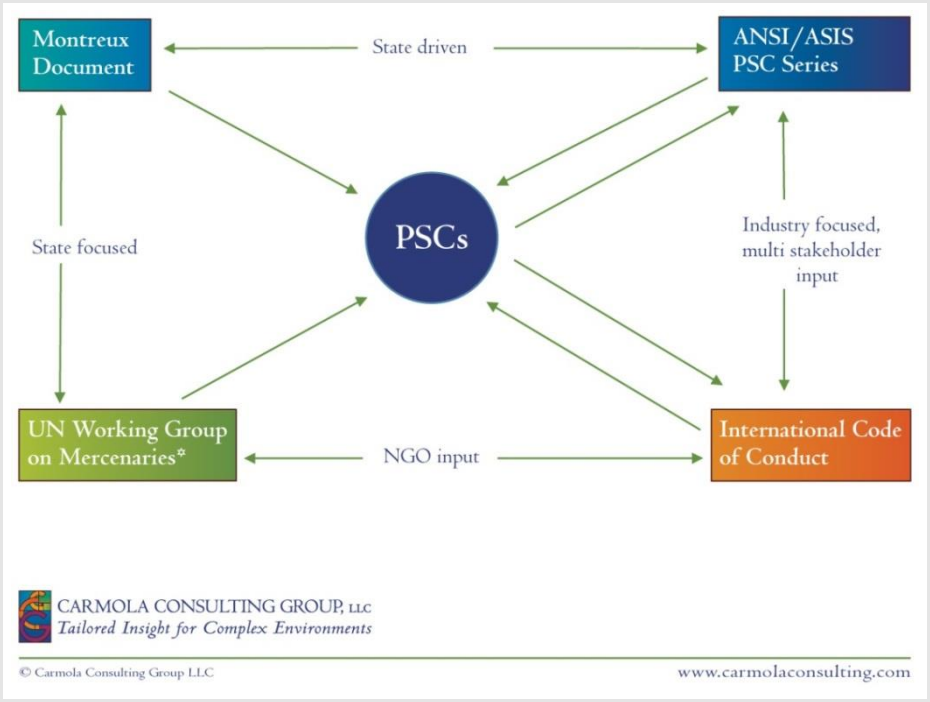

Şekil 1. Özel Güvenlik Şirketleri hukuki altyapı düzenleme rejimleri[51]

Aslında içinde bulunduğumuz dönemde dünya üzerinde silahlı gücün kim tarafından kullanılması gerektiği konusunda bir etki, etkinlik savaşı yaşandığını söylemek yanlış olmaz. Bu güç ya devletlerin elinde kalarak kullanılmaya devam edilecek veya özel şirketlere devredilecektir. Güç kullanımının Özel şirketlere devri, aslında halihazırda bugüne kadarki uygulamalarla bir oldu bittiye getirilerek sisteme sokulmuştur. Bugün ise, bunun denetlenmesi ve yaptırım sisteminin bu şirketlerin yararına şekillendirilmesi istenmektedir. Gönüllü çalışmaların altında, şirketlerin bağımsız, yaptırımsız ve en fazla kâr edebilecek şekilde çalışma istekleri bulunmaktadır. Bugün, BM bir tarafta, bu firmalar ile bunları destekleyen çeşitli örgütler diğer tarafta olacak şekilde, soruna çare bulma arayışları adı altında aslında üstü örtülü olarak "Güç kullanılması konusunda yapılacak yasal düzenlemelerde etkin olma savaşı" yaşanmaktadır.

[50] UN WG Presentations. http://www2.ohchr.org/english/issues/mercenaries/docs/UN_Working_Group_Presentation_Rev1.pdf Erişim zamanı 19 Ekim 2016 19.27
[51] Kateri Carmola; Carmola Consulting Group LLC, http://www.carmolaconsulting.com/wp-content/uploads/2014/04/CCG_PSC_Dynamics.jpg, Erişim zamanı 19 Ekim 2016, 22.58

Geçmişteki paralı asker mantığıyla tam olarak örtüştüğünü söylemek doğru olmasa da, şu anda özel askeri şirketler adı altındaki oluşumlarda dünya üzerinde bu konuda oluşturulan endüstrinin büyük bir hızla büyüdüğünü görmekteyiz. Bu da yeni bir bakış açısıyla potansiyel olarak büyük bir insan hakları sorununu ortaya çıkartmaktadır. Bu konuda bütün dünyada sorun olarak üzerinde durulan husus, bu insanların gerçekten eğitimli olup olmadıklarıdır. Bunlar askeri disipline ve askeri mahkemelerde yargılanma gibi hususlarda bir düzenlemeye tabi olmadıkları için ve yaşanan örneklerden de yola çıkılarak, bu konu günümüzde bütün dünyada insan hakları sorunları içerisinde öncelikli konular arasında yer almaya adaydır.

Uluslar arası hukuk ve düzenlemeler açısından bakıldığında, özellikle Birleşmiş Milletler çalışma grubu personeli, askeri konularda Özel Askeri Şirketlerin kullanılmasının iyi bir fikir olmadığını, ancak nihayetinde ülkelerin kendi bilecekleri bir konu olduğu yaklaşımındadırlar.

ÖAŞ'lerin büyüme trendi çok büyük olurken, bu konuda meydana gelen/gelmesi muhtemel olan insan hakları sorunları konusunda çare üretilmesi hususunun bu hızda gerçekleşmediği görülmektedir. Yani çare bulma mekanizmasının yavaş gittiğini görüyoruz. Bundaki en önemli sebeplerden biri de bu hizmetin yapısı ve oluşumun içinde bulunan unsurların, uluslar arası karakteridir. (Transnational) Kısacası bu insanlar için böyle eğitim gereksinimleri bulunmamaktadır ve böyle bir gereksinim olsa bile buna uymak zorunda olmadıklarını düşünmektedirler. [52]

3. Örnekler ve deneyimler

Bu konudaki en önemli Örnek Eylül 2007'deki Blackwater olayıdır.[53] Bu hadisede Bağdat'ın meşhur Nisoor meydanı üzerinde (Şehrin önemli ve halka açık bir meydanıdır) açık açık bu şirket çalışanlarınca halkın üzerine ateş açılmış ve bu olay birçok Iraklının ölümü ve bir çoğunun da yaralanması ile sonuçlanmıştır. Araştırma sonucunda, bu olayda herhangi bir provokasyon bulunamamıştır. Bu olayda görev yapan yükleniciler (ÖAŞ), ABD Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapmaktaydılar. Bu hadisede zarar görenlerin de haklarını alması için uygun bir hukuk sistemi ile, uygulanabilir bir hukuk altyapısının oluşturulması gerekmekteydi. Bu olay ilk olarak 2009 yılında yargıya taşınmış yıllarca farklı

[52] Radio Interview with Gabor Rona; 21 Jul 2016 Erişim zamanı 19.Ekim.2016,18.57
[53] Global Research, The Privatization of War: Mercenaries, Private Military and Security Companies (PMSC), Beyond the WikiLeaks Files, http://www.globalresearch.ca/the-privatization-of-war-mercenaries-private-military-and-security-companies-pmsc/21826, Erişim zamanı 19.Ekim.2016,20.12

yollar bulunması suretiyle devam etmiş, olaylarda suçlu olduğu anlaşılan dört eski Blackwater güvenlik görevlisi 2015 yılında Iraklı sivilleri katlettikleri gerekçesiyle mahkum edilmişlerdir.[54]

Aynı şekilde Irak'da veya Ebu Gharib'de meydana gelen olaylar da kötüye kullanma vakaları ve dava açılan hususlar bulunmaktadır ve bunlar yıllardır sürmektedir.

Bunlar bir ülkenin resmi askerleri (ordusu) olmuş olsaydı bunu bilmeleri ve Cenevre Konvansiyonuna göre yetiştirilmiş olmaları gerekecekti. Bu durumdaki sanıklar askeri mahkemede yargılanabileceklerdi. Amerikalılar bu konuda farklı bazı formüller ortaya koyarak yargılama yoluna gitmişler ancak büyük boşluklar bulunduğu ve kendi yargı sistemlerinde mevcut çeşitli çelişkiler yüzünden, bir yerde tam olarak yazılmayan bir konunun yargılama işleminin yapılamayacağını kabul etmenin, kapitalist sistemin yapı taşları olan büyük şirketlerin de hesabına geldiği görülmüştür.

Özellikle son otuz yılda bu sektör çalışanlarınca farklı konularda insan hakları ihlalleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan ihlallerden bazı örnekler ve bunların yaşandığı ülkeler şunlardır;

a. Ekvator Ginesi'nde darbe teşebbüsü 2004 – Zimbabwe'de paralı askerler uçak içerisinde yakalanmışlardır. (Executive Outcomes)

b. Bağdat Nisour Meydanında Blackwater firmasının sebep olduğu ölüm ve yaralanmalar. (Blackwater)

c. Abu Ghraib hapishanesi ve diğer tesislerde işkence. (CACI and L-3 Services (öncesinde Titan Corporation)),

d. Colombiya'da yasadışı uyuşturucu ekiminin kökünün kurutulması maksadıyla, bölgede yaşayan bir grup insanın da üzerine ilaç sprey şeklinde sıkılmıştır. (İnsan sağlığı) (DynaCorp firması)

e. Honduras'a illegal olarak (turist olarak) giren Şilili paralı askerlerin, orada hem eğitim alma hem de verme işleminde bulunması ve içlerine Honduraslı paralı askerleri de alarak Irak'a kaçak sokulması. Ülke egemenliğinin ihlali. (Triple Canopy firması)[55]

[54] Nicky Woolf , US News, in New York; Tuesday 14 April 2015 09.44 BST, https://www.theguardian.com/us-news/2015/apr/13/former-blackwater-guards-sentencing-baghdad-massacre, Erişim zamanı 19 Ekim 2016 20.35

[55] The Privatization of War: Mercenaries, Private Military and Security Companies (PMSC)Beyond the WikiLeaks Files; first published by Global Research on November 08, 2010. http://www.globalresearch.ca/the-privatization-of-war-mercenaries-private-military-and-security-companies-pmsc/21826 Erişim tarihi 19.Ekim.2016 20.09

Uluslar arası ortamın bütün ülkeler için bir ortak alan olduğu ve neticede her ülkenin komşusunda meydana gelen rahatsızlıktan er veya geç olumsuz etkileneceği öngörüsünde bulunursak, güvenliğin özelleştirilmesi ve ÖAGŞ'ne bu denli çok teslim olmanın, genel olarak çok iyi bir fikir olduğunu söylemek güçtür.

Ancak liberalist yaklaşımlar sınır tanımadan genişleme trendine girmiştir ve bu çerçevede güvenliğin özelleştirilmesinin de hızla büyüyen bir fenomen olduğu görülmektedir. Her geçen gün birçok ülke, hem kendi ülkesi topraklarında ve hem de diğer bazı ülkelerde bilhassa özel askeri şirketleri kullanmaktadır. Ülkeler, bugüne kadar devlet yapısı içinde yürüttükleri devlet unsurlarının güvenliğini her gün daha fazla özel şirketlere teslim etmektedir. Peter W. Singer'a göre, 1991'de birinci Irak harekâtında 1 askeri yüklenici için 50 düzenli ordu personeli mevcudu bulunurken, 1996 yılında Bosna'daki barışı koruma harekâtı esnasında bu oran 1 askeri yüklenici için 10 düzenli ordu personeli bulunduğu tespit edilmiştir. Bu rakamlar, beş yılda sektörün yaşadığı büyüme trendini de açıkça göstermektedir.[56]

Silah kullanan unsurların genel yapısı itibariyle bazı özel eğitim ve düzenlemelere tabi olmaması ve disiplin olmayan ortamlarda çalışma, bu şirketlerde çalışan çeşitli personel üzerinde farklı etkiler gösterebilmekte, bu da çeşitli ortamlarda suç veya insan hakkı ihlaline dönüşebilmektedir.

Özel askeri / güvenlik şirketlerinin en fazla istihdam edildiği ülke ABD'nde yıllardır bu konularda sorunlar yaşanmakta ve özellikle gözetim ve hesap verme zorunluluğu istenilen şekilde sağlanamadığından suçluların mahkeme önüne çıkartılması, yargılanması ve hüküm giymeleri konusunda hukuki altyapı bakımından büyük sorunlar oluşmakta, bazen de bu süreç yıllar alabilmektedir.

Bu konudaki incelememizde daha fazla ileri gitmeden önce, iki sorunun cevabını vermekte fayda buluyorum.

Birinci soru, ÖAŞ ve ÖGŞ arasındaki farkın ne olduğu sorusudur. Bu sorunun cevabı özet olarak şu şekilde verilebilir. Bu konuyla ilgili olarak literatürdeki kullanımlarda birbiriyle tam olarak örtüşen kesin tanımlar bulunmamaktadır. Kullanılan personel ve icra edilen işe göre farklı yaklaşımlar görülüyor olsa da, ÖAŞ'lerini devletin ordusunun yaptığı muharip görevlerin bir kısmını -genellikle daha küçük çapta- icra eden yapılar olarak anlamak mümkündür. Genellikle savaş bölgelerinde ve savaş ortamında görev yaparlar ve bu yüzden buradaki görevler, bir barış ortamında yapılan koruma görevinden çok farklıdır. Aynı şirketler, mutlaka savaş ortamı olmasa da, terörizm veya suçlulardan kaynaklanan tehdidin bulunduğu

[56] Peter W. Singer, "Corporate Warriors: The Rise and Ramifications of the Privatized Military Industry," , 26(3)

ortamlarda silahlı muhafız veya koruma personeli olarak da kullanılmaktadır. ÖAŞ'lerin , devletlerin ordularında olduğu gibi, ağır silahlardan helikopterlere kadar teçhizat bulunabilmektedir. Ve bazen bu şirketlerin direkt olarak ülkenin resmi silahlı kuvvetlerine destek sağlayacak şekilde kullanılmaları da söz konusu olmuştur. Bağdat'ta Ağustos 2003'te altı İngiliz avukatın, saldırgan bir topluluk arasından İngiliz menşe'li bir güvenlik ve istihbarat şirketi (International Intelligence Limited) personeli tarafından kurtarılması buna bir örnektir.[57]

ÖGŞ'leri ise özel ve kamudaki müşterilere silahlı ve silahsız güvenlik hizmeti sağlayan şirketlerdir. Genellikle güvenlik danışmanlığı hizmeti veren şirketler ÖGŞ'leridir. Bu şirketler aynı zamanda istihbarat ihtiyacına da cevap veren hizmetler sunmaktadırlar. Bu arada, ÖAŞ'ler ve ÖGŞ'leri arasındaki farkın her zaman kesin çizgilerle belirlenebilecek bir fark olmadığını ve buradaki tanımların, sistemi en fazla kullanan ABD devletinin bakış açısı ve yaklaşımını esas alarak yapılmakta olduğunu hatırlatmak gerekir. Birçok ülkede, bu tanımların karşılığı yoktur ve literatür de ülke olarak ABD ve İngiltere literatürü; uluslararası organizasyon olarak da BM'in bu konudaki çalışma grubunun literatürü esas alınarak kullanılmakta ve değerlendirilmektedir.

ABD'nde güvenlik şirketlerinden ne anlaşıldığına baktığımızda, koruma, nöbet hizmeti, devriye, konut, işyeri ve parkların güvenliği, bekçi köpeği gibi hizmetlerin tarif edildiğini, bununla birlikte yapılan işin, izinsiz girişlerin engellenmesi, trafik düzenleme hizmeti verilmesi, giriş kontrollerinin yapılması, yangın ve hırsızlık önleme faaliyetleri çerçevesinde şekillendiğini görmekteyiz. Bu hizmetler, yerine göre silahsız ya da silahlı olarak sağlanmaktadır. Ülkemizde TBMM'ne 2004 yılında kabul edilerek Resmi Gazetede yayınlanan 5118 sayılı ÖGŞ'lerinin faaliyetlerini düzenleyen kanunda da – diğer birçok ülkede olduğu gibi- benzer bir anlayış olduğunu görmekteyiz.

Bu konuda tecrübesi en fazla olan ABD ve İngiltere'de de başlangıçta güvenlik görevlisi olarak alınan kişilerin bile zaman zaman askeri görevler verilerek kullanılmış olmaları, bu konunun yasal çerçevesinin oturtulmasındaki zorluklara işaret etmektedir.

Diğer bir soru ise, yıllar önce BM tarafından yasaklanan paralı asker sisteminin bir benzerinin, 1990'lı yıllardan sonra dünyanın başına bela olabilme pahasına nasıl hortlatılmış olduğu sorusudur. Bu sorunun cevabının ise, Soğuk Savaş dönemi sonrası ortaya çıkan gelişmeler ve diğer bütün ülkelerde de hissedilen

[57] The Law Society Gazette, Iraq lawyers rescued, 14 August 2003, by Jeremy Fleming; http://www.lawgazette.co.uk/40090.article Erişim zamanı 19.Ekim.2016,11.27

kalabalık silahlı kuvvetler personeli ve güçlü ordularda indirime gidilmesi yaklaşımlarında yattığı görülmektedir.

ABD, soğuk savaşın sona ermesinden sonra ve özellikle de birinci Irak savaşı sonrasında diğer birçok ülke gibi askeri gücünde indirime gitmek gerekliliği hissetmiştir. Bu arada ordudan ayrılan bir çok asker de yine aynı dönemlerde mevcutlarında patlama görülen ÖAŞ'lerde iş bularak aynı işlerin benzerlerini özel askeri şirketlerin çatısı altında yapmaya başlamıştır. Çünkü ABD'lerinin jeopolitik hedeflerine bakıldığında yapması gereken kuvvet indirimi gerçek ihtiyaçlarına cevap verecek bir davranış değildi. Yani bu jeopolitik hedeflerini gerçekleştirmek için aslında daha fazla personele ve daha büyük bir orduya ihtiyaç duymaktaydı. Bunu yapmanın yolu da başka bir isim altında bu işi iyi bilen insanların istihdamıydı.

Böyle başlayan ÖAŞ kullanımının, daha ucuza gelmesi (ABD'li yetkililer tarafından ifade edilmektedir.) ve bir çok konuda daha büyük esneklik sağlıyor olması sebebiyle tercih edilmeye başlandığı ifade edilmektedir.

Bunun yanında büyük bir kapitalin döndüğü bu sektörün, liberal sistem anlayışlarına uygun ortam sağlıyor olmasını da görmezden gelemeyiz. Bu yüzdendir ki 1990'lı yıllardan itibaren bir çok ABD'li bürokratın kendileri de devlet kademelerinde çalışıyor olmalarına rağmen ÖAŞ'lerin ABD ordusu yerine kullanılması ihtiyacını her fırsatta dillendirdiklerini görüyoruz. ABD Savunma Bakanı Donald Rumsfield bu örneklerden biridir ve Savunma Bakanı olduğu halde, Özel Askeri Şirketlerin ABD Ordusundan daha faydalı olabileceğini iddia ederek ÖAŞ kullanımına destek vermiştir.[58]

Bu firmalara verilen görevlerden biri de istihbarat sağlanmasıdır. 2001 yılından itibaren ABD istihbarat bütçesinin büyük bir bölümü bu ÖAŞ'lere aktarılmaya başlanmış ve istihbaratın büyük ölçüde bu şekilde sağlanması yoluna gidilmiştir. Bu konuda ABD'nin devlet için sağlanacak istihbarat konusunda ÖAŞ'lere bağlılığı o kadar yüksek seviyeye gelmiştir ki, S. Chesterman yazısında[59] "Parasını veremezsek, istihbarat elde edemiyoruz" anlamına gelen 'We can't spy…if we can't buy!' demektedir. Bu şekilde ülkelerin, mutlaka devlet tarafından yapılması gereken hizmetleri de özelleştirerek ihaleye vermesi, dünya genelinde de devletlerin bağımsızlıklarına gölge düşüren gelişmeler olarak görülmekte ve endişeyle karşılanmaktadır.

---

[58] The Privatization of War: Mercenaries, Private Military and Security Companies (PMSC)Beyond the WikiLeaks Files; first published by Global Research on November 08, 2010. http://www.globalresearch.ca/the-privatization-of-war-mercenaries-private-military-and-security-companies-pmsc/21826 Erişim tarihi 19.Ekim.2016 23.31

[59] Chesterman, S. (2008). 'We can't spy…if we can't buy! ': The privatization of intelligence and the limits of outsourcing 'inherently governmental functions'. *The European Journal of International Law*, 19(5): 1055-1074.

Diğer taraftan, dünyada insan hakları anlayışının merkezi olarak görülen ülkelerde bile yadırganmayan insan hakları ihlallerine yol açan bu özel askeri/güvenlik şirketlerinin aynı ihlallerin kendi ülkelerinde yapılması durumunda, bu ülkelerin nasıl davranış göstereceklerini de sorgulamak gerekiyor.

Bu konuda yaşanan deneyimler daha çok bu sektörün ortaya çıktığı ve hızla yükseldiği ülkelerdeki şirketler üzerinden toplanabilir. Farklı bölgelerde bu konuda odak olabilecek ülkelerin ilgili şehirlerini (Moskova, Panama, Bangok, Adis Ababa vb.) dolaşarak bu konudaki bilgileri toplayan BM Çalışma Grubu personelinin bu konuda yaptıkları tespitler konuya ışık tutacak niteliktedir.

BM Paralı Asker Çalışma Grubu, 2010 yılına kadar ziyaret edilerek ilgililerle görüşmelerin yapıldığı çeşitli ülkelerde ortaya çıkan sonuçlar özetlenirken şu tespitlere yer vermiştir;

a. Öncelikle ÖAGŞ aktivitelerinin dünya çapında büyük ve hızla yükselen bir ivme içinde olduğu konusunda her ülkede mutabık kalınmıştır,

b. Özel askeri ve güvenlik şirketlerinin askeri ve güvenlik hizmeti ihraç etmesi, devletin sosyal hizmetleri, ve özel sektör arasındaki kesin çizgiyi bulandırmaktadır,

c. ÖAGŞ'lerinde istihdam edilen personelin seçiminde uygulanması gereken güvenlik soruşturmalarının önemi, □

d. ÖAGŞ'nin lisans altına alınması için etkin bir sistem kurulması gereği, □

e. Ulusal, bölgesel ve uluslar arası kontrol ve gözlem ihtiyacı,

f. ÖAGŞ'nin ve onların personelinin insan haklarından herkesin yararlanabilmesi konusuna olumsuz etkileri hususundaki endişeler,

g. Aynı şekilde, bugüne kadar bağımsız devlet mekanizmaları tarafından yürütülmekte olan kritik fonksiyonların giderek daha fazla özel şirketlere teslim ediliyor olmasının ülkelerde meydana getirdiği endişeler,

h. Hukuki altyapının ortaya çıkartılması (aydınlatılması) daha sonra da güçlendirilmesi. Uluslar arası seviyedeki hukuki boşluk ve bunun nasıl doldurulacağı konusundaki endişeler,

ı. Alt bölge ve bölge bazında paralı askerlere karşı tavır alma maksatlı işbirliğinin önemi, (Afrika)

ı. Paralı askerler konusundaki BM anlaşmalarının herkes tarafından onaylanması ihtiyacı,

j. Güç kullanmadaki devlet tekelinin ÖAGŞ'lerinin kullanımı ile yaşadığı erozyon,

k. Kayıt, lisans verme, güvenlik soruşturması, eğitim, silahların güvende tutulması ve eğitimi konularında ortak standartların olmaması[60]

Türkiye Cumhuriyeti, 1981 yılına kadar paralı asker istihdamı ya da güvenliğin özelleştirilmesi kavramıyla tanışmamıştır. 1981 yılında TBMM tarafından çıkartılan 2495 sayılı "Bazı Kurum ve Kuruluşlarının Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun" bu konuda bir milattır. Bu kanunla ilk olarak, bazı kurum ve kuruluşlarda ÖGŞ'lerinin kurulmasına izin verilmiş ve bunların çalışma alanları ve sınırlamaları bu kanunla düzenlenmiştir. Bu düzenleme aslında 1980 askeri darbesi sonrasında, Türkiye'deki hayatın her noktasına damgasını vurmaya başlayan liberal politikaların bir sonucuydu. Türkiye'de uzunca bir süre bu kanun çerçevesinde yürütülen ve ilk zamanlarda özel bir esasa bağlı olmadan ve hatta temizlik firmaları olarak çalışmaya başlayan bu şirketler ve Özel Güvenlik faaliyetleri, özellikle soğuk savaş sonrası (1990'lı yıllarda), tek kutuplu hale gelen dünyayı saran yeni bir özelleştirme rüzgârının etkisiyle (ilave ihtiyaçların ortaya çıktığının görülmesiyle birlikte) 2004 yılı itibariyle "Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun"un yürürlüğe konmasıyla yeni bir sürece girmiştir. Halihazırda ÖGŞ'lerinin faaliyetlerini düzenleyen 5188 Numaralı bu kanun, sadece ÖGŞ'lerinin personel alımları, personelin yetiştirilmesi, eğitimi, silah kullanma yetkileri vb. hususları düzenlemektedir.

Bugün için Türkiye'deki yaklaşık 1500 adedi bulan ÖGŞ'lerinde istihdam edilen aktif Özel Güvenlik Görevlisi personel sayısı yaklaşık olarak 300.000 kişiye ulaşmış bulunmaktadır.[61] Bu durum, Özel Güvenlik Faaliyetleri açısından uluslararası bir çok firmanın dikkatini çekmiş ve Türkiye'de yatırıma yöneltmiştir.

Bu Özel Güvenlik Görevlileri (ÖGG'leri), kanunda Genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olarak görülmekte ve mesken ve işyerleri, bankalar, toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde vb. faaliyet ve noktalarda görev yapmaktadırlar. Daha muharip görevler ve savaşlardaki bazı görevleri icra edebilecek yapılar ise ağır silahlar dâhil birçok silah ve teçhizatın kullanılmasını gerektirmekte ve bu sistemlerin gerektiğinde uluslararası görevler için yurt dışına çıkartılmasına da ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye'de 2004 yılında kabul edilen 5201 sayılı "Harp Silah

[60] UN WG on mercenaries presentation. http://www2.ohchr.org/english/issues/mercenaries/docs/UN_Working_Group_Presentation_Rev1.pdf Erişim zamanı 19.Ekim.2016,14.32
[61] Türkiye Odalar Borsalar Birliği Başkanlığı; 2014 yılı ozel_guvenlik_meclisi raporu; S.VII

Araç ve Gereçleri ile Silah, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanun" un "Yurt Dışına Çıkartma" başlıklı 7nci Maddesinde; " Yıllık listelerde belirlenen her türlü harp araç ve gereçleri ile silah, mühimmat ve bunlara ait yedek parçalarla patlayıcı maddelerin ihracı veya yurt dışına çıkartılmasına, Gnkur. Başkanlığı ve Dışişleri Bakanlığı görüşleri de alındıktan sonra MSB'lığınca izin verilebilir" ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla, hâlihazır durumuyla mevcut kanunlarımıza göre yurt dışına silah, teçhizat çıkartılması ancak bu şartlarda mümkün olabilmektedir. Özel Askeri Şirketlerin ihtiyaç duydukları diğer şartları da ÖGŞ'lerinin tabi olduğu 5188 sayılı kanunla karşılaştırdığımızda mevcut kanunlarımızda ÖAŞ'lerin yeri olmadığını söyleyebiliriz. Ancak, Türkiye için böyle bir yasal düzenleme yapılması durumunda bunun, bütün güvenlik birimleriyle uyumlu ve son derece koordineli bir biçimde yapılması önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizdeki örneklerden yola çıkarak, çok daha sınırlı yetki ve sorumluluğa sahip olan ÖGŞ'lerinin dahi, detaylı ve geleceği görebilen bir hukuki düzenleme yapılmadan yaşamımıza girmesinin nelere mal olabileceğini göstermek mümkündür.

2016 Eylül ayında meydana gelen iki polisiye olaydan birinde bir çocuğa tecavüze kalkışılmış[62], diğerinde ise şortla minibüse binen bir genç kıza tekmeyle müdahale[63] edilerek genç kızın yaralanmasına sebep olunmuştur.

Görünürde bu olaylar olağan birer polisiye hadise olarak görülebilir. Ancak durum her iki şahsın da Özel Güvenlik Görevlisi olduğu dikkate alındığında değişmektedir. Bu insanlar nasıl güvenlik görevlisi yapılmışlardır? Güvenlik soruşturmaları yapılmış mıdır? Yapılmışsa yeterince sağlıklı ve detaylı bir soruşturma mıdır?

Bu insanlara canımızı, malımızı ve en kıymetli değerlerimizi emanet edebilir miyiz? Bu soru, Türkiye için çok daha önemli bir sorudur, çünkü ülkemizde bu sektörde çalışan 300.000 civarında personel bulunmaktadır.

[62] Memuruz.Net Haber Sitesi, 21. 09. 2016; http://memuruz.net/13-yasindaki-cocuga-parkta-tecavuz-girisimi-47470-haberi/; Erişim Zamanı 19. Ekim. 2016 23.54
[63] Birgün Gazetesi, Mustafa K. Erdemol' un haberi; 21.09.2016 08:51; http://www.birgun.net/haber-detay/haydi-goreve-128810.html; Erişim Zamanı 19. Ekim. 2016 23.49

4. Fırsatlar

Güvenliğin özelleştirilmesi, liberalist perspektiften bakıldığında birçok akademisyene göre sonsuz fırsatlar yaratmaktadır. Türkiye için düşünüldüğünde bu fırsatlardan bazıları; sektörün dünyada nispeten bakir bir sektör olarak değerlendirilmesi, yeni iş imkânları yaratacak bir saha olması, uygulamalarda devlet mekanizmasındaki bürokrasi ve ataletin aşılarak pratik uygulamaların söz konusu olması, devlet hiyerarşisinden bağımsız çalışan ancak, bir sözleşme çerçevesinde görev yapan yüklenicilerin (ÖAŞ'ler) hem kendi çalışma ortamına hem de devletin uygulamalarına getirmesi beklenen esneklik, güçlü bir ordu ve askeri geleneğe sahip Türkiye gibi ülkelerden çok nitelikli savaşçıların çıkması, devlet harcamalarından tasarruf sağlanması ve atıl silahlı güçler ve silah sistemlerinin ortadan kaldırılması, Türkiye'nin uluslar arası aktörler tarafından hazırlanmakta olan etik şartlara katkıda bulunarak sistem içerisinde kendi modelini yaratması durumunda iyi bir örnek teşkil edebilir durumda olmasıdır. Yine, Bu ÖAŞ'ler üzerinden Türkiye, dünyanın çok çeşitli noktalarındaki menfaatlerini takip edebilir, yönlendirebilir, şu anda Katar'da ilk örneği kurulmaya çalışılan ve Türkiye'nin dünyanın çeşitli yerlerinde kurabileceği potansiyel askeri üsleri kapsamında ÖAŞ'ler görevlendirilebilir, Türkiye olarak BM'e karşı sorumluluklarımız çerçevesinde ordu personeli yerine ÖAŞ'ler görevlendirilebilir ve bu sektör devlet tarafından, iç/dış politikada bir enstrüman olarak kullanılabilir.

Öte yandan, gerek ÖGŞ, gerekse ÖAŞ'lerin hızla büyümesi, küresel kapital odakları ile yakından ilişkili olan bu sektörün yeni risk ve sorunlar ortaya çıkartması anlamına gelmektedir. Bu birimlerin güç ve silah kullanım yetkilerinin bulunması onları diğer şirketlerden farklı kılmakta ve bu riskin artmasına sebep olmaktadır. Bunun yanında dünyadaki örneklerine de bakıldığında bu şirketlerin genellikle idarede veya yönetişimde problem olan alanlarda kullanıldığı ve kar amaçlı çalışıldığı için de, her zaman, milli olan bir asker / polis gücünün yaptığı manevi motivasyonlu görevi aynı hassasiyette yapamayacağı görülmektedir. Özellikle sorunlu bölgelerdeki kullanımlarda, şirketlerin personelinin her zaman hassasiyetle üzerinde durması gereken sosyal sorumluluklar adına boşluklar ortaya çıktığı tespit edilmektedir. Bugüne kadar yaşanan örneklerden ders alınması ve uluslar arası alanda yapılacak düzenlemelerin herkes tarafından kabul edilerek uygulanmasının sağlanması hayati bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uluslar arası mahiyetteki bu şirketlerde istihdam edilen personelin güvenlik soruşturmalarının çok dikkatli yapılması ve uluslar arası alanda paylaşılabilmesi (Daha önce çeşitli konularda hüküm giymiş kişilerin aynı

konularda istihdam edilmesinin önlenmesi.), bu personelin uluslar arası çalışma standartlarına uymasının sağlanması, insan hakları eğitimleri ve görev yapılan yerlerdeki kültürel ve etnik hassasiyetlerle ilgili eğitimler almış olmaları; ayrıca suç işleyenin gerektiği şekilde cezalandırılabilmesi ve mağdur edilen insanlara haklarının iadesi de olmazsa olmaz gerekliliklerdir. Şirketlerin kaynak ülkeleri tarafından takip edilmesi gereken hareket tarzı ise, bütün faaliyetlerin şeffaf bir şekilde icra edilmesi ve soruşturma, yargılama, cezalandırma ve mağdur olanların mağduriyetlerinin giderilmesi aşamalarının uluslar arası alanda açıkça takip edilebilecek şekilde ilan edilerek yapılmasıdır. Bununla birlikte, doğal madenlerin işletilmesine ilişkin durumlarda bu şirketlerin kullanılmasının ayrı kurallar dâhilinde yapılması, bütün personel tarafından gerek insan hakları gerekse çevre konusundaki hassasiyetlere riayet edilmesi, aşırı güç kullanımı, cinsel taciz ve tecavüz konularındaki ihlallerin takip edilip cezalarının verilmesi sağlanmalıdır.

Güvenliğin hem mahiyetinin ve hem de güvenlikle ilgili bakış açılarının değiştiği günümüzde, Türkiye'deki güvenlik ortamının hem yeni tehditlerle başa çıkabilecek ve hem de özelleştirilen güvenlik hizmetlerinden olumlu etkilenecek şekilde tesisinin hedef alındığı Güvenlik Yönetişimi kapsamında, ÖGŞ'leri ve ÖAŞ'lerin yapılandırılması konusu önemli ve özel bir yer tutmaktadır. Bu şirketlerin uluslararası standartlar ve mesleki etik kapsamında doğru bir platforma oturtulması ve bu noktadan hareketle dünyadaki kötü örneklerin yaşanmışlıklarından istifade ederek etkin bir milli model oluşturulması, öngörülemeyen geleceğin risklerinden sıyrılmak anlamına gelecektir.

5. Geleceğe yönelik bir projeksiyon ve sonuç

Türkiye, ÖGŞ'leri alanında 30 yıllık deneyimi ve tecrübeli insan kaynağı ile özellikle Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ile Orta Asya'daki çeşitli müşteri portföylerine hizmet verebilecek durumdadır. Uygun şekilde çıkartılacak yasalarla ulusal/uluslararası alanda biraz geriden de gelse kendi ekolünü oluşturabilecek bir aktördür. Buradaki asgari gereklilik, bu şirketlerde istihdam edilecek personele iyi bir güvenlik soruşturması yapılması ve insan hakları eğitimi verilmesidir. Bundan sonraki safhada ise, şirketin denetlenerek şeffaf bir ortamda, gerektiğinde hesap verilebilirliği olacak bir sistemde çalıştırılabilmesidir.

Dünya için yeni fakat büyük bir hızla yaygınlaşan bir sektörle karşı karşıyayız. Dünyadaki büyük ÖAGŞ'lerinden bazılarının 10.000'den fazla personel çalıştırdığı ve büyük kar elde ettiği bilinmektedir.[64]

[64] Montreux Document explanations; International Committee of the Red Cross; August 2009

Güvenlik sektörünün bu şekilde özel teşebbüse açılması çalışmaları, milli menfaatler dikkate alınarak, titizlikle gerçekleştirilmelidir. Ancak bu şekilde, gelişmeler gerisinde kalmadan menfaatlerimizi korumak ve ipleri her zaman elde tutmak mümkün olur.

Bu sektörün karlı olması yanında riskleri de oldukça yüksektir. Ancak, her şeye rağmen şunu söylemek mümkündür;

Bu sektörün en azından yakın gelecekte güçlü bir şekilde güvenlik konseptleri içerisinde kalmaya devam edeceği görülmektedir. Bu durumda hem uluslararası sisteme hem de taraflara zarar vermemesi için hukuk içinde hareket etmelidir. Aksi takdirde dünya, geçmişte yaşadığı kötü şöhretli paralı asker veya korsan örneklerini tekrar yaşayacaktır. Bu da, en fazla güçsüz olanlara zarar verecektir.

Bu sektörün uygun hareket etmesi gereken hukuk sistemi, hem ilgili ülkelerin kendi hukuk sistemlerinde alacakları tedbirler ve hem de iyi bir uluslar arası hukuk altyapısının kurulup uygulanması ile oluşabilecektir.

Kaynakça:

Kitaplar

Chesterman, S. (2008). 'We can't spy…if we can't buy! ': The privatization of intelligence and the limits of outsourcing 'inherently governmental functions'. *The European Journal of International Law*, 19(5): 1055-1074.

EMEKLIER, Bilgehan; GÜVENLİK STRATEJİLERİ DERGİSİ, 2011; A Compherative Analysis of the Security Concepts in Thomas Hobbes and John Locke S.104

EMEKLIER, Bilgehan; GÜVENLİK STRATEJİLERİ DERGİSİ, 2011; A Compherative Analysis of the Security Concepts in Thomas Hobbes and John Locke, S.99

Maslow, Abraham H.; Motivation and Personality; NY Harper, 1954; S.35-39,

Montreux Document explanations; International Committee of the Red Cross; August 2009

Peter W. Singer, "Corporate Warriors: The Rise and Ramifications of the Privatized Military Industry," , 26(3)

Rotschild, Emma,; What is security? International Security, Volume III, SAGE Library of International Relations Publications 2007, (Edited by Barry Buzan and Lene Hansen), S.11

Schreier, Fred, and Caparini, Marina; Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) Occasional Paper - №6; Geneva, March 2005; Privatising Security: Law, Practice and Governance of Private Military and Security Companies

Türkiye Odalar Borsalar Birliği Başkanlığı; 2014 yılı ozel_guvenlik_meclisi raporu; S.VII

Venter, A.J.; Casemate, 2006; War Dogs:*Fighting Other People's Wars. The Modern Mercenary in Combat*

İnternet

Birgün Gazetesi, Mustafa K. Erdemol' un haberi; 21.09.2016 08:51; http://www.birgun.net/haber-detay/haydi-goreve-128810.html; Erişim Zamanı 19. Ekim. 2016 23.49

Etymology Dictionary, http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=securit; Erişim zamanı 19 Ekim 2016, 15.47

Global Research, The Privatization of War: Mercenaries, Private Military and Security Companies (PMSC), Beyond the WikiLeaks Files, http://www.globalresearch.ca/the-privatization-of-war-mercenaries-private-military-and-security-companies-pmsc/21826, Erişim zamanı 19.Ekim.2016,20.12

https://global.britannica.com/topic/collective-security; Erişim zamanı 19.Ekim.2016,17.55

Kateri Carmola; Carmola Consulting Group LLC, http://www.carmolaconsulting.com/wp-content/uploads/2014/04/CCG_PSC_Dynamics.jpg, Erişim zamanı 19 Ekim 2016, 22.58

Memuruz.Net Haber Sitesi, 21. 09. 2016; http://memuruz.net/13-yasindaki-cocuga-parkta-tecavuz-girisimi-47470-haberi/; Erişim Zamanı 19. Ekim. 2016 23.54

Nicky Woolf , US News, in New York; Tuesday 14 April 2015 09.44 BST, https://www.theguardian.com/us-news/2015/apr/13/former-blackwater-guards-sentencing-baghdad-massacre, Erişim zamanı 19 Ekim 2016 20.35

Selber, Jesse, MPH; Jobarteh, Kebba MPH; From Enemy to Peacemaker, The Role of Private Military, Companies in Sub-Saharan Africa; http://www.ippnw.org/pdf/mgs/7-2-selber.pdf Erişim zamanı 19 Ekim 2016, 18.40

Switzerland Federal Department of Foreign Affairs web site; https://www.eda.admin.ch/eda/en/fdfa/foreign-policy/international-law/international-humanitarian-law/private-military-security-companies/montreux-document.html; Erişim zamanı 19.Ekim.2016,19.17

The ICoC Association web page; http://www.icoca.ch/en/history; Erişim zamanı 19.Ekim.2016,19.05

The Law Society Gazette, Iraq lawyers rescued, 14 August 2003, by Jeremy Fleming; http://www.lawgazette.co.uk/40090.article Erişim zamanı 19.Ekim.2016,11.27

The Privatization of War: Mercenaries, Private Military and Security Companies (PMSC)Beyond the WikiLeaks Files; first published by Global Research on November 08, 2010. http://www.globalresearch.ca/the-privatization-of-war-mercenaries-private-military-and-security-companies-pmsc/21826 Erişim zamanı 19.Ekim.2016 20.09

UN WG Presentations. http://www2.ohchr.org/english/issues/mercenaries/docs/UN_Working_Group_Presentation_Rev1.pdf Erişim zamanı 19 Ekim 2016 19.27

Working Group on the use of mercenaries, UNHR; http://www.ohchr.org/EN/Issues/Mercenaries/WGMercenaries/Pages/WGMercenariesIndex.aspx/ Erişim zamanı 19 Ekim 2016, 10.24

Diğer

Radio Interview with Gabor Rona; 21 Jul 2016 Erişim zamanı 19.Ekim.2016,18.57

Uluslararası Terörizm ve Stratejik Tesislerin Güvenliği

Erol Tatlı

Güvenlik Yönetişimi Derneği

Tarihsel Süreçte Terörizm

Terörün siyasi bir terim olarak Fransız Devrimi ile beraber ortaya çıkışı ve XIX. yüzyılda Fransız devriminin ihraç ettiği ulus-devlet modelinin Avrupa'da yaygınlaşması ile terörizmin yükselişi paralellik göstermiştir. Terörün vatanperverlikle eşanlamlı tutulduğu bu dönem boyunca, binlerce Fransız idam edilmiş ve binlercesi de hapsedilerek işkenceden geçirilmiştir. Terör dönemi sona erdiğinde, bu kelime artık utanç ve rezaleti çağrıştırır bir konuma gelmiştir.(1) (Ercan ÇİTLİOĞLU: Gri Tehdit Terörizm, (Ankara: Ümit Yayıncılık, 2006), 82.)

XX. yüzyıldan itibaren terörizm, sadece milli düzeyde değil, uluslararası düzeyde de sarsıcı bir boyut kazanmış ve hatta siyasi gelişmeleri belirleyici rol oynamıştır.

Günümüzde, terörizm, hedef ve kapsamı anlamında her ne kadar geçmişle benzerlikler gösterse de, iletişim, teknoloji ve silah sektöründe yaşanan yenilikler terörizmin şekil ve boyutlarını öngörülmesi zor bir noktaya taşımıştır.

1960'lardan itibaren terörizm, uluslararası çalkantılara paralel olarak ivme kazanmış,(Vietnam Savası 1960'ların başında başlamış, 1963'te Başkan Kennedy, 1967'de Che Guevara, 1968'de Martin Luther King öldürülmüş, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi, Baader-Meinhof çetesi, Geçici İrlanda Kurtuluş Ordusu, Japon Kızıl Ordusu ve İtalyan Kızıl Tugaylarının faaliyetleri tırmanışa geçmiştir.) 1970'lerde konvansiyonel askeri çatışma ve gerilla savaşları yerini şehir içi eylemlere bırakmıştır. Bir Japon intihar timi tarafından Tel Aviv-Lod havaalanına gerçekleştirilen baskın, Münich Olimpiyatları baskını ve bombalı mektup eylemleri, 1970'lerin öne çıkan uluslararası terör eylemlerini oluşturmaktadır.

Uruguay, Brezilya, Arjantin ve Kolombiya gibi Latin Amerika ülkelerinde 1960'ların sonuna doğru tırmanan terörist ve gerilla faaliyetleri, 1970'lerde yüzlerce can almıştır. Avrupa ve Japonya'da faaliyet gösteren terör grupları da kapitalizmi tarihe gömme hedefiyle eylemler düzenlemiş, İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA), Bask Euzkadi Ta Askatasuna (ETA) ve pek çoğu Filistin Kurtuluş Örgütü (PLO) bağlantılı Filistinli gruplar, siyasi amaçları için faaliyet göstermişler, ancak ulaşmayı başaramasalar bile seslerini duyurmayı başarmışlardır.

1970'lerin başında terörizmi uluslararası zeminde çözmeye yönelik bazı girişimler olmuşsa da, bazı ülkelerin ulusal kurtuluş hareketlerine gösterdiği destek ve ülkelerin siyasi hedeflerindeki çatışmalar bunu mümkün kılmamıştır. Aynı dönemde, bölgesel bağımsızlık hareketleri ile özellikle öğrenci çevrelerinde yaygınlaşan sınır ötesi devrimci ideoloji arasında bağlantılar kurulmuştur.

Soğuk Savaş'ın sonlarına doğru, Sovyetler Birliği'nin Orta Doğu'daki politikasında değişikliğe gitmesi ve bölgedeki radikal gruplara askeri ve mali desteğini çekmesi, bu dönemde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunu terörizmi mahkûm eden kararlar almakta cesaretlenmiştir. 1980'lerin ses getiren terör eylemleri arasında Tahran'daki ABD büyükelçilik ve konsolosluk personelinin rehin alınması (Kasım 1979-Ocak 1981), Amerikan yolcu uçağının ve İtalyan Achille Lauro gemisinin kaçırılması (1985) ve Lübnan'da çok sayıda kaçırma olayı örnek gösterilebilir. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın raporlarına göre 1975-1985 yılları arasında yaklaşık 5000 uluslararası terör olayı kaydedilmiş, ölü sayısı 1983 yılında 720 rakamına ulaşmıştır. 1980'lerde, aynı zamanda Guatemala, Uganda, Güney Afrika, Doğu Timor, Sili, Kamboçya vb. ülkelerde yoğun devlet terörü uygulamaları kaydedilmiştir.

11 Eylül 2001 ise, terörizmin boyutları bakımından bir dönüm noktası oluşturmaktadır. Bu tarihten önce, terörizm eylemlerinin çoğu konvansiyonel patlayıcıların kullanımından ibaret kalmış ve bunların en ölümcül olanlarında bile ölü sayısı yüzlü rakamları aşamamıştır. Ancak 11 Eylül'den itibaren terör örgütlerinin daha kapsamlı ve eşgüdüm içinde saldırılar planlamaya başlamışlardır. Bu dönemde canlı bombaların sayısı da olağanüstü bir şekilde artmış, eylemlerdeki kayıplar tahmin edilemez noktalara gelmiştir. Eylem öncesinde yapılan hazırlıklar, eylem sırasında gösterilen kararlılık, hedef seçiminde sınır tanımama, keşif faaliyetleri ve teknoloji kullanımı bu saldırıların gelecekte ne kadar büyük etkili olabileceğini öngörmemizde birer işarettir. 11 Eylül saldırıları, terörizm ile uluslararası insan hakları hukuku arasındaki ilişki bakımından da bir dönüm noktası oluşturmaktadır. Daha önceleri terörle mücadelede devletler kendi dinamikleri ve gerçekleri üzerinde hareket ederken, bu tarihten sonra terörle mücadelenin uluslararası bir zeminde çözülmesi gerektiği anlaşılmıştır. Başka bir deyişle terörizm tam anlamıyla küreselleşmiştir.

Terörizm, son dönemlerde insanoğlunun güvenlik ihtiyacına karşı en büyük tehdit halini almış ve uzun zamandan bu yana da uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Uluslararası ilişkilerin değişmesi ve farklılaşan güç dengeleri nedeniyle sınır savaşlarının azaldığı ve sınır içi savaşlara geçildiği günümüzde; ülkeler terörü psikolojik savaş ve stratejilerini belirlemede bir araç olarak kullanırlar. Terörün dış destek olmadan varlığını devam ettiremeyeceği bilinen bir gerçektir. Bir olgu olarak ele alındığında insanlık tarihi kadar eski olduğu ve insanoğlunun siyasi örgütlenmesine paralel bir gelişim gösterdiği görülen terörizm, soğuk savaş sonrası dönemde ortaya çıkmaya başlayan ve 11 Eylül saldırıları ile iyice belirginleşen süreçte, uluslararası politikanın belirleyici aktörü olmuştur. Tüm uluslararası kamuoyunu şok eden bu saldırının hemen ardından baskın güç konumundaki ABD önce Afganistan'a ardından da Irak'a yönelik askeri operasyonlar düzenlemiştir. Uluslararası hukuk açısından terörizmin tanımı ve terörizmin önlenmesi konusunda uluslararası hukuk alanında tüm devletleri bağlayıcı bir hukuk metninin olmayışı konuyu bir kez daha tartışılır hale getirmiş ve bu konuda ciddi adımlar atılması gerekliliğini gözler önüne sermiştir. Bu süreçte Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi, terörist saldırılardan ciddi şekilde mağdur olmuş devletlerin teröristleri barındıran, destekleyen veya onlara tolerans gösteren başka devlet ülkelerine karsı silahlı kuvvet kullanmalarını "meşru müdafaa" hakkına dayandırabileceklerini belirten kararlar almıştır. 11 Temmuz 2002'de toplanan Avrupa Birliği (AB) Bakanlar Konseyi'nin de insan hakları ve terörle mücadele konusunda kaleme alınmış ilk uluslararası hukuk metni olan "İnsan Hakları ve Terörle Mücadele

Hakkındaki İlkeler" kararını kabul etmiş olmaları; uluslararası hukuk alanında terörizmin önlenmesine yönelik gerekli adımların atılmaya başlandığını göstermektedir.

Bu noktada özellikle devletlerin farklı terörizm tanımlarından uzaklaşarak, ortak ve genel bir tanım üzerinde mutabakata varmaları konusu yaşamsal önemini devam ettirmektedir ki ancak bu olduğu takdirde terörizmin uluslararası alanda işbirliği çerçevesinde etkisizleştirilmesi mümkün olabilecektir. Mevcut durumda, terörizm eğer;

- Bir ülkede bulunan yabancılara veya yabancılara ait hedeflere yöneltilirse,
- Bir veya birden fazla devlet tarafından himaye edilen ya da desteklenen unsurlarca yapılırsa,
- Bir başka ülkenin veya uluslararası örgütlerin siyasetlerini etkilemek için yapılırsa, uluslararası nitelik kazanır, denilebilir.

Anlatılanları özetleyecek olursak, terörizm modern bir olgudur ve Fransız Devrimi'nin oluşturduğu fikri yapının üzerine Sanayileşme Devrimi ve beraberinde gelen iletişim, ulaşım, teknoloji vb. alanlardaki gelişmelerden beslenerek hayat bulmuştur. Söz konusu alanlardaki gelişmeler arttıkça ve yeni boyutlar kazandıkça terörün de yeni boyutlar kazanması kaçınılmaz olacaktır. Terörün yerel düzeyden ulusala, buradan bölgesele, buradan uluslararası alana ve küresel düzleme geçişi bahsedilen değişimlere paralel olarak yaşanacaktır. Uluslararası siyasi, ekonomik ve diğer sistemler ne kadar hassas ve kırılgan olur, karmaşıklık ne kadar artar ise teröre daha fazla açık olacaktır.

Terörün Gölgesindeki Kritik Altyapılar

Terörizm, her yönüyle bir bilinmeyenler yumağıdır. Terör eylemleri, tek kişiden 400-500 kişilik gruplara kadar değişebilen, basit eylemlerden karmaşık planlamalara uzanan, hedefi, icrası, sonuçları açısından planlayıcıların dahi zaman zaman öngöremediği pek çok değişkene sahiptir. Bu yüzden uluslararası terörün en önemli hedefi haline gelen ve stratejik öneme sahip kritik altyapı sistemlerinin korunması konusunda uluslararası işbirliği kaçınılmazdır. Özellikle petrol ve gaz boru hatları ve nükleer santraller gibi kritik enerji altyapılarının uluslararası işbirliği ve paylaşımla korunması hayati öneme sahiptir.

AB ve NATO son dönemde yaptığı zirvelerde, teröre destek veren ülkeler ve finans kaynakları konusunu gündeme getirmiş, terörün ulaştığı boyutları kapsamlı bir şekilde ele alma konusunda çalışmalar yapmıştır. Bugün teröristlerin insansız hava araçlarıyla boru hatlarına saldırdığı bilinmektedir. 20. yüzyılda bunlar hiç akla gelmezken günümüzde araçları, mahiyeti ve doğası da değişen teröristler modern teknolojiyi kullanabilir hale gelmiştir. Kritik enerji altyapılarına ilişkin tehdit ve riskler kapsamında terör örgütleri, çeteler, korsanlar her durumda ortaya çıkabilen esnek yapılar haline dönüşmüştür.

Teröristler, devletin ekonomik gücünü zayıflatma ve sabotaj maksadıyla askeri hedef olmayan, savunması nispeten zayıf, çabuk patlatılabilen hedefleri seçmektedirler. Bu saldırılarda ise bombalama, patlatma, canlı bomba eylemi, sabotaj ve rehin alma gibi taktiklerini kullanmaktadırlar. Teröristlerin kullandıkları yöntemlerin en önemlisi de gaz ve petrol girişlerini kesmektir. Bunu Kolombiya, Nijerya, Sudan, Cezayir, Irak, Suudi Arabistan gibi ülkelerde görmekteyiz. Demek oluyor ki Amerika, Çin, Rusya, Avrupa veya

Ortadoğu bir bütün olarak düşünüldüğünde, terörizm bir kişinin değil insanlığın küresel bir sorunu olarak tanımlanabilir.

Hangi tesisler kritik altyapı olarak kabul edilebilir? Bir ülkenin, 'iskeleti' olarak nitelendirilebilecek ve onun yaşamsal faaliyetlerini devam ettirebilmesi için vazgeçilmez olan kritik altyapılar literatürde, 'işlevlerini kısmen veya tamamen yerine getir(e)mediğinde toplumsal düzenin sürdürülebilirliğinin veya kamu hizmetlerinin sunumunun olumsuz etkileneceği, ulaşım, haberleşme, enerji, su, finans gibi sektörleri kapsayan ağ, varlık, sistem ve yapılar bütünü' olarak tanımlanmaktadır.(2)(Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı(AFAD), 'Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü', Kasım, 2014, ss.106.) Bununla beraber, dünyada özellikle 90'lı yılların ortalarından beri tartışılan ancak özellikle 2001 senesinden sonra yaygın kullanılmaya başlanan kritik altyapı tanımı üzerine bir uzlaşı bulunmadığının da altını çizmek gerekmektedir.

Kritik altyapıların güvenliğinin %100 sağlanması mümkün olmamakla beraber, her ülkenin kritik altyapı güvenliği rejimine yaklaşımı da birbirinden farklıdır. Örneğin ABD'de 1996'da imzalanan kanun hükmünde kararname ile 'Kritik Altyapıların Korunmasından Sorumlu Komisyon' kurulmuş, Avrupa Birliği ise konuyu 2004 yılında yayınladığı 'Terörizmle Mücadelede Kritik Altyapının Korunması tebliği ile konuyu sistematik olarak ele almaya başlamıştır.(3)(Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2014-2023 Kritik Altyapıların Korunması Yol Haritası Belgesi, Eylül 2014, ss.14. https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/123-20141010111330-kritikaltyapi-son.pdf)

Geçen zaman içinde kritik altyapılar, modern toplumun çağdaş yaşamındaki temel taşlardan biri olmuştur. Bu bir anlamda çağdaşlaşmanın ve gelişimin de etkisiyle gerçekleşmektedir. Bu bakımdan hem kritik altyapılar hem de boru hatları insan vücudundaki organlar ve damarlar gibi ülkelerin varlığını oluşturan bir konuma gelmiştir. Bu yapının korunması ve güvenliği, devletlerin ekonomilerinde de önemli bir rol oynamaktadır. Teröristlerin kritik tesisleri hedef seçmesindeki en önemli sebepleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Ekonomik olarak büyük değer taşımaları,

2. Genel veya kişisel sebeplerden dolayı kuruma duydukları nefret,

3. Devleti aciz duruma düşürerek itibarını zedelemek,

4. Toplumda panik ve korku yaratmak, güvensiz bir ortam oluşturmaktır.

Bireylerin internet/sosyal medya ağları ile baş döndürücü bir hale gelen bilgiye erişim imkân ve kabiliyeti, toplumun anlık bilgilere görsel ve yazılı olarak ulaşım yeteneğini kazanmaları potansiyel tehditleri arttırmıştır. Bu bağlamda büyük devletler kritik altyapı güvenliğine karşı tehditlerle daha iyi mücadele etmek için uluslararası antlaşmalarla desteklenen çözüm arayışlarına girmişler ve bu yöndeki çabalarını artırmışlardır.

Kritik altyapıların korunmasında kilit rollerin birincisi devlet, ikincisi ise kamuoyuyla beraber özel sektördür. Bu iki unsurun birlikte çalışması, çalışma sürecinde de birbirlerine doğru ve zamanında bilgi aktarmaları gerekmektedir. Bu, aynı zamanda siyasi, askeri ve sosyal açıdan ilişkilerin başarısını da ortaya koymaktadır.

Uluslararası Alanda Türkiye

NATO, üye ülkelerde yaşayan 900 milyon insanın can ve mal güvenliğini korumak gibi çok büyük bir sorumluluk altına girmektedir. Müttefikler, yeni bir süreç içerisinde kritik altyapıların korunması konusunda işbirliğine gitmektedir. Türkiye'nin bu konunun içerisinde bulunma sebebine değinilecek olursa, 80 milyona yakın nüfusa sahip bir ülke olarak enerji talebi hızla artmaktadır. Ayrıca, Türkiye aktör olarak da hem NATO üyesi hem de Avrupa Birliği'ne üye olmaya aday bir devlettir. Bu siyasal ve ekonomik yapının içerisinde Türkiye, jeopolitik konum olarak Karadeniz ve Akdeniz'in yanı sıra Ortadoğu ve Hazar Bölgesi'ni de içine alan geniş bir bölgenin merkezindedir. Bu sebeple Türkiye'nin ve aynı zamanda NATO'nun kritik enerji altyapı güvenliği konusuna çok daha fazla ağırlık vermesi gerekmektedir. Bunun yanında, Akkuyu Nükleer Enerji Santrali ile nükleer enerji üretimi alanına da girmek üzeredir. Bütün bunların Türkiye'nin enerji güvenliğini stratejik seviyelere çektiği değerlendirilebilir.

Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı projesini başarıyla hayata geçiren Türkiye, şimdi de Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP) projesi ile yaklaşık 35 milyar metreküplük gazı Avrupa'ya taşımayı planlamaktadır. TANAP, Azerbaycan'dan başlayıp Gürcistan, Türkiye ve Yunanistan'dan geçerek İtalya'ya ve diğer ülkelere ulaşacak olan çok farklı bir proje niteliği taşımaktadır. Bu proje uluslararası hukuk açısından çok taraflı bir güvenlik sorunu oluşturmakta, bu bağlamda Türkiye'nin de hattın güvenliğini nasıl sağlayacağı sorusunu gündeme getirmektedir. Güvenlik, özel şirketler tarafından mı sağlanacak yoksa ordu mu bu görevi üstlenecektir?

Türkiye, güvenli ülke olmak ve bunu devam ettirmek için nasıl bir strateji izleyecek?

Fiziki güvenlik, siber güvenlik ve insan güvenliğini konusunda hangi çalışmalar yapılacak?

Gelecekte boru hattı ve istasyon sayısı arttığında nasıl bir strateji uygulanması gerekecek?

Bütünleşik ve Kapsamlı Yaklaşım

Olası riskleri, tehditleri ve saldırıları her yönüyle değerlendirip bertaraf etmek için bütünleşik ve kapsamlı bir yaklaşım (integrated and comprehensive approach) sergilemek kaçınılmazdır. Uluslararası aktörlerin de dahil olduğu, kamu ve özel sektördeki ilgililerin tamamının katıldığı, tüm bu unsurların bir üst yapının çatısı altında yönetildiği bütünleşik bir yaklaşım, risk ve tehditlerin her yönüyle değerlendirildiği, saldırı öncesinde, sırasında ve sonrasında tüm aktörlerin görevlerinin tanımlandığı kapsamlı bir yaklaşım esas alınmalıdır. Bir terörist gibi düşünerek en zayıf ve en hassas noktaları tespit edilmeli, en kötü senaryolar hazırlanmalı ve bu çerçevede tatbikatlar gerçekleştirilmelidir. Muhtemel saldırılara ne kadar sürede ve ne şekilde müdahale edileceğini hesaplamak için simülasyonlar hazırlanmalı, sistem içinde bulunan itfaiye, polis ve olaya dâhil edilecek diğer aktörlere düşen görevler belirlenmeli ve tanımlanmalıdır. Bütün bunları organize edecek bir yapı oluşturarak model bir sistem kurulmalıdır. Bir saldırı olduğunda kimlerin ne zaman ve nasıl reaksiyon göstereceğine karar verilmelidir. Bu hususların ayrıntılı olarak belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede öncelikler; engelleme (prevention), koruma (protection) ve kurtarma (recovery) adımlarını kapsamaktadır. Reaksiyon süresi başarının anahtarıdır. Personelin nitelikli ve yeterli bilgiye sahip olması da hayati önem taşımaktadır. Bilgi ve istihbarat paylaşımına daha fazla özen

gösterilmesi gerekmektedir. Sistemin en kısa sürede tekrar emniyetli hale getirilmesi amacıyla bir yol haritası hazırlanması gerekmektedir. Hazırlık seviyesi yasal ve askeri olarak tespit edilmeli, fiziki olarak sistemlerin yeterliliği ölçülmelidir. Kurtarma ve tahliye işlemlerinin nasıl yapılacağı önceden belirlenmeli ve uygulamalı olarak tüm çalışanlara anlatılmalıdır. Bu konuda eğitimler verilmeli ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Bu sürecin en önemli noktası personelin eğitilmesi ve eğitim sürecinin devamlılığıdır. Risk ve tehditlerin önce tespit sonra teşhis ve ardından bertaraf edilmesi gerekir, bu da ancak bütünleşik ve kapsamlı bir yaklaşımla mümkündür.

Enerji Güvenliğinde Kamu-Özel Sektör İşbirliği

Kritik enerji altyapı güvenliği, değişik boyutları ile önem arz etmektedir. Türkiye'de özel sektör ve kamu sektörü diyalogunu gerekli kılan alanlardan en önemlisi, uluslararası yatırım da içermesi sebebiyle boru hatları taşımacılığıdır. Boru hatları taşımacılığında tarafların çeşitliliğinden dolayı oldukça karışık bir durum söz konusudur. Hem ulusal hem özel şirketler konunun tarafı olabilmekte, aynı zamanda uluslararası özel şirketler, devletler ve uluslararası kuruluşların da gerektiğinde konuyu takip etmesi gerekmektedir. Bu anlamda doğal gaz boru hatları taşımacılığında güvenliğin sağlanması, sadece devletlerin ya da bu konuda rol alan şirketlerin inisiyatifine terk edilemeyecek kadar önemlidir. Türkiye'de doğal gaz taşımacılığında BOTAŞ şirketi en azından iletim konusunda tekel konumundadır. Güvenlik konusunda da bulunulan bölgeye göre güvenlik hizmeti jandarma ya da polis teşkilatı yani İçişleri Bakanlığı'nın bünyesinde, devlet tarafından verilmektedir. Güvenlik hizmeti pahalı olduğundan bu durum şirketler açısından da faydalı olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de en çok düşünülen konulardan biri de terör örgütleri ve boru hatlarına düzenlenen saldırıların yaratabileceği maliyetlerdir. Terörle mücadele esasen fiziki olarak görülmektedir. PKK, Taliban ve El Kaide'nin özellikle Yumurtalık Boru Hattı'na zaman zaman sabotajlar yaptığı ve enerji akışını kesintiye uğrattığı bilinmektedir.

Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) anlaşmasına baktığımızda, Türkiye uluslararası bir anlaşmayla BTC Petrol Boru Hattı Şirketi'ne güvenliğini sağlama taahhüdünde bulunmuştur. Ancak verilen bu taahhüt sonrasında bir sorun çıktığı anda, örneğin enerji naklinin kesilmesi neticesinde oluşacak maliyet, devletten tazmin edilebilmektedir. Bu noktada bir risk alınmış olduğu ortadadır. Hâlbuki şirketle egemen devlet arasında bir ticari anlaşma olması, ticari olarak da yönetilebilir bir sistemin varlığı piyasa koşullarına daha uygundur. Bu konu elektrik sektöründe de önem kazanmaktadır. Türkiye'de elektrik sektöründe ciddi bir özelleştirme söz konusudur ve bunun daha da ileriye gitmesi beklenmektedir. Özellikle doğal gaz çevrim istasyonları, HES'lerin yapılmış olması, kömüre dayalı istasyonların özelleştirilecek olması, giderek yaygınlaşan rüzgâr tesisleri ve jeotermal tesisler artık özel yatırımlardır. Özel enerji şirketlerinin sayısı gün geçtikçe artmakta ve yatırımları çeşitlenmektedir. Bu şirketlerin yaptıkları yatırımlar da küçük çaplı değildir, dolayısıyla her biri güvenliğe ihtiyaç duymaktadır. Ancak doğal gaz çevrim santralleri gibi bazı büyük çaplı özel enerji şirketleri, bu ölçekte güvenlik sağlayacak kapasiteden yoksundur. Küçük HES'leri yapanlar ya da rüzgâr enerjisini üreten şirketler için ise bu durum söz konusu değildir fakat güvenliğe yatırım yapmaya güçleri yoktur. Bu çerçevede ciddi bir konu ortaya çıkmaktadır: Elektrik enerjisinin dağıtım sistemi ve özel enerji şirketleri güvenliğin sağlanmasında nasıl yardım alabilecek? Bu konunun etraflıca düşünülmesi

gerekmektedir. Aynı şekilde rafineriler, inşaatı başlamış olan Akkuyu Nükleer Tesisi ve Sinop'taki nükleer santral projesi de Türkiye'nin çok önemli kritik altyapılarıdır. Söz konusu tesislerde güvenliğin ne kadarını kamunun sağlayacağı, ne kadarını özel sektörün karşılayacağı ve bunun finansal yükünün nasıl bölüşüleceği üzerinde özenle çalışılması gerekmektedir. Kamu olarak güvenliği sağlamak ciddi siyasi sorumlulukları da beraberinde getirir. Fakat özel şirkette bunun gibi bir durum söz konusu değildir. Şirket personelleri mobildir; çalıştıkları firmayı sürekli değiştirebilirler ve bütün şirket sırları da onların tecrübelerindedir. Bu bağlamda, kamu-özel sektör işbirliğinde özel sektördeki güvenlik personelinin kamu güvenlik kültürü ile koordineli çalışma altyapısını geliştirmesi gerekmektedir.

Kamu güvenliğinin riske atılmaması ve daha da önemlisi şirketlerin sırlarının korunması için özel sektörde çalışan personelin de özel bir güvenlik incelemesinden geçmesi, bir çeşit akreditasyona tabi olması ve akredite olanların belli bir meslek kültürü içinde bu işi yapması önemlidir. Yani bilginin güvenliği ve bunun mahremiyetinin tam olarak temin edilmesi; bir sistem kurulmasına, özel sektörle kamu sektörü arasında akreditasyona ve karşılıklı güvene dayalı bir işbirliği zemininin sağlanmasına bağlıdır. Türkiye'de özellikle güvenlik sektörü reformu anlamında ciddi ilerlemeler kaydedilmiştir. 'Güvenliği sadece devlet sağlar' yaklaşımının yerini güvenlik sağlayan bütün aktörlerin belli normlar çerçevesinde çalışması ve o normların kamuya açık bir şeffaflığının olması anlayışı almıştır. Bu bağlamda da prosedüre bağlı bir güvenliğin oluşturulması önemlidir. Güvenlik farklı kurumlar tarafından sağlanıyor olabilir bunun nasıl sağlandığı daha ciddi bir mevzudur. Özel sektör ya da kamu sektörü olduğuna bakılmaksızın, belli bir servisin en üst kalitede temin edilebilmesi ve işbirliği içinde yapılabilmesi elzemdir. Bu açıdan güvenlikte ciddi bir kamu-özel sektör işbirliği gerekliliği söz konusudur.

Risk ve Tehdit Değerlendirmeleri

Güvenliğe ilişkin risk değerlendirmelerinin ekonomik boyutu önemli bir başlangıç noktasıdır. Bu noktada altyapı hizmeti yatırımlarının kendi masrafını çıkaran yatırımlar olduğu unutulmamalı, yüksek tutarlarda yatırım yapılması gerektiği ancak harcanan bu paranın geri döndüğü göz önünde tutulmalıdır. Enerji, ulaştırma, elektrik, su, gaz gibi tüm altyapılar ülkede ekonomik teşvik görevi görmesi, gelir getirmesi ve işsizliği azaltması yönüyle kendi kendini amorti edebilmektedir. Bu sebeple ekonomik durgunluk dönemlerinde altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi ülke ekonomilerinin canlanması için çok önemli görülmektedir. Bu durum özellikle son birkaç yıldır daha net bir şekilde gözlemlenebilmektedir.

Söz konusu bu yatırımlar çok değerli olduğu için olası tüm risklere karşı korunmaları gerekmektedir. Nitekim bir varlığın değeri ne kadar yüksekse korunma ihtiyacı da o kadar fazladır. Kritik altyapıları korumak için ne kadar paraya ve kaynağa ihtiyaç duyulduğu ise en temel sorudur. Bu kararlar genellikle bir dizi tartışma neticesinde yapılan niteliksel değerlendirmelere göre verilmektedir. Tüm bu tartışmalara noktayı koyacak olan şey ise özellikle nicel risk değerlendirmeleridir.

Günümüzde 11 Eylül gibi saldırıları engellemek için çok fazla koruma tedbiri alındığından böyle bir olayın tekrar gerçekleşmesi son derece düşük bir ihtimal olarak görülmektedir. ABD Hava Kuvvetleri bu tür saldırılara karşı hazırlıklıdır. Bu saldırı gerçekleşmeden önce yaşanan bazı olayların doğru değerlendirilmesi, saldırının öngörülmesini sağlayabilirdi diye düşünülebilir. 1994 yılında Eifel Kulesi'ne

uçakla bir saldırı girişimi oldu. Uçak yakıt ikmali yaparken Fransız komandolarının hücum etmesi sonucunda uçak düştü. Bu sayede saldırı önlenmiş oldu. New York'ta dönemin en yüksek gökdeleni olan Empire State Binası'na uçakla bir saldırı gerçekleştirildi ancak bina pek fazla hasar görmedi. Tarihten örneklerle de anlaşılabileceği üzere, risk değerlendirmelerinde temel ilke ilk saldırı gerçekleştiğinde sonrakilere kapı aralanmaması adına tedbir alınması gerekliliğidir. Winston Churchill'in "Tarihte ne kadar geriye giderseniz gelecekte o kadar ileriyi görürsünüz" sözünü hatırlamakta fayda var. Risk değerlendirmelerinde de bu çok önemlidir. Önce geçmişte yaşananlar ele alınır ve tarihte ne kadar geriye bakılırsa o kadar ileri görüşlü olunabilir.

Karşı olgusal bir bakış açısıyla tarihsel romanlar yazan ünlü Amerikan yazar Philip Roth'un "Tarih biliminin sakladığı şey, öngörülemeyenin yarattığı korkudur" sözünün ne anlama geldiği de düşünülmelidir. Tarihin büyük bir kısmı kazara gerçekleşen olaylardan oluşmaktadır. Tarih, ne yaşanabileceğinin farkına varılmasıdır. Gerçekleşmesi mümkün olan ama gerçekleşmeyen pek çok büyük olay mevcuttur, fakat biz bunları görmemekteyiz. Yalnızca geçmişte neler yaşandığına bakarak gelecekte böyle bir felaketle karşılaşıp karşılaşmayacağımıza dair öngörüde bulunabiliriz. Risk değerlendirmesinde temel ilke budur.

Terörizm modellemesinin başlıca özelliklerine bakıldığında, bunun temel süreç olduğu görülmektedir. Bir silahımız var, bir dizi saldırı noktamız var, korunmasız hedeflerimiz var, insan kaybı ve ekonomik zarar gibi sonuçları gözden geçirmemiz gerekiyor. Teröristler genellikle bir saldırıda en fazla zararı vermeyi amaçlamaktadır, bu yüzden elimizde bombalı saldırılar, patlamalar ve yangınlar var. Özel bir mekanizma kullanılarak binalar yıkılmakta, hatta kimyasal ve biyolojik-radyolojik silahlar kullanılmaktadır. Terörizmi anlama konusunda en önemli ilkelerden biri, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'nin kurucusu George Habash tarafından ifade edilmektedir: "Terörizm düşünen insanların oyunudur." Bir başka deyişle, teröristlerin düşünce ve hareket yapılarının anlaşılmasının yolu, terörizmin düşünen insanların oyunu olduğu ilkesinin bilinmesinden geçmektedir. Arap Baharı'nın yaşandığı 2011 yılına dönülecek olursa, birçok uzman cihat devrinin sonunun geldiğine ilişkin açıklamalarda bulunmuştu. El-Kaide terörü yavaş yavaş yok olmaya başlamış, Bin Ladin ele geçirilmişti. Uzmanlar cihatçı İslam savaşlarının sona erdiğini söylüyordu. Ancak cihatçıların kazanma isteği hafife alınıyordu. IŞİD ile birlikte iradelerinin hiçbir zaman azımsanmaması gerektiği, neler yaptıkları ve ne kadar çabaladıkları görülmüş oldu. Bu noktada çıkarılması gereken ders, terörizmin düşünen insanların oyunu olduğu ve buna göre hareket edilmesi gerektiğidir.

Fiziğin temelini oluşturan ilke 18. yüzyıla, Pierre de Maupertuis'ye dayanmaktadır. Pierre de Maupertuis şunu söylemektedir: "Doğa daima en basit yolları takip ederek sonuca ulaşır." Bu ilke atomların hareketinden evrenin evrimine kadar her süreç için geçerlidir. Büyük kuramcı ve savaş stratejisti Sun Tzu'nun sözlerinde de aynı yaklaşım görülmektedir: "Ordular suya benzer; su nasıl yükseklerden kaçarak düzlüklere doğru akarsa, ordular da güçlü olandan kaçar ve zayıflara saldırır." Asimetrik savaşın özünde bu yatmaktadır. Teröristler bu ilkeyi benimsemeseydi şu anki kadar güçlü olamazlardı.

Teröristlerin izlediği bazı temel ilkeler vardır. En fazla etkiyi yaratabilmek için hedefteki enerjiyi kullanmaktadırlar. Bu yüzden uçaklar, uzun binalar, barajlar ve rafineriler gibi tesislerdeki enerjiyi

kullanmayı seçmektedirler. Teröristler en az sorunla karşılaşacakları silahları ve daha önce denenmiş yöntemleri seçmektedirler. Hafif silahları tercih etmelerinin sebebi bu tür silahların daha önce denenmiş olmasıdır. Her şeyi korumak için yeteri kadar kaynak ve para bulunmadığından şu sorunun sorulması gerekmektedir: Hangi altyapıyı korumak istiyorsunuz?

Bir boru hattını korumak için çokça paraya, uzmanlığa ve deneyime ihtiyaç duyulmaktadır. Tüm enerji altyapıları için öncelikle nitelikli işgücü ve diğer kaynaklar açısından ihtiyaçların belirlenmesi, ardından ne kadar para harcanacağına karar verilmesi gerekmektedir. Bu koruyucu tedbirle son derece başarılı sonuçlara ulaşılmakta ancak elbette bunun için bir bedel ödenmesi gerekmektedir.

Terörizmle profesyonel olarak ilgilenen veya ilgilenmeyen herkesin bilmesi gereken önemli bir ilke bulunmaktadır: Kritik personel. Çünkü saldırı planlayan teröristler güvenliğin zayıf olduğu noktaları tercih eder. Hedef saptırma ilkesi çerçevesinde ise enerji hatları veya altyapılar yerine bu personel hedef alınabilir. Bu kapsamda güvenlik önlemleri şehrin her noktasında önemlidir. Yeterlilik analizi konusuna değinilecek olursa, 11 Eylül'den sonra Batılı ülkelerde, Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Avustralya'da son derece yoğun istihbarat çalışmaları yapılmakta ve bu sayede saldırı planlarının çok büyük bir kısmı başarısızlıkla sonuçlanmaktadır.

Bazı analizlerde bir saldırı planının engellenme ihtimali de hesaplanmaktadır. Eylem ne kadar büyükse, planın ortaya çıkma ihtimali de o kadar yüksektir. Pakistan'ın Abbottabad kentinde yakalanan Usame bin Ladin'in şu talimatı bu durumu açıkça ortaya koymaktadır: "ABD'ye yapılacak büyük bir operasyon için en fazla on kişilik bir grup oluşturun."

Son yıllarda az sayıda insanın dâhil olduğu eylemlere şahit olmaktayız çünkü bir planda çok fazla sayıda kişi bulunursa içlerinden birinin gizli planı ifşa etmesi yüksek ihtimal olarak değerlendirilmektedir. Terör faaliyeti düzenleneceği zaman temel prensip olarak sosyal ağ profilinin en aza indirilmesi yolu tercih edilmektedir. İki kardeşin katıldığı bombalı bir eyleme bakıldığında, kardeş olan teröristleri tespit etmek daha zordur çünkü kardeşlerin profili düşüktür ve aralarında iletişim kurmak için elektronik iletişim kanallarına ya da buna benzer yollara ihtiyaç duymamaktadırlar.

Sonuç olarak, terörizm risk değerlendirmesi yapılırken bilginin nasıl kullanılması gerektiği, izlenen yöntemlerin anlaşılması, teröristlerin risk azaltma konusunda karar alma süreçlerini kolaylaştırmak için neler yaptıkları, hazırlıklı olma ve müdahale gibi konular ele alınmıştır. Enerji alt yapılarında risklerin azaltılması, hazırlık ve müdahale konularında alınacak kararlarda öncelikle şu sorunun sorulması gerekmektedir: Bu kararları almak için hangi araçlar kullanılacaktır? Risk değerlendirmesinin amacı harcama önceliğinin belirlenmesine yardımcı olarak karar alma sürecini kolaylaştırmaktır. Bunun yanı sıra, daha verimli ve daha etkili terörizm risk yönetiminin yanı sıra, daha az kayıp ve daha az maliyetle risk yönetimi için de bir önkoşuldur.

Önlemler, İstihbarat ve Analiz

ABD'nin kurucularından Benjamin Franklin'in dediği gibi "Bir gram tedbir bir kilo tedavi kıymetindedir" (An ounce of prevention is worth a pound of cure). Diğer bir deyişle, yukarıda anılan tehditlere mani olmak için sektörde bir farkındalık oluşmaya başlamış ve bazı tedbirler alınmıştır. Bu noktada aşağıdaki tavsiyeler önem arz etmektedir: Risk analizi, kritik enerji altyapı güvenliği için olmazsa olmazdır ve her işin başıdır. Risk analizinin üç ana girdisi vardır:

1) Varlığın değeri,

2) Risk ve Tehdit,

3) Sistemdeki açıklar.

Hâlihazırda korunduğu sanılan bazı kritik enerji altyapı tesislerinin güvenliğinden sorumlu olanların çevresel farkındalığı hayret verecek kadar düşük bulunmuştur. Bu farkındalığın eksik olması varlığa yönelik tehdit unsuru hakkında bilgi eksikliğini de beraberinde getireceği için risk analizinin de doğru yapılması beklenemez. Bunun sonucunda da kurumun kıt kaynakları güvenlik amacıyla optimum bir şekilde kullanılmamış olur. Kritik enerji altyapı tesislerine karşı düzenlenen başarılı saldırıların incelenmesi, saldırganların daima detaylı bir planlama yapmış olduklarını ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle, bir tesise yönelik bu hazırlık gözetlemesinin tespit edilmesi, sabit bir tesise yönelik bir terörist veya kriminal saldırının önlenmesi veya etkilerinin azaltılması açısından son derece etkili olabilecektir. İstihbarata Karşı Koyma olarak bilinen Surveillance Detection veya Counter Surveillance, koruyucu bir tedbir olarak bu şekilde gelecek bir saldırıya karşı erken uyarı görevini yerine getirerek, önlenmesine yardım etmek üzere daha katı önleyici tedbirlerin alınmasını mümkün kılmaktadır.

Günümüzde Türkiye'de ve dünyada sabit tesislere yönelik olarak PKK dâhil teröristlerce giderek daha fazla araç bombası kullanılmaktadır. Bunların önlenmesi için hâlihazırda patlayıcı dedektör köpeğinden daha etkili ve pratik bir çözüm yoktur. Sadece boru hatları için değil sınır boyu güvenliği için de insansız hava araçları (UAV) teknolojinin gelişmesi ve ucuzlaması sebebiyle özel sektör tarafından da kırsalda keşif gözetleme için kullanılmaya başlanmıştır.

Teknoloji ne kadar gelişse de insan kaynaklı istihbaratın (HUMINT) yerini alamamaktadır Bir kritik enerji altyapı tesisinin kendi personeli en kıymetli ve ucuz istihbarat kaynağıdır. Fakat maalesef eğitim ve isteklendirme eksikliği sebebiyle bu kaynak çoğu kez yeterince değerlendirilmemektedir. Güvenlik fonksiyonunun sadece kurumun bir biriminin değil o kurumda çalışan her personelin sorumluluğu olduğu kültürü yaygınlaştırılmalıdır.

Güvenlikte insan faktörü

Tesis güvenliği denilince akla yüksek duvarlar, tel örgüler, ana girişte yapılan detaylı aramalar, kameralar vb. akla gelmektedir. Bunlar fiziki güvenlik önlemleridir. Güvenlik zincirinin en zayıf halkası insandır. İnsan faktörünün güvenlik katmanlarının tamamında rolü ve görevi vardır. Kritik tesislerin birçoğunda çalışan personele ilişkin bilgilere kolayca ulaşmak mümkündür. Bunlarla iletişim kurmak hatta sosyal

medya üzerinden zayıf ve güçlü yanlarını tespit etmek günümüzde çok da zor bir olay değildir. İyi bir sosyal ve biyografik analiz sonucu beyinleri ele geçirmek, terör örgütlerinin, hatta düşman devletlerin sıkça kullandığı bir yöntemdir. Stratejik öneme sahip tesiste çalışan kritik personelin bazıları tehdit, şantaj ya da tespit edilen zaaflarının kullanılması sonucu karşı taraf tarafından kullanılabilir, hatta kullanılan kişi bunun farkında olmayabilir. Sistemin nasıl zayıflatılacağı, devre dışı bırakılacağı ya da günlerce kilitleneceği bu tür personelin özel bilgi alanının konusudur, tespiti ve ispatı çok zordur.

Söz konusu kritik personel sadece çeşitli yöntemlerle ele geçirilerek değil, imha edilerek de sisteme büyük zararlar verilebilir. 11 Ocak 2012'de İran'ın Natanz Nükleer tesisinde görevli nükleer fizikçi Mustafa Ahmedi Roşan, aracına yaklaşan bir motosikletlinin yapıştırdığı mıknatıslı bombanın patlaması sonucu hayatını kaybetti. Bu, son birkaç yılda benzer şekilde öldürülen ve aynı tesiste çalışan beşinci bilim adamıydı.

Eski ABD başkanlarından George Bush 19 Ocak 2005'te CNN'e verdiği mülakatta, insan istihbaratı konusunda eksikleri olduğunu, insanların takip edilmesinin, telefon konuşmalarını dinlenmesinin mümkün olduğunu, ancak beyinlerinin okunmasının mümkün olmadığını ifade etmiştir. Gerçekten de elde edilen istihbaratı anlamlandırabilmek çoğu zaman insan istihbaratı ile mümkündür ve henüz yerine konabilecek bir teknoloji bulunamamıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

Kritik altyapılar, aksamaları ya da bozulmaları halinde sosyal ve ekonomik yaşama ciddi zarar verebilecek fiziksel mekânlar, sistemler veya organizasyonlar olarak tanımlanmaktadır. Son zamanlarda enerji başta olmak üzere tüm kritik altyapılara gerçekleştirilen fiziksel-siber terör saldırılarının sayısında dünya genelinde bir artış gözlenmektedir. Bu değişen tehdit ve risk ortamında, kritik altyapıların korunması konusunda bütünleşik ve kapsamlı bir yaklaşım geliştirmek, kamu ve özel sektörler arasında işbirliğini tesis etmek hayati önemdedir.

Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), dengeli enerji politikaları oluşturmanın üç hayati unsurunu, enerji güvenliği, ekonomik gelişme ve çevrenin korunması olarak yeniden tanımlamaktadır. Buna göre, enerji güvenliği, petrol ve gaz tedarikinin yanı sıra yenilenebilir enerji kaynakları ve istikrarlı enerji piyasalarının oluşmasını sağlayacak yeni politik tedbirlerin koordinasyonunu öngörmektedir.

Kısacası, ülkelerin 'kritik altyapı güvenliği' yönetişimi birbirinden farklılaşırken, kritik altyapı güvenliği sorunlarının çözümü için tek bir reçete mevcut değildir. Bu alan kamu-özel sektör işbirliğinin şart olduğu, bütüncül bir anlayış gerektirmektedir. Ayrıca, kritik altyapı güvenliğinin yalnızca ulusal bir konu olmadığı unutulmamalı ve bu noktada uluslararası işbirliğinin gerekliliği bilinmelidir.

Her enerji sisteminin algıladığı güvenlik açığı farklı parametrelerde mevcut olabilir. Sisteme yönelik tehditler farklı sınıflandırmalara tabi kılınarak, güvenlik riskleri ve potansiyel tehditler önceden tanımlanabilir. Bu suretle, olası aksaklıkların ortaya çıkmasında panik ve kaos ortamının da önüne geçilmesi sağlanabilir. Öte yandan bu yöntem, personelin sürekli alarm ve saldırılara karşı hazırlıklı olmasına da imkân verebilecektir. Daha somut ifadesiyle kurulacak doğru sistem, tehlike halinde takip

edilecek işlemlerde kimin neyi, nasıl yapacağı yolundaki görev tanımlamaları fiilen hayata geçirilmiş olur. Doğru bilgi ve istihbarat, bir sistemin güvenli ve sağlıklı çalışmasındaki en önemli unsurdur. Bilindiği üzere, güvenlik riski, en rasyonel şekilde, potansiyel tehditlerin analizi yapılarak değerlendirilebilir. Kötü niyetli girişimler, doğal afetler ve kazalar gibi tehditlerin yapısal olarak birbirinden farklı olduğunun altı çizilmelidir. Öte yandan, tehdit düzeyinin bilinmesi, koruma sisteminin ne kadar etkili olacağının hesaplanması açısından gereken bilgilerin toplanması için gereklidir. Bilgiler toplandıktan sonra tehdit türü, tehdidin kapasitesi ve aciliyet, saldırı kolaylığı tedbirleri ve doğal tehditler/kazalar gibi kaynaklara göre sınıflandırma yapılır.

Güvenlik birimleri, tehdit kaynaklarını bir genelleme içinde değil, her tehdidi ve yapıyı kendi dinamikleri içinde değerlendirmelidir. Terör örgütlerinin benzer yanları olduğu kadar farklılıkları da vardır. Devletin değişen doğasına paralel olarak hatta çok daha hızlı bir şekilde terör örgütlerinin de doğası değişmektedir. Bu değişim ve gelişim terör örgütlerinin esnek yapısı içinde çok farklı yöntemler, profiller ve motivasyonlar ortaya çıkarabilir. Terörle mücadele sadece silahlı mücadele değildir. Bu büyük bir yanılgı olur. Ekonomik, siyasal, hukuksal ve sosyal alanlarda mücadele de en az silahlı mücadele kadar önemlidir.

Denizyolları Tesisleri ve Araçlarının Güvenliği

N. İsmet HERGÜNŞEN

Denizlerin Önemi

"Denizlere hâkim olan, cihana hâkim olur" sözü 16'ncı yüzyılda Osmanlı Donanmasının Büyük Amirali Barbaros Hayrettin Paşa'ya atfedilmiş bir sözdür. Mahan, Corbett ve birçok diğer deniz teorisyenleri tarafından söylenmiş benzer sözler de mevcuttur. Hepsinin üzerinde durduğu ortak nokta "Deniz Gücü'nün geçmişte olduğu gibi, bugün ve gelecekte de dünya düzeninin göbeğinde olması ve denizlerin güvenliğinin tüm paydaşların katılımıyla sağlanmasıdır..."

Bu potansiyeli değerlendiren uluslar, küresel sistemde söz sahibi olmaya devam edecekleri gibi, varlık ve refahımızın sigortası deniz alanlarında ki istikrarın sağlanması için deniz güvenliği için azami işbirliğinde bulunmak zorundadırlar.

Geçmişte, deniz ortamının ana kullanım amacı ulaşım ve ticareti kolaylaştırmasıydı. Deniz stratejileri sadece deniz kontrolüne odaklanır ve deniz güvenliği tarihsel olarak bir güç meselesi ile genellikle bir gücün kaygısı olarak görülürdü. Ancak bugün basit ticaret ve ulaşımın dışında, denizler bize birçok ekonomik faaliyet alanı sunduğu gibi denize kıyısı olsun/olmasın tüm devletlerin de ilgi alanını oluşturmaktadır.

Bir deniz subayı, bir kaptan, ya da bir araştırmacı, kim olursanız olun, deniz ve denizle ilgili konularla uğraştığınız sürece, bu gelenek ve görenekler sizi etkiler. Çünkü bayraklarımız ve ülkelerimizin politik tutumlarına bağlı kalmaksızın bizler, dünyanın en büyük doğal kaynağını kullanıyor ve bu ortamın çetin koşulları bize karşılıklı saygıyı ve gurur duyduğumuz birçok erdemi de öğretmiş oluyor.

Günümüzde, deniz yetki alanları

-Milli yetkiye tâbi deniz kesimi (İç sular, karasuları)

-Milli yetki ötesinde kalan Açık Denizler kesimi " (Bitişik bölge, kıta sahanlığı, münhasır ekonomik bölge, açık denizler, uluslararası deniz yatağı, saha)

Kapsamında, uluslararasında artan anlaşmazlıklara ilave olarak, küresel güvenlik ortamında ortaya çıkan yeni risk ve tehditler deniz ortamını ve denizcilik sektörünü ziyadesiyle etkilemektedir.

Deniz subaylığımın ilk senelerinde kimse asimetrik tehdit, terörist saldırı, ya da göçmen kaçakçılığından bahsetmezdi. Fakat bugün, yeni aktör ve riskleriyle deniz güvenliği kavramı, yaygın kullanımına rağmen kolay tanımlanabilecek bir terim değildir. Maruz nedenle, deniz güvenliğini sağlamak hepimiz için en temel zorluklardan biridir. Denizlerden en iyi şekilde faydalanmak için hepimizin güvenliğe ihtiyacı var, ancak geleneksel yaklaşımların bu zorluklara çözüm getirmekten oldukça uzak olduğu da yadsınılmaz bir gerçektir.

Güvenlik Durumu

İkili ya da çok taraflı bölgesel ve küresel rekabet unsurlarını bir arada barındıran çevre denizlerimizdeki istikrar ile hak ve menfaatlerimizin korunması, Türkiye'nin güvenlik ve ekonomik çıkarları açısından her zamankinden daha önemli hâle gelmiştir.

Türkiye'nin deniz yetki alanları, kara ülkemizin yarısından fazla bir yüz ölçümüne sahip olmakla birlikte, bu alanların sınırları önemle vurgulamak isterim ki, sadece Karadeniz'de antlaşmalarla belirlenmiş durumdadır. Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin güvenliği de dahil Türkiye, Montrö Rejiminin muhafazasına yönelik yükümlülüğü, en gergin dönemler de dâhil olmak üzere, azami hassasiyetle ve tarafsızlıkla yerine getirmiş ve getirmeye devam ederek, bu vesileyle de dünya barışına önemli katkı sağlamaktadır.

Ege'de mevcut açık deniz alanlarının korunması, Türkiye için hayati önem taşımakta, Doğu Akdeniz'deki güvenlik ortamını belirleyecek en önemli uyuşmazlık konusu ise deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasıdır. Kıyıdaş ülkeler arasında karşılıklı güvenin tesis edilmesi ise tüm tarafların birbirlerinin siyasal ve toprak bütünlüğüne saygılı, istikrar odaklı bir politika izlemesi halinde mümkün olabilecektir.

Küreselleşmenin karşılıklı bağımlılığı her geçen gün önemini artırdığı günümüzde, denize kıyısı olan her ülke bizim komşumuzdur. Küresel ölçekte deniz ortamındaki gerilim potansiyelinin en yüksek olduğu bölge olarak, dünyanın jeoekonomik ve jeostratejik ağırlık merkezi haline gelen Asya Pasifik ve Ortadoğu ön plana çıkmaktadır. Dünya üzerindeki kritik geçitlerden Türk Boğazları, Cebelitarık Boğazı, Süvevş Kanalı ve Babül Mendep Boğazı'ndaki seyir serbestisinin güvenli olarak idamesi ülkemizi yakından ilgilendirmektedir.

Soğuk Savaşı takip eden yıllarda NATO ve sonrasında AB'nin girişimleri ile tesis edilen güvenlik mimarisi artık sorgulanmaya başlanmıştır. Soğuk Savaş sonrasının tek kutuplu dünyasının çok kutuplu bir yapıya evrildiği, geleneksel güç merkezlerinin müdahale iradesi ve kapasitesinin azaldığı, yükselen güçlerin ise küresel düzene nasıl entegre olacaklarının belirsizliğini koruduğu bu süreçte, kapsayıcı ve istikrarlı yeni bir düzen tesisini kolaylıkla sağlayamayacağı hususu da bir gerçektir.

Uluslararası Hukukta Deniz Güvenliği :

Gelişen dünyada güvenlik sorunları çeşitli ve her geçen gün öngörülemez bir karmaşıklığa sahiptir. Söz konusu karmaşıklık ve karşılıklı bağımlılık gelecekteki krizlerin niteliğini belirleyecektir. Başka bir deyişle, dünya coğrafi olarak kümelenmiş ve iç içe geçmiş birbirini etkilemeye eğilimli kriz faktörlerinden oluşan çoklu krizlerle karşı karşıya gelebilecektir. Denizcilik sektörüne yönelik başlıca tehditler; düzensiz göç, uyuşturucu-silah kaçakçılığı, kaçak yolcular, deniz haydutluğu ve terörizm olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Teröristlerin kontrolü zor geniş deniz alanlarında, bugüne kadar sayıları az da olsa ekonomik ve psikolojik etkileri olan, dikkat çekici asimetrik saldırılar düzenleyebildikleri ve bu sayede hedef ülkelere ciddi zararlar verdikleri görülmüştür (Achille LAURO, Avrasya Feribotu ve Kabatepe Feribotunun kaçırılması, USS Cole ve MV Limburg'a gerçekleştirilen saldırılar).

Uluslararası denizcilik camiası deniz güvenliğine yönelik ortaya çıkan bu yeni tehdidin geleneksel korsanlıktan gelen tehlikeden çok daha ciddi olduğunun farkına vararak, yeni durumu kapsayacak yeni bir hukuki rejime ihtiyaç olduğu konusunda mutabık kalınmıştır. Bu nedenle, Achille Lauro olayına cevaben Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) Genel Kurulu bir karar çıkarmış ve bu karar da gemilere yönelik korsanlık, silahlı soygun ve diğer yasadışı fiillerin sayılarının artıyor olmasından endişe duyulduğu ifade edilmiş ve gemilerin emniyeti ile mürettebatın ve yolcuların güvenliğini tehdit eden yasadışı fiilleri önlemek için tedbir alınması çağrısında bulunulmuştur.

Bu hususa ilişkin,

-Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair (SUA Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation) Sözleşme 1988 yılında kabul edilmiş,

-Kıta Sahanlığında bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokol de ayrıca 1992 yılında yürürlüğe girmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 11 Eylül 2001 tarihinde yapılan terör saldırılarında uçakların bir terör silahı olarak kullanılması nedeniyle gemilerin de denizde bir terör silahı olarak kullanabileceğinden hareketle, Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşmeye Ait 2005 Protokolü'yle Sözleşme' de suç kavramına eklemeler yapılmış, şüpheli durumlarda ilgili tarafların işbirliği yapmalarına dair kurallar belirlenmiş ve üzerinde suç işlendiği veya işleneceği düşünülen gemilere çıkılmasına, suçluların geri verilmesine ve kitle imha silahlarının deniz yoluyla naklinin önlenmesi için ağır cezalar konulmasına dair yeni düzenlemeler getirilmiştir.

IMO' nun Deniz Emniyeti Komitesi (MSC) gemilere, limanlara, açık denizde bulunan terminallere ve diğer tesislere yönelik terörist saldırılardan deniz ticaretini korumak amacıyla Uluslararası Gemi ve Liman Güvenliği (ISPS) Kodu' nu ortaya çıkmıştır. ISPS Kod kapsamında sözleşmeye taraf devletlere verilen önemli sorumluluklar ise aşağıda sıralanmaktadır.

-Uygulanabilir güvenlik seviyesinin belirlenmesi,

-Gemi güvenlik planlarının onaylanması veya daha önce onaylanmış bir plana ilişkin değişikliklerin tasdik edilmesi,

-ISPS Kodu gereklerine göre gemilerin uygunluğunun doğrulanması ve Uluslararası gemi güvenlik belgesinin düzenlenmesi,

-Liman tesisi güvenlik sorumlusu atanması gereken liman tesislerinin belirlenmesi,

-Liman tesisi güvenlik değerlendirmesinin varsa değişikliklerinin tamamlanmasının ve onaylanmasının sağlanması,

-Gemilere ve liman tesislerine kontrol ve uygunluk önlemlerinin belirlenmesi,

-Onaylanmış planların test edilmesi,

-Gerekli bilgilerin IMO' ya, gemilere, şirketlere ve liman tesislerine iletilmesidir.

ISPS Kod' a tâbi her gemide "Uluslararası Gemi Güvenlik Belgesi", ISPS Kod' a tâbi limanların da "Liman Tesisi Güvenlik Belgesi" bulundurması gerekmektedir. Her devletin denizcilik idarelerinin gemileri ve liman tesislerini ISPS Kod hükümlerine uygunluk açısından denetlemesi ve gerekli tedbirleri alması lazımdır. Hedefleri gerçekleştirebilmek amacıyla ISPS Kod' da yer alan işlevsel gereklilikler şunlardır:

-Güvenlik tehditleri ile ilgili bilgilerin toplanması, değerlendirilmesi ve ilgili taraf devletler ile bu bilgilerin alışverişi,

-Gemiler ve liman tesisleri için iletişim protokollerinin hazırlanmasının zorunlu kılınması,

-Gemilere, liman tesislerine ve bunlara ait yasak bölgelere izinsiz girişlerin önlenmesi,

-İzinsiz silahların, patlayıcıların gemilere ve liman tesislerine sokulmaması,

-Güvenlik tehditleri ya da güvenlik olaylarına karşılık alarm vermeyi sağlayan araçların edinilmesi,

-Gemi ve liman tesisi güvenlik planlarının, güvenlik değerlendirmeleri esas alınarak hazırlanmasının zorunlu kılınması,

-Güvenlik Planları ve işlemlerine aşinalığı sağlamak için eğitim, talim ve tatbikatların zorunlu kılınması.

Görüldüğü üzere, ISPS kod liman devletlerine tanıdığı yetkilerin kapsamını daha da genişletmiştir. Özellikle 11 Eylül saldırılarının ardından uluslararası toplumun gündemine oturan terör gerçeği, güvenlik kavramının da değişim geçirmesine sebep olmuş ve bu hususta, liman devletlerine son derece önemli yetkiler tanınmaya başlanmıştır.

Türkiye'de Deniz Güvenliği :

Türkiye, 1974 Denizde Can Emniyeti Uluslararası Sözleşmesi SOLAS (International Convention for the Safety of Life at Sea)'a taraf olup Sözleşmeyi ve ISPS Kodu uygulamaktadır. ISPS Kod Uygulama Kılavuzu kurallara açıklık getirmek ve prosedürleri tanımlamak amacıyla yürürlüğe konulmuş olsa da, ikincil mevzuat olarak herhangi bir hukuki metin bulunmamaktadır. Kaldırılan Denizcilik Müsteşarlığı zamanında 20.03.2007 tarih ve 26468 sayılı Uluslararası Gemi ve Liman Tesisi Güvenlik Kodu Uygulama Yönetmeliği yürürlüğe konulmuştur.

Ayrıca, Türkiye küresel terörle mücadele ve işbirliği konularını ele alan "1988 tarihli Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair SUA Sözleşmesi" ne 1998 yılından beri taraftır. Kıta sahanlığında bulunan sabit platformlara karşı yasadışı eylemlerin önlenmesine dair 2005 Protokolünü ise 1/4/2009 tarihli ve 5854 sayılı Kanun ile uygun bularak 11/12/2009 tarihli ve 2009/15674 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylamıştır. Sözleşme'nin 16/2 maddesinin verdiği yetkiyle, uyuşmazlıkların zorunlu çözümüne ilişkin olarak 16/1 maddesine çekince konulmuştur.

(Madde 16 1. iki veya daha fazla Âkit Devlet arasında, bu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanması ile ilgili olarak ortaya çıkan ve makul bir süre içinde müzakere yoluyla halledilemeyen bir anlaşmazlık, bunlardan birinin isteği üzerine hakeme havale edilecektir. Tahkim için talepte bulunulan tarihten itibaren 6 ay içinde taraflar hakem heyetinin kuruluşu konusunda bir anlaşmaya varamazlarsa, taraflardan biri, Milletlerarası Adalet Divanının statüsü uyarınca yapılacak bir müracaatla anlaşmazlığı anılan Divana götürebilir.)

Türkiye, deniz haydutluğu dünya deniz ticaretini ciddi şekilde etkilemeye devam ederken bu sorunla mücadele etmek için, Aden Körfezi/Somali kıyılarında tavsiye edilen güvenlik koridorlarını kullanarak seyir yapılmasından ulusal konvoy geçişlerinin kullanılmasına kadar birçok önleyici tedbir almaktadır. Nitekim, artış gösteren deniz haydutluğu faaliyetleri neticesinde bölgeden geçiş yapacak gemilerin

güvenliğini sağlamak amacıyla oluşturulan "Uluslararası Tavsiye Edilen Güvenlik Koridoru (IRTC)" dan geçen gemilerin güvenliği, Deniz Kuvvetleri Komutanlığımıza bağlı harp gemilerimizin de katılımıyla oluşturulan Uluslararası Deniz Gücü tarafından sağlanmaktadır.

Bununla birlikte, Aden Körfezi/Somali kıyılarında artış gösteren deniz haydutluğu faaliyetleriyle ilgili olarak;

-Deniz alanından geçiş yapacak Türk bayraklı/Türkiye bağlantılı ticaret gemilerinin geçiş bilgilerinin bölgede görev yapan askeri gemilere bildirilmesinin kolaylaştırılması,

-Gemilere imkân ve kabiliyetler elverdikçe koruma hizmetinin sağlanabilmesi,

-Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (UDHB) tarafından yayımlanan duyuruların ve gerek ulusal ve gerekse de uluslararası organizasyonlar tarafından yayımlanan ve rehber niteliğinde olan bilgi ve belgelerin gemi kaptanlarına, donatanlarına ve acentelerine daha hızlı ve etkin bir şekilde duyurulabilmesi amacıyla "www.denizticareti.gov.tr" web sayfasında yer alan Deniz Haydutluğu Bilgi Sistemi üzerinde düzenli olarak güncel duyuru ve bilgiler yayımlanmaktadır.

Günümüzde, deniz haydutluğu ile mücadele kapsamında bahsi geçen önlemlere ek olarak gemi işletici şirketler, deniz haydutluğu açısından yüksek riskli bölgelerden geçiş yapılması esnasında gemilerinde özel sözleşmeli silahlı güvenlik personeli bulundurmaktadır. Hâlihazırda Türk mevzuatında bu uygulamaya ilişkin Türk bayraklı gemiler hakkında bir düzenleme bulunmaması ve sektörden gelen ciddi talepler neticesinde Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü koordinesinde ilgili kurum ve kuruluşlarca çalışmalara devam edilmektedir.

Öneriler

Deniz Emniyeti ve Güvenliği politikalarının oluşturulmasında mevzuat önemli bir yer tutmaktadır. İlerleyen dönemde mevzuatımızın AB ve uluslararası standartlara uygun hale getirilmesinde yapılacak çalışmalara ışık tutması amacıyla bazı öneriler sunulmuştur.

-Deniz güvenliği konusunda ülkemizin de, deniz alanlarında karşılaşabileceği risk ve tehditler bağlamında AB olduğu gibi kapsamlı bir deniz güvenliği stratejisi oluşturması, bölgesel deniz stratejilerinin içinde yer alması, deniz çevresinde ortak bilgi paylaşım çevresini geliştirmek için çaba göstermesi ve deniz sorunlarını izleme ve yanıt verme yeteneğini geliştirmesi önem arz etmektedir.

-Deniz güvenliğinde öncelik verilecek alanların belirlenmesi suretiyle bulunduğumuz bölgedeki deniz ticaretine yönelik rekabet gücünü artıracaktır. Bu itibarla, ülkemizde "özellikle e-navigasyon, balıkçı gemilerinin emniyeti, tehlikeli yüklerin taşınması, deniz taşımacılığı rotalarının incelenmesi ve deniz güvenliğine ilişkin ortak bir bilgi sistemi kurulmasına yönelik inovasyonun ve inisiyatiflerin teşvik edilmesi" konularını kapsayan bir takım projeler gerçekleştirilebilir. Hatta deniz emniyeti ve güvenliğine ilişkin bölgesel bir icra komitesinin kurulmasının da faydalı olabileceği değerlendirilmektedir.

-Hâlihazırda Türk mevzuatında gemilerin güvenliğinin sağlanmasına ilişkin olarak gemilerde özel güvenlik personeli uygulaması konusunda "5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanuna" Gemilerde Özel Güvenlik Personeli bulundurulması ile ilgili bir maddenin ivedi olarak eklenmesi deniz ticaretimizin güvenli bir şekilde sürdürülebilmesi açısından faydalı olacaktır.

-Ülkemizin bulunduğu coğrafi konum da karşılaştığı/karşılaşabileceği belirsiz riskler nedeniyle marina, yolcu tekneleri ve yanaştıkları iskeleleri de içerecek şekilde ISPS uygulamaları bağlamında yeni mevzuat oluşturulması da yararlı olacaktır.

Stratejik Tesislerin Güvenliği Örneğinde Nükleer Tesislerin Güvenliği

Mustafa BASIM

Tesis güvenliği başlığı altında kritik veya stratejik sınıflandırması yapıldığında en başa nükleer tesisleri yerleştirmek yanlış olmayacaktır.

Nükleer tesis fiziki güvenliği birçok doğal ve insani faktörlere bağlıdır. Bu faktörlerin çokluğu ve bazılarının öngörülemez oluşu, karmaşık ve etkili bir koruma ve güvenlik sisteminin oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır.

Nükleer santrallerin korunmasını bu derece önemli hale getiren etken, kullanılan nükleer yakıttan kaynaklanmaktadır. Diğer enerji kaynakları ile kıyaslandığında muazzam bir enerji kaynağı olan nükleer yakıt; varlığı, taşınması, atık hali ve tüm bu süreç için kullanılan bilgi ile büyük bir risk oluşturmaktadır. Doğal afetler, kaza, tesis dışından yapılabilecek bir saldırı, olası bir çalışanın sabotajı veya bir siber saldırı sonucu reaktörde meydana gelebilecek bir radyasyon sızıntısının ulusal ölçekte sosyal, ekonomik, siyasal sonuçları ile uluslararası itibar boyutunda ağır sonuçları olabilir.

Nükleer enerji tesisleri hem inşaat hem de işletme aşamalarında olası kaza ve saldırılara maruz kalabilirler. 1978'de İspanya/ Lemoiz NGS inşaatının sabote edilmesi, 1982 Fransa/Phonix NGS inşaatına roketle yapılan saldırı, İsrail tarafından Suriye ve Irak'a yapılan saldırılar örnek olarak verilebilir. Bu nedenle proje aşamasından başlayıp işletme aşaması boyunca hatta tasfiye aşaması sonuna kadar devam eden süre boyunca kesintisiz olarak güvenliğin sağlanması bir mecburiyet haline gelmektedir.

Nükleer tesisi fiziki güvenliği; sistem, kaynak ve yönetim olarak en karmaşık sistemdir. Nükleer yakıtın sağlıklı olarak işletilmesi süreci, yakıtın ve atığının korunması süreci, tüm bu sistemi yürüten sistem ve bilgiye sahip insanların korunması, yakıtın taşınması, depolanması karmaşık ve iç içe geçen sistemler eliyle yürütülmektedir. Bu sistem olası çalışan, hatta güvenliği sağlayan personel tehdidine karşı da hazırlıklı olmalıdır. Bu sebeple sürekli birbirini kontrol eden bir güvenlik anlayışı benimsenmiştir.

Tehdit ortamı sabit olmadığı ve zaman içerisinde değiştiği için muhtemel güvenlik açıklarına yönelik değerlendirme süreklilik arz etmelidir. Müdahale mekanizmaları teknolojik gelişmeleri yakından takip etmeli, buna göre şekillendirilmeli, en iyi uygulamalar benimsenmeli ve tatbik edilmelidir. Elektronik sistemler işletme ve güvenliğin sağlanmasında çok önemli hale geldiğinden siber saldırılara karşı farkındalık artırılmalıdır.

Güvenliğin sağlanmasında en önemli faktör olarak sistem ve teknolojik altyapının üzerinde çalışan nitelikli, eğitimli ve deneyimli insan etkeni karşımıza çıkmaktadır.

Rensselaer Lee tarafından 2006 yılında yapılan bir araştırmada " en gelişmiş ABD koruma önlemleri ile donatılmış bir Rus işletmesinde bile, içeriye iyi yerleştirilmiş sadece beş kişinin başarılı bir nükleer madde hırsızlığı gerçekleştirmek için yeterli olabileceğini" öne sürülmüştür.

Ağustos 2014'de Belçika Doel-4 nükleer santralinde buhar türbini yağ tankı vanasının bir çalışanı tarafından bilinçli olarak açılması neticesinde yarım saat içerisinde 65 tonluk yağ boşalmış, santral çalışmasını otomatik olarak durdurmuş ve 60 milyon avroluk zarar meydana gelmiştir.

Tüm bu örnek ve çalışmalar güvenlik önlemleri ne kadar sağlam olursa olsun insan faktörünün nükleer tesislerin emniyetinin sağlanmasında en önemli etken olduğunu göstermektedir. Yetkin personel çalıştırılması, bu personelin uygun şekilde eğitilmesi, performanslarının düzenli olarak gözden geçirilmesi nükleer santral fiziki güvenliğini sağlamanın zorunluluklarıdır.

Özgeçmişler

Ali DİNÇKAN

Eğitim

2006– Phd, *Gebze Yüksek teknoloji Enstitüsü (GYTE), Bilgisayar Mühendisliği*
2003–2006 M.S., Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ), Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği,
1996–2001 B.S., *İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği*

İş Deneyimi

2010– **Baş Danışman / Yönetici Ortak**, *BTYÖN Danışmanlık*
2012– **Yönetici Ortak,** BTARGE Teknoloji Hizmetleri
2012– **Ortak,** BTSOFT Teknoloji Hizmetleri
2003–2010 **Uzman Araştırması**, Bilişim Sistemleri Güvenliği, *TÜBİTAK UEKAE*
2001 – 2003 **Teknik Danışman,** SPD İletişim Sistemleri

Sertifikalar

-ISO 22301 Lead Auditor
-CISA Certified Information System Auditor
-CBCI Certified by Business Continuity Institute
-CRISC Certified in Risk and Information Systems Control
-CEH Certified Ethical Hacker v8
-ISO/IEC 27001 Lead Auditor
-COBIT Foundation
-ITIL Foundation
-CCNP Cisco Certified Network Professional
-CCNA Cisco Certified Network Associate

Uzmanlık Alanları

- Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi (ISO/IEC 27001) Kurulumu, Denetlemesi ve Eğitimi
-İş Sürekliliği Yönetim Sistemi (ISO22301) Kurulumu, Denetlemesi ve Eğitimi
-COBIT uygulaması ve denetlemesi
-İleri derece ITIL süreçleri uzmanlığı (IT Infrastructure Library)
-Bilgi güvenliği protokolleri ve uygulamaları
-Sistem güvenliği

Yayınlar

-Yüksek Lisans Tezi: GPRS Sistemlerinde Güvenlik
- **Makale:** GPRS Şebekesinde Doğrulama ve Şifreleme, ELECO, 2006, Bursa Elektrik, Elektronik ve Bilgisayar Mühendisliği Sempozyumu ve Fuarı

Erol TATLI

Eğitim

2000-2016 Doktora, Süleyman Demirel Ü. Sos.Bil.Ens. İşletme (Tez Aşamasında)
2005-2006 Yüksek Lisans, Selçuk Ü. Sos.Bil.Ens. Özel Hukuk(AB Hukuku)
2005 İstihbarat Kariyer Eğitimi (ABD İstihbarat Okulu, Arizona)
1999-2000 Yüksek Lisans, Süleyman Demirel Ü. Sos.Bil.Ens. İktisat ABD
1989-1993 Lisans, Kara Harp Okulu, Yönetim ve Organizasyon
1985-1989 Lise, Kuleli Askeri Lisesi

İş Deneyimi

2016- Kurucu Ortak, Eğitmen, 4BEAMS Eğitim, Danışmanlık ve İnsan Kaynakları
2015-2016- Müdür, Eğitmen, Çevik Argestar Eğitim ve Danışmanlık

Eğitim ve Kurslar

Teröristle Mücadele Kursu (1994)
Temel İstihbarat (2000)
Görüntü ve Hedef Analizi (2003)
Sivil-Asker İşbirliği (2003)
İnsan İstihbaratı (2004)
Öğretmen Yetiştirme (2007)
Öğretmen/Eğitim Yöneticiliği (2008)
Terörizmle Mücadele (2008)

Yayınları

Yüksek Lisans Tezi: Küreselleşme ve Bu süreçte Yaşanan Finansal Krizler
Yüksek Lisans Tezi: AB'de İşçilerin Serbest Dolaşımı
Karşıt Kuvvet Doktrini

Murat Kaymakçılar

Eğitim

2015– Orta Doğu Teknik Üniversitesi *Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler AnabilimDalı*, Özel Öğrenci – Güvenlik Çalışmaları (Phd öncesi)
2005-2007 Girne Amerikan Üniversitesi , *Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans*, KKTC.
1983–1987 B.S., *Kara Harp Okulu, Makine Mühendisliği*, Türkiye
1979–1983 Lise, *Kuleli Askeri Lisesi*, İstanbul

İş Deneyimi

2014–2015 **Türk Standartlar Enstitüsü Raportörü , *Ankara***
1987–2014 **Türk Silahlı Kuvvetleri**.

Kıt'a Görevleri:
- Tank, Jandarma Komando, Takım, Tim ve Bölük Komutanlıkları, (Gaziantep-İslahiye, Diyarbakır,Siirt, Batman, Muş, Van, Kuzey Irak bölgesi) (1988-1994)
- Sınıf Okulunda öğretmenlik, Türk Modern Tank Projesi (ALTAY) Proje Subaylığı, Tank Test Subaylığı, yurt dışı görevler ve toplantılarda teknik temsilcilik.
- Tabur Karargâh Subaylığı ve Tank Tabur Komutanlığı, Bitlis.
- Tank Tabur Komutanlığı, KKTC.
- Muharebe Laboratuarı Proje Subayı, Ankara
-Muharebe Laboratuarı Konsept Şube Müdürü, Ankara,
-Muharebe Laboratuarı Destek Grup Başkanı, Ankara,
-Kara Kuvvetleri Karargâhı Teknik Proje Yönetim Dairesi Proje Şube Müdürü, Ankara,
-Zırhlı Birlikler Okulu Öğretim Başkanı, Ankara,

Özel Görevler:
- ABD Zırhlı Birlikler Okulu Subay Temel Kursu
- Özel görevlendirmeyle Dünyadaki teknolojisi en yüksek tankların kurslarının görülmesini müteakip test edilmesi, (Yurt dışı görevler).
- NATO Görevi, Bağdat/Irak.
- Birleşmiş Milletler Gözlemci Heyetinde Gözlemcilik, Zugdidi/Gürcistan-Sukhumi/Abkhazia
- Birleşmiş Milletler Uluslar arası Güvenlik Yardım Kuvveti, Kâbil/Afganistan
- Birleşmiş Milletler Seçim Destek Birlik Komutanlığı, Mezar-Şerif/Afganistan.
- Barış İçin Ortaklık Kapsamında Uluslar arası Proje ve Tatbikatlarda Alınan görevler-Romanya, Yunanistan, Türkiye.
- Teknik toplantı ve testler ile fuar faaliyetlerinde alınan görevler, Fransa, İspanya, Almanya, Birleşik Arap Emirlikleri, İsrail, Belçika.

Eğitim ve Kurslar

-Project Management Course
-R&D Management-Design Techniques and Applications Course
-Armour Technologies Course
-Defence Industry and Procurement in The Light of Vision 2023 Technology Foresight Training
-Project Planning Process Course
-Boron Technologies Training
-Problem Solving Theories and System Dynamics
-Approach Techniques
-İç Güvenlik Eğitimi, Bolu
-Combat Lifesaver Training Course (US Army)
-Instructor Course on teaching techniques and formation.
-Leopard2A4 Tank Course (Germany)
-Leclerc Tank Course (France)
-Educational Administartion Specialist Course
-M1A2 SEP Tank Course
-Armor Officer Basic Course (AOB) (USA)
-Instructor Course on teaching techniques and formation.
-Leopard2A4 Tank Course (Germany)
-Leclerc Tank Course (France)
-Educational Administartion Specialist Course
- Basic Program Course (computer) US Kentucky Univercity
-M1A2 SEP Tank Course
- Occupational Health and Security Course İş sağlığı ve iş güvenliği uzmanlığı)
- Security Studies (METU/Ankara)

Yayınları

- **Yüksek Lisans Proje**: Kafkasya Jeopolitiği Odağında Türkiye-Gürcistan İlişkileri. (Mayıs 2007)
- **Kitap**: Tankın Tarihi ve Gelişimi (2007) Zırhlı Birlikler Okul Komutanlığı
- Makale "Evolution of Security and PMSCs." Foreign Policy Institute – Ağustos 2016

Murat Papuç

Eğitim

2009– Phd, *İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı*, Türkiye
1996–2000 M.S., *İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Balkanlar Ortadoğu ve Asya Gelişmeleri Bilim Dalı*, Türkiye.
1983–1987 B.S., *Kara Harp Okulu, Elektrik/Elektronik Mühendisliği Fakültesi* Türkiye
1980–1983 Lise, *Konya Gazi Lisesi, Matematik Bölümü*, Konya

İş Deneyimi

2014– **Öğretim Görevlisi**, *İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi*.
2016- **Öğretim Görevlisi** *İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi- Acil Durum ve Afet Yönetimi*
2015- **Bilgi Teknolojisi Şirketi** Proje Danışmanlığı, İstanbul
2015- **Uluslararası Güvenlik Şirketi** *Planlama-Eğitim ve Tedarik Danışmanlığı,* İstanbul
2015 **Uluslararası Enerji Şirketleri** Güvenlik Departmanı Danışmanlığı, Dubai, BAE
2015- **Eğitim ve Danışmanlık Şirketi** *Proje Direktörü, İstanbul*
2015- **Eğitim ve Danışmanlık Şirketi** *Acil Durum ve Afet Yönetimi Planlama Uzmanı*
2014–2015 **Öğretim Görevlisi**, *Okan Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO*
1987–2004 **Türk Silahlı Kuvvetleri.**

Eğitim ve Kurslar

- *Elektrik-Elektronik Serbest Müşavir Mühendis*
- *İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlığı*
- *Özel Güvenlik Sertifika Programı*
- *Komando Temel Kursu*
- *Keskin Nişancı Eğitici Eğitimi*
- *İşçi Sağlığı ve Güvenliği Sertifikası*
- *İç Güvenlik Eğitimi*
- *Meskûn Mahallelerde Muharebe*

Yayınları

- **Doktora Tezi** (taslak): Toplumsal Çatışmalarda Uzlaşma Arayışları: Hakikat ve Uzlaşma Komisyonları.
- **Ders Kitabı**: Kriz Yönetimi
- **Ders Kitabı**: Acil Durum ve Afet Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar
- **Y.Lisans Tezi:** Arap Ortadoğu'sunda Ulusçuluk Hareketleri
- **Kitap**: Boyalı Bank Nöbetini Terk Etmek.
- **Kitap**: Dışarısı Bildiğiniz Gibi Değil.
- **Kitap**: Haki Kravatlı Mayın Eşeği (2016'da yayınlanacak).

Mustafa BASIM

Eğitim Bilgisi :

Yüksek Lisans	Kurumsal İletişim, Anadolu Üniversitesi,2014-2015 Proje Konusu: Nükleer Enerji Tesislerinde Kriz Yönetimi
Lisans	Kara Harp Okulu Makine Mühendisliği (ÖSYM Denkliği Alınmış) Bölümü, 1989-1993
Lise	Işıklar Askeri Lisesi, Almanca, 1985-1989
Lisan Eğitimi	Puşkin Devlet Enstitüsü, Moskova, 2006-2007

İş Tecrübesi :

- Türk Silahlı Kuvvetleri 22 Yıl (Özel Kuvvetler Komutanlığı, 17 Yıl; Kazakistan Astana Askeri Ataşeliği, 2 Yıl; KKK.lığı bünyesinde 3 yıl)
- Akkuyu Nükleer A.Ş. NGS Güvenlik Müdürü 1 yıl

Kurslar :

- Özel Kuvvetler Kursu, 1994, Ankara
- Paraşüt Temel Kursu, 1993, Ankara
- Terörle Mücadele Harekâtı Kursu, 1994, Ankara
- Özel Koruma Kursu, 1994, Ankara
- Komando Kursu, 1994, Eğirdir
- Atlatıcı ve Yer Ekip K.lığı Kursu,1997, Kayseri
- Kurbağaadam Özel Kursu, 2001, İstanbul
- Psikolojik Harekât Kursu, 2002, Ankara
- Gayri Nizami Harp Kursu, 2005, Ankara
- Rusça Temel Kursu, 2006, İstanbul
- Rusça Yerinde Lisan Kursu, 2007, Moskova
- Ataşe Yurtdışı Göreve Hazırlık Kursu, 2008, Ankara
- Askeri İnzibat Adli Görevler Kursu, 2012, Ankara
- Askeri İnzibat Kursu, 2012, İzmir
- Stratejik Planlama ve Performans Yönetimi Eğitimi, 2011, SATEM, Ankara
- Sorun Çözme ve Karar Verme Teknikleri Eğitimi, 2011, SATEM, Ankara
- Bilginin Görsellemesinde Haritalama Teknikleri Eğitimi, 2011, SATEM, Ankara
- Cesaret Yönetimi Eğitimi,2011, SATEM, Ankara
- İnsan Kaynakları Yönetimi Sertifika Programı,2011, Çankaya Üniversitesi, Ankara
- Silahlı Özel Güvenlik Eğitimi, 2016, Ankara

Nadir İsmet Hergünşen

Eğitim

1996– Phd, *Silahlı Kuvvetler Akademisi,* İstanbul
Uluslararası İşbirliği ve Ulusal Güvenlik Politikaları
1993–1995 *Deniz Harp Akademisi*, İstanbul
1978–1982 *Deniz Harp Okulu, Elektrik/Elektronik (Kontrol Sistemleri) Mühendisliği,* İstanbul
1975-1978 *Kabataş Erkek Lisesi,* İstanbul

Yüksek Lisans Tezi

Penguen G/M atış Usul ve Yöntemleri
Karadeniz-Ege-Doğu Akdeniz Harekat Alanında Hafif Firkateyn Kullanım Konsepti

Araştırma Alanları

Denizcilik
Deniz Yetki Alanları
Savunma Sanayii
Risk Yönetimi
Toplam Kalite Yönetimi
ISPS
Acil Durum ve Afet Yönetimi
Kriz Yönetimi
Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Politikaları

İş Deneyimi

2014- *Öğretim Görevlisi,* **İstanbul Bahçeşehir Üniversitesi MYO**
2013- *Denizci Öğretim Elemanı,* **İstanbul Maltepe Deniz Ticaret Ensitüsü**
2012-2014 *Denizci Öğretim Elemanı*, **İstanbul Kadıköy BİLDENİZ**
2011-2013 *Deniz ve Yat Eğitmenliği,* **İstanbul Kalamış Kechi Sailing**
2009-2011 *Sahil Güvenlik Komutanlığı,* **TSK**
1982-2009 *Deniz Kuvvetleri Komutanlığı,***TSK**
1976–1978 *Turist Rehberi*, **İstanbul Belediyesi Florya Sosyal Tesisleri (Camping)**

Mesleki Özgün Beceri

Savunma Sanayi
Deniz ve Yat Eğitmenliği
Makale Yazarlığı

Eğitim ve Kurslar

Top ve Atış Kontrol Subaylığı Kursu
Silah Elektronik Subaylığı Kursu
Güdümlü Mermi (Penguen/Harpoon) ve Atış Kontrol Sistem Kursu
76 mm. Otomelera Top Kursu-La Spezia-İtalya
Yavuz Sınıfı Firkateyn Savaş Sistemleri Kursu
Firkateyn-Korvet-Hücumbot İkinci Komutanlık Kursu
Kara-Deniz-Hava İşbirliği Kursu
Harekat İleri İhtisas Kursu
Su üstü ve Hava Savunma İhtisas Kursu
TKY

Verilen Dersler

Gemicilik
Deniz Hukuku
Vardiya Standartları
Denizde Haberleşme
Deniz İşletmeciliği
Seyir
Deniz-Liman Güvenliği
ISPS
ISM
ECDİS
Gemi-Filo Teknik Yönetimi
Marina Yönetimi

Onur Ödülleri

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Harekat, İdari ve Lojistik Hizmet Şerit Rozetleri
The Black Sea Naval Cooperation Task Group Medal for participating in BLACKSEAFOR (Karadeniz işbirliği Görev grubu) Activation

Özcan ÖZGEN

Eğitim

2005–2006 M.S., *Beykent Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Yönetim Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı*, Türkiye.
1996–2000 M.S., *İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Balkanlar Ortadoğu ve Asya Gelişmeleri Bilim Dalı*, Türkiye.
1991–1992 M.S., *Zırhlı Birlikler Okulu, Yönetim ve Liderlik Anabilim Dalı,* Türkiye
1987–1991 B.S., *Kara Harp Okulu, Makina Mühendisliği Fakültesi,* Türkiye
1980–1983 Lise, *Işıklar Askerî Lisesi,* Bursa
.

Araştırma Alanları

- Güvenlik Yönetişimi
- İş ve İşçi Güvenliği
- Acil Durum ve Afet Yönetimi
- Kritik Altyapılı Tesisler
- Uluslararası Güvenlik
- Terörizm

İş Deneyimi

2016- **Proje Danışmanlığı** *Kaya Grubu A.Ş. –NATO ve Milli Tesis Güvenlik Belgesi Alımı*
2016- **Genel Müdür Yardımcısı** *Helikon Dil Merkezi –Yabancı Diller Öğretim Kurumu*
2015- **Genel Müdür Yardımcısı** *Cleanolife Endüstriyel Mutfak ve Hijyen Malz. A.Ş., İstanbul*
2014- **Erciyes Mühendislik Müşavirlik Hizmetleri** *Şirket Yöneticisi,* İstanbul
1991–2014 **Türk Silahlı Kuvvetleri.**

Mesleki Özgün Beceri

- AKKA-Avrupa Konvansiyonel Kuvvetler Anlaşması Taraf Ülke Denetimi Senkronizasyon ve Yönetimi.
- KKTC Seferberlik Tatbikatı Senkronizasyon ve Yönetimi.
- Atışlı Tabur Görev Kuvveti Tatbikatı Senkronizasyon ve Yönetimi.
- Tesis Güvenlik Belgesi Alımı Süreç Yönetimi.
- Ana Dilde (Native Speaker) Doğal Konuşmacı Hizmet Alımı Süreç Yönetimi.

Diğer

- ***Marmara Bölge Sorumlusu,*** Meditek Yazılım, *Meditek İSG Otomasyon Programı Satış/Eğitim/ Servis ve Danışmanlık Hizmetleri.*

Eğitim ve Kurslar

- ***Mali Tabloların Analizi Semineri,*** Doç. Ö.Yaman ERZURUMLU, MMO, Taksim/İstanbul
- ***Serbest Makina Mühendisliği,***
- ***İş Güvenliği Uzmanlığı Sertifika Programı,***
- ***Yöneticiler İçin Liderlik ve Motivasyon Sertifika Programı,***
- ***Toplam Kalite Yönetimi ve Mükemmellik Modeli Sertifika Programı,***
- ***İstatistiksel Proses Kontrol Sertifika Programı,***
- ***ISO 9001, ISO 14001 Temel Dokümantasyon Sertifika Programı,***
- ***Uluslararası Terörizm ve Mücadele Yöntemleri Semineri,*** TMMM, Ankara
- ***Pedagojik Formasyon Sertifika Programı,*** Etimesgut/Ankara
- ***Bakım Takım Komutanlığı Kursu,*** Etimesgut/Ankara
- ***Tank Temel Kursu,*** Etimesgut/Ankara
- ***Sabit Kanat Uçuşu Staj Eğitimi,*** Güvercinlik/Ankara
- ***Planör Uçuşu Temel Kursu,*** İnönü/Eskişehir